



“Kylhän tääl lähetään ihan siit vaan, et mitä ihmiset haluu tehdä ja sit mahdollistetaan se.”

## Opas ja materiaalia Oranssi ry:n vapaaehtoistoiminnan tueksi

Laura Ikävalko, Petri Karvonen, Jemina Rouhiainen

Laurea-ammattikorkeakoulu

**“Kylhän tääl lähetään ihan siit vaan, et mitä ihmiset haluu tehdä  
ja sit mahdollistetaan se.” Opas ja materiaalia Oranssi ry:n  
vapaaehtoistoiminnan tueksi**

Ikävalko, Karvonen, Rouhiainen  
Sosionomi (AMK)  
Opinnäytetyö  
Elokuu, 2021

Laura Ikävalko, Petri Karvonen, Jemina Rouhiainen

**“Kylhän tääl lähetään ihan siit vaan, et mitä ihmiset haluaa tehdä ja sit mahdollistetaan se.” Opas ja materiaalia Oranssi ry:n vapaaehtoistoiminnan tueksi**

Vuosi 2021 Sivumäärä 73

---

Tämä opinnäytetyö toteutettiin helsinkiläiselle nuoriso- ja kansalaisjärjestö Oranssi ry:lle (myöhemmin Oranssi). Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Oranssin vapaaehtoistoiminnan piirteitä ja tuoda sen mahdollisuuksia aiempaa paremmille. Alun perin opinnäytetyön tavoitteena oli vapaaehtoisille suunnattujen työpajojen toteutus, mutta COVID-19-pandemiarajoitukset muuttivat opinnäytetyön suunnan. Uudeksi tavoitteeksi muodostui Oranssin vapaaehtoistoiminnan vahvistumista tukevan materiaalin luominen.

Opinnäytetyössä tarkastellaan vapaaehtoistoiminnan ja kansalaisyhteiskunnan merkityksiä yksilö- ja yhteiskuntatasolla sekä tuodaan esille matalan kynnyksen toiminnan ja itseohjautuvuuden näkökulmia. Osallisuus ja yhteisöllisyys toimivat tietoperustan kantavina teemoina, ja niiden vastakohtina kuvataan osallisuutta estäviä tekijöitä.

Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena syntyi opas tukemaan Oranssin vapaaehtoistoiminnan koordinoitua. Lisäksi tuotettiin Oranssin vapaaehtoistoimintaa esittelevä lentolehtinen ja lyhytvideosarja, joiden avulla voidaan lisätä Oranssin näkyvyyttä sekä esitellä toiminnan mahdollisuuksia. Tuotoksia kehitettiin ja arvioitiin Oranssilta saadun jatkuvan palautteen avulla. Tuotosten sisällöt pohjaavat teemahaastatteluihin, jotka toteutettiin Oranssin vapaaehtoisille sekä Oranssin vapaaehtoisuudesta kiinnostuneille henkilöille kevään 2021 aikana. Haastatteluaineistoa tarkasteltiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Haastattelutulosten mukaan saavutettavuus ja sitouttaminen ovat merkittäviä tekijöitä toimivan vapaaehtoistoiminnan kannalta. Oranssia kuvattiin paikkana, jossa voi toteuttaa itseään monipuolisesti ja kuulua osaksi yhteisöä. Jatkokehitysehdotuksiksi nousivat muun muassa vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin roolin kehittäminen sekä toimivan vapaaehtoisten välisen viestintäkanavan kartoittaminen.

Laura Ikävalko, Petri Karvonen, Jemina Rouhiainen

**As It Goes Here, It's Finding Out What People Want to Do and Then Making It Possible." A Guidebook and Material to Contribute to Volunteering in Oranssi.**

Year	2021	Pages	73
------	------	-------	----

---

This practice-based Bachelor's thesis was produced for Oranssi, a Helsinki based non-governmental youth organization. The goal of the thesis was to unravel the special characteristics of voluntary work in Oranssi, and to further promote its possibilities. Originally the goal of the thesis was to launch a series of voluntary workshops, but the COVID-19 pandemic and its restrictions changed the course of the thesis. A new goal was set to create material that would further strengthen volunteering in Oranssi.

This thesis examines the significance of volunteering and civil society both on individual and societal levels. The thesis also adduces the aspect of low-threshold activities and self-direction in volunteering. The supporting themes in this thesis are inclusion and communality, and the theme of non-inclusion is described as their antithesis.

As the practical part of the thesis, a guidebook was created which serves as an information package for counsellors of volunteering. Along the guidebook were created a marketing flyer and a series of short videos. The creation of the marketing material aims at better expanding the visibility and notoriety of Oranssi, and also representing the possibilities of Oranssi to local youth and possible co-operative groups. The materials were developed and evaluated by the constant feedback from Oranssi. The contents of the materials are based on theme interviews, which were carried out to volunteers already connected to Oranssi, as well as individuals who were interested in volunteering in Oranssi. The interviews were carried out during spring 2021. The information gathered from the interviews were examined with the assistance of deductive content analysis.

The results of the interviews indicate that accessibility and commitment are significant factors in effective volunteering. Oranssi was described as a place where an individual can diversely self-actualize oneself and still be a part of the community. Ideas for further development include, among others, the development of a role of a coordinator for volunteers. A plan to find an effective communication method between volunteers was considered as well.

Keywords: volunteering, non-governmental organization, inclusion, communality, a guidebook

## Sisällys

1	Johdanto .....	6
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite.....	8
3	Oranssi ry .....	8
4	Yhteisöllinen toiminta osallisuutta vahvistamassa .....	10
4.1	Kansalaisyhteiskunnan toiminta .....	11
4.2	Nuoret osana kansalaisyhteiskuntaa .....	13
4.3	Näkemyksiä vapaaehtoistoiminnasta.....	15
4.4	Matalan kynnyksen toiminta ja sen saavutettavuus.....	18
4.5	Osallisuuden esteitä.....	19
4.6	Osallisuudesta itseohjautuvaan toimijuuteen.....	21
5	Menetelmät ja toteutustavat.....	22
6	Työpajasuunnitelmasta vapaaehtoistoiminnan materiaaliin .....	25
6.1	Työpajojen suunnittelu .....	27
6.2	Uusi suunta .....	29
6.3	Haastatteluprosessi.....	30
6.4	Oppaan sekä markkinointimateriaalin suunnittelu ja toteutus .....	33
7	Haastattelutulokset .....	39
7.1	Saavutettavuus.....	40
7.2	Sitouttaminen .....	42
7.3	Toiveet ja odotukset .....	44
7.4	Tarpeet .....	45
7.5	Viestintä .....	46
7.6	Merkitykset .....	48
8	Eettiset näkökulmat ja luotettavuus .....	50
9	Johtopäätökset ja pohdinta .....	52
10	Arviointi.....	55
11	Jatkokehitysehdotuksia .....	57
	Lähteet .....	59
	Kuviot.....	65
	Liitteet .....	66

## 1 Johdanto

”Koronavuosi herkisti toisten hädälle, sadat uudet vapaaehtoiset aloittivat työnsä” uutisoi Kansalaisareena Vapaaehtoistyö.fi:n toteuttamasta kyselystä, johon vastanneista noin 1400 henkilöstä 40 % oli aloittanut vapaaehtoistehtävät COVID-19-pandemian aikana. Lupaavasti 81 % vastaajista oli kertonut haluavansa jatkaa vapaaehtoisena myös poikkeusolojen loputtua. (Kansalaisareena 2020.) Vapaaehtoistyöllä on ollut Suomessa vahva asema kuntien tarjoamien palveluiden täydentäjä jo vuosien ajan. Historiallisesti tarkasteltuna kansalaistoiminta sai alkunsa 1800-luvun loppupuolella, yhteiskunnan vapautuessa kansallisen heräämisen myötä. Filosofian tohtori Aaro Harju (2020) kuvailee, kuinka 1800-luvun kansalaistoimintaa ohjasivat aatteellisuus, sitoutuneisuus sekä palo toimintaa kohtaan. Samat ominaisuudet ovat yhä 2020-luvulla merkityksellisiä vakiintuneelle ja kasvukykyiselle järjestötoiminnalle.

Vapaaehtoistyö on monella tapaa arvokasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että vaikka vapaaehtoistyön arvolle voidaan laskea euromääräinen hinta, on sen arvokkaimpana antina kuitenkin hyvinvoinnin, oppimisen, merkityksellisyyden, yhteisöllisyyden sekä osallisuuden lisääminen. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA kertoo vapaaehtoistyön merkityksen olevan arvokasta niin yhteiskunnalle, järjestötoiminnalle kuin kansantaloudelle. Opetushallituksen mukaan vapaaehtoistoiminta on yhtä arvokasta, on se sitten yksilön hyvinvointia edistävää tai yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Vapaaehtoistoiminta mahdollistaa uusien taitojen oppimisen sekä lisää osallisuutta. Vapaaehtoistoiminta tuottaa laajempaa yhteiskunnallista hyvää suuntaamalla kohti muutosta, jossa tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus lisääntyvät. (Hirvonen & Puolitaival 2019, 40.)

Keskustelua vapaaehtoistoiminnan nykytilasta määrittää ajatus neljännen sektorin toimijoista, jotka eivät välttämättä vaadi ympärilleen byrokratiaa tai rahoitushakemuksia. Neljäs sektori on toimintaorientoitunutta kansalaistoimintaa, jota ei organisoisi julkinen, yksityinen tai kolmas sektori (Antila 2021, 6). Toiminta voidaan käynnistää vaikka eri sosiaalisen median kanavilla, ja parhaimmillaan puhutteleva aihe kerää nopeasti ympärilleen laajan joukon kiinnostuneita osallistujia (Kansalaisareena 2019).

Opinnäytetyössä haluttiin tarkastella kansalaisjärjestöä, jonka vapaaehtoistoiminta rakentuu järjestön tarjoamien mahdollisuuksien ympärille mutta on lähtökohtaisesti toimijoidensa itsensä suunnittelemaa. Opinnäytetyön työelämäkumppaniksi valikoitui helsinkiläinen Oranssi. Aihealueesta on nostettu tarkasteluun itseohjautuva toiminta eli toimijan itsensä ideoima ja yhteisön toteuttama vapaaehtoistoiminta, johon järjestö osallistuu mahdollistamalla puitteet. Itseohjautuva vapaaehtoistoiminta tasapainottelee nuoralla, jonka toisella puolella on kolmannen sektorin tarjoamat mahdollisuudet sekä toiminnan vakaus ja toisella puolella

neljännen sektorin spontaani innovatiivisuus. Yksilö voi tarvittaessa tukeutua molempien sektorien tarjoamiin mahdollisuuksiin suunnitellessaan itselleen ja yhteisölleen mielekästä toimintaa vapaaehtoisuuden kentällä.

Järjestömuotoinen vapaaehtoistoiminta tarjoaa usein nuorille turvallisen paikan toteuttaa itseään, kokeilla uusia asioita ja muodostaa uusia sosiaalisia kontakteja. Kansalaisaktiivisuuden ja nuorten yhteiskunnallisen ja arvopohjaisen omaehtoisen toiminnan nähdään korostuneen nuorisotyössä viimeisen viiden vuoden aikana. Nuorille tarjotaan vaikuttamismahdollisuuksia sekä heitä osallistetaan päätöksentekoon aiempaa aktiivisemmin. (Nuorisotyöstä Suomessa 2019.) Uusien harrastusten ja sosiaalisten suhteiden lisäksi Oranssilla nuoret voivat löytää uutta suuntaa elämään ja ammatinvalintaan.

Opinnäytetyön aihe kumpuaa suoraan Oranssin tarpeesta vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Opinnäytetyön avulla vastattiin Oranssin tarpeeseen järjestössä tapahtuvan vapaaehtoistoiminnan selkeämmästä esilletuonnista. Osana opinnäytetyötä toteutettiin haastatteluita Oranssilla aktiivisesti toimivien sekä Oranssin toiminnasta kiinnostuneiden parissa. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi opas, joka toimii vapaaehtoistoiminnan koordinoinnin tukena. Opas on suunnattu Oranssin aktiivisille toimijoille, ja sen avulla madalletaan kynnystä toimia vapaaehtoistoiminnan koordinoinnin ja ohjaamisen tehtävissä. Oppaan toivotaan optimoivan vapaaehtoistoimintaa ja antavan hyvää pohjaa vapaaehtoistoiminnan kehittymiselle. Lisäksi tuotoksena syntyi mainosmateriaalina mainoslehtinen sekä lyhytvideosarja, jotka voi julkaista Oranssin Instagram-tilillä sekä Oranssin verkkosivuilla. Niin mainosmateriaalin kuin oppaan avulla voidaan esitellä Oranssin mahdollisuuksia myös yhteistyökumppaneille.

Opinnäytetyön tekijöiden toiveena oli, että opinnäytetyön hyödyt olisivat nähtävissä työelämässä ja että se vastaisi suoraan työelämän tarpeisiin. Tekijät tahtoivat saada laajempaa näkökulmaa järjestötoiminnasta ja sen merkityksestä toimintaan osallistuville sekä luoda konkreettisesti hyödynnettävissä olevaa materiaalia Oranssin käyttöön. Opinnäytetyön prosessinhallinnassa tekijöiden kiinnostuksen kohteet ja vahvuudet painottuivat eri aihealueisiin, joten työvaiheiden päävastuuta jaettiin niiden mukaisesti. Aiheen valintaa tuki myös Oranssin toiminnasta tehtyjen tutkielmien vähäisyys. Edellinen tutkimus järjestöstä on Pakarisen pro gradu -tutkielma "Talonaltausliikkeestä osaksi kaupunkia - Oranssin onnistunut integraatio" vuodelta 2017. Myös aiemman tutkielman "Oikeus kaupunkiin! - Oranssi kaupunkiliikkeenä" aiheen valintaan ja tutkielman tavoitteeseen vaikuttivat ilmiön vähäinen kuvaaminen ja halu sen ominaispiirteiden kartoittamiseen (Peipinen 2012, 6).

Tarkasteltavan aihealueen laajuus on mitoitettu yhteistyössä opinnäytetyön ohjaajan sekä Oranssin kanssa. Uusien vapaaehtoisten löytäminen on rajattu pois opinnäytetyön tavoitteista, ja keskiöön on nostettu vapaaehtoistoiminnan tehostaminen, mahdollisuuksista

tiedottaminen sekä vapaaehtoisuuteen innostaminen. Oranssi helsinkiläisenä kansalais- ja nuorisojärjestönä rajaa opinnäytetyön kohderyhmän pääsääntöisesti pääkaupunkiseutulaisiin nuoriin ja nuoriin aikuisiin. Järjestötyön osalta työ keskittyy nimenomaan kansalaisjärjestötoimintaan, jossa osallistujien omaehtoinen toimijuus on toiminnan ytimessä. Alkuperäisenä suunnitelmana oli järjestää vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen tähtäävä tapahtumasarja, mutta COVID-19-pandemiarajoitukset muuttivat opinnäytetyön suunnan. Tuotoksista ja haastattelutuloksista rajattiin COVID-19-pandemian vaikutuksista kertova aineisto pois, sillä opinnäytetyössä haluttiin korostaa tulevaisuusnäkökulmaa, jossa rajoitukset eivät ole osa arkisia toimintoja.

## 2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää haastatteluiden avulla Oranssin vapaaehtoistoiminnan piirteitä ja tuoda sen mahdollisuuksia paremmin esille.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda Oranssin käyttöön materiaalia, joka innostaa ja inspiroi vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen ja tukee Oranssin yhteisön vahvistumista.

## 3 Oranssi ry

Oranssi on talonvaltausliikkeenä aloittanut puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton helsinkiläinen kansalais- ja nuorisojärjestö, joka mahdollistaa omaehtoista kulttuuri- ja asumistoimintaa (Oranssi ry 2021a). Oranssin toiminnan synnyn taustalla on ollut nuorten tarve omaan tilaan. Oranssin historia alkaa vuodesta 1990, jolloin vuokra-asuntojen puute ajoi nuoria aktivisteja asuntopulaan. Kansalaistottelemattomuus nähtiin ainoana vaikuttamisen keinona, ja näin päätettiin aloittaa talojen valtaaminen, jolla saatiin nostettua julkiseen huomioon nuorten huono asuntotilanne. Talonvaltausliike Oranssi syntyi, kun oranssilaiset valtasivat puisen pienkerrostalon Intiankadulta Helsingin Kumpulasta. Oranssin talonvaltaukset saivat huomiota, ja toiminta laajeni myös muihin Suomen suurimpiin kaupunkeihin. (Peipinen 2012, 5, 60.)

Vuonna 1991 Oranssin ensimmäinen toimintakeskus Putkinotko vallattiin Meilahdesta, ja toiminta sai nuoriso- ja kulttuuritoiminnan sävyjä. Purkumääräyksen alaisen vanhan huoltoaseman tilat kunnostettiin vapaaehtoisvoimin nuorisokahvilaksi ja retkeilymajaksi. Vuonna 1993 Putkinotkon tilat purettiin rakennuttamisen tieltä, ja Oranssi valtasi Katajanokalla sijainneen lakkautusuhun alla olleen nuorisotilan. Pian valtauksen jälkeen tiloihin solmittiin vuokrasopimus Helsingin kaupungin kanssa. Näin syntyi Oranssin kulttuurikeskus Skatta, jonka toiminta jatkui aina vuoteen 2003. Oranssi mahdollisti 2000-



luvun vaihteessa yhtenä harvoista paikoista Suomessa ikärajoittomia ja päihteettömiä tapahtumia kulttuurikeskuksen oven ollessa auki myös alle 18-vuotiaille. Klubitoiminnan vakiintuessa Oranssista tuli osa eurooppalaista nuorten alakulttuuri- ja vaihtoehtoklubien verkostoa, ja Oranssi järjesti myös kulttuurivaihtohankkeita Venäjälle Pietariin. Skattalla järjestettiin keikkojen lisäksi myös monenlaista muuta toimintaa kuten nuorten elokuva- ja kahvilailtoja, kokkikerhoja ja teatteritoimintaa. (Peipinen 2012, 47-53.)

Skattan purkamisen jälkeen vuonna 2004 syntyi kulttuurikeskus Hertsiga, kun Oranssi vuokrasi Herttoniemestä Helsingin kaupungilta vanhan 1960-luvulla rakennetun ostoskeskuksen tilat. Hertsiga kokosi nuoria yhteen tarjoten tukea, tiloja sekä harjoitus- ja esiintymismahdollisuuksia omaehtoiselle kulttuuritoiminnalle. Tilojen sijainti vilkkaan metroaseman lähelle näkyi kävijämäärien kasvussa ja kahvilasta muodostui nuorten monikulttuurinen kohtaustapa. Vuonna 2006 Oranssi ja Helsingin kaupungin nuorisotoimi solmivat kumppanuussopimuksen, jolloin Oranssin kulttuuritoiminnan rahoitus vakiintui. Kaupungin kiinteistötoimi kuitenkin hääti Oranssin pois vuoden lopulla, minkä jälkeen ostoskeskus purettiin asuinrakentamisen tieltä. (Peipinen 2012, 55-57.)

Vuonna 2008 Oranssi löysi uudet tilat, kun Suvilahdessa olevien erittäin huonokuntoisten, yli 10 vuoden ajan käytöstä poissa olleiden tilojen potentiaali tunnistettiin ja tilat otettiin haltuun. Syntyi idea toimintakeskus Valvomosta, jonka toiminnan keskiössä olisivat nuorten osallisuuden mahdollistaminen, työllistäminen ja yhteisöllinen toimintatapa. Tilat remontoitiin työllistämishankkeen ja vapaaehtoisten voimin vuosien 2010-2013 aikana. Oranssin toimijoiden lisäksi hankkeen mahdollistivat Raha-automaattiyhdistys, Opetusministeriö, Helsingin kaupungin nuorisoihminen keskus ja Kiinteistö Oy Kaapelitehdas. Oranssin ovet aukesivat Suvilahdessa syksyllä 2014. Nykyään useat eri tahot ja toimijat järjestävät tiloissa tapahtumia, työpajoja, harrastustoimintaa sekä avointen ryhmien kokoontumisia ja harjoituksia läpi vuoden. Oranssin tarkoituksena ei ole niinkään suunnitella ja toteuttaa tiloissa tapahtuvaa toimintaa, vaan pikemminkin kannustaa nuoria ja nuoria aikuisia omaehtoiseen tekemiseen ja harrastamiseen tarjoten työkaluja sekä tukea käytännön asioissa. Vuonna 2019 tiloissa järjestettiin yhteensä 456 erilaista tapahtumaa, joissa oli kävijöitä yli 13000. Oranssilla on nähty muun muassa lukemattomia keikkailtoja, sirkustreenejä, teatteriesityksiä, taidenäyttelyitä, leirejä, elokuvailtoja, kansalaisaktivismia sekä erilaista yhdenvertaisuutta edistävää toimintaa. Oranssin ostopakottomat maanantaikahvilat kokosivat kävijöitä yhteen erilaisten matalan kynnyksen työpajojen muodossa. Oranssilla työskenteli kaksi täysipäiväistä työntekijää, yksi hanketyöntekijä sekä useita eri alojen työharjoittelijoita. (Vuorio 2021; Oranssi ry 2021b; Oranssin toimintakertomus 2019.)

Oranssin aktiivisin talonvaltauskausi kesti kolme vuotta (1990-1993), minkä jälkeen toiminta keskittyi pitkälti Helsinkiin. Oranssi ei enää vallannut taloja, vaan toiminta painottui

vanhojen rakennusten kunnostamiseen luoden tiloja asumiseen ja omaehtoiseen kaupunkikulttuuriin. (Peipinen 2012, 5.) Vuonna 1992 asumistoimintaa hallinnoimaan perustettiin Oranssi Asunnot Oy, jonka tarkoituksena on tarjota nuorille ja nuorille aikuisille vuokra-asuntoja. Oranssi Asunnot on suunnattu alle 25-vuotiaille pienituloisille nuorille, joilla on kiireellinen asunnontarve. Oranssi Asuntojen erityisyys on asumisen yhteisöllisyys ja omatoimisuus. Oranssin asukkaat sitoutuvat huolehtimaan aktiivisesti talojen ylläpidosta ja omasta asuinympäristöstään. Yhteisöllisellä talkootyöllisellä otteella saadaan asumisen kuluja laskettua ja asuntojen hinnat pidettyä alhaisina. Vuonna 2021 Oranssi Asunnoilla on yhteensä 74 vuokra-asuntoa, jotka sijaitsevat vanhoissa puutaloissa kahdeksassa kohteessa ympäri Helsinkiä. (Oranssi Asunnot 2021a; Oranssi Asunnot 2021b.)

#### 4 Yhteisöllinen toiminta osallisuutta vahvistamassa

Ihmisillä on sisäänrakennettu tarve kuulua johonkin sosiaaliseen yhteisöön (Saari 2016, 38). Yhteisöllisyyttä voi luonnehtia tunteeksi siitä, että kuuluu osaksi jotain yhteisöä, ryhmää tai porukkaa. Se on arkista vuorovaikutusta esimerkiksi koulussa, perheissä, työyhteisöissä tai kaveriporukoissa. Hyvä ja toimiva ryhmä lisää sosiaalista luottamusta. Toimivan ryhmän jäsen tuntee olevansa arvostettu ja luotettu sekä kokee, että muut välittävät hänestä. Sosiaalinen luottamus auttaa yksilöä muodostamaan kuvaa siitä, kuinka ihmiset suhtautuvat häneen. Sosiaalisen luottamuksen ollessa heikko on yksilön vaikea uskoa muiden vilpittömyyteen. Tästä tuleekin helposti kierre, joka vähentää entisestään yksilön luottamusta muihin ja ympäröivään maailmaan. Sama kierre tapahtuu myös toisin päin; ryhmää kohtaan muodostunut sosiaalinen luottamus vahvistuu positiivisten kokemusten myötä ja tuo yksilöä tiiviimmin osaksi ryhmää. Yhteisöön kuulumisen vahvistaa yksilön itsetuntoa ja parantaa minäkäsitystä sekä kokemusta omasta terveydestä. Yhteisöön kuulumisen on todettu pidentävän ikää ja vähentävän sairauksia riippumatta yksilön iästä, sukupuolesta, koulutuksesta tai elinoloista. (Maunu 2013, 35-39.)

Kalliokosken (2020, 36-40) mukaan yhteisöllisyyden käsitettä ja vaikutuksia on vaikea määrittää yksiselitteisesti. Tästä syystä hän onkin jaotellut väitöskirjassaan yhteisöllisyyden merkityksiä kuuteen eri merkitysjakumoon: ideologiseen, rakenteelliseen, sosiaalipoliittiseen, kokemukselliseen, moraaliseen ja dynaamiseen. Tämän jaottelun myötä Kalliokoski on tahtonut tuoda esiin, kuinka yhteisöllisyyttä ja sen voimavaroja määritellään eri asiayhteyksissä sekä kuinka yhteisöllisyyden vastakohtat määrittyvät näkökannan mukaan. Ideologisella jatkumolla yhteisöllisyys ymmärretään yksilöllisyyden vastakohtaksi. Yhteisö ja yksilö kamppailevat siitä, kumpi on ensisijainen ja kumman tulisi näyttää suuntaa yhteiskunnallisen elämän rakentumiselle. Rakenteellisella jatkumolla yhteisöllisyys ja yhteiskunnallisuus erottuvat toisistaan: yhteiskunnallisuus tarkoittaa julkista sektoria ja yhteisöllisyys kolmatta sektoria ja vapaaehtoista yhteistoimintaa, jolla ajetaan yhteistä

hyvää. Rakenteellisella jatkumolla ilmiötä tarkastellaan strategisten päättäjien näkökulmasta ja siinä keskitytään usein siihen, kuka vastaa avun tarpeeseen. Sosiaalipoliittisella jatkumolla yhteisöllisyys on syrjäytyneisyyden, osattomuuden tai yhteiskunnallisen irrallisuuden vastakohta. Tämän myötä yhteisöllisyys näyttäytyy sosiaalisten suhteiden tilana, joka kiinnittää yksilön muihin ihmisiin, aatteisiin, paikkoihin ja yhteiskuntaan. Kokemuksellisella jatkumolla yhteisöllisyyden vastakohtana nähdään yksinäisyys, ja näkökulmana yhteisöllisyyteen toimii yksilön kokemus ja näkemys yhteenkuuluvuudesta. Moraalisella jatkumolla yhteisöllisyys nähdään eettisenä velvollisuutena ja itsekeskeisyyden vastakohtana: yhteisöllisyys rinnastetaan muiden hyvän edistämiseen ja itsekeskeisyys taas oman hyvän edistämiseen. Dynaamisella jatkumolla yhteisöllisyys nähdään ryhmän vuorovaikutuksen näkökulmasta, ja ryhmän toiminnan nähdään pohjautuvan jäsenten yhteisiin intresseihin ja toimintoihin sekä ryhmän jäsenten väliseen koettuun yhteyteen. Tästä näkökulmasta yhteisöllisyys edistää, ylläpitää ja saa voimaa jaetusta me-hengestä, solidaarisuudesta sekä yhteydentunteesta. (Kalliokoski 2020, 36-40.)

#### 4.1 Kansalaisyhteiskunnan toiminta

Käsitteenä kansalaisyhteiskunta kuvaa toimintaa, jossa ihminen toimii aktiivisesti yhteistyössä muiden kanssa yhteisen hyvän puolesta. Se on sosiaalinen tila, joka mahdollistaa identiteettien muotoutumisen ja yksilöiden sitoutumisen osaksi yhteiskuntaa. (Hirvonen & Puolitaival 2019, 9-10.) Kansalaisyhteiskunta pitää käsitteenä sisällään niin kolmannen sektorin, vapaaehtoistoiminnan kuin poliittisen omaehtoisen toiminnan (Turunen 2018, 5). Tällaisen yhteisöllisen ja omaehtoisen kansalaisyhteiskuntatoiminnan asemana on toimia moraalisenä, eettisenä ja poliittisena tukena valtion rinnalla. Erityisen tärkeä asema kansalaisyhteiskunnalla on silloin, kun yhteiskunta elää murroksessa kriisien, taantuman tai laman kaltaisten vastoinkäymisten myötä. (Niemelä 2019, 14.) Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomi tarjoaa kansalaisyhteiskunnan toiminnalle erinomaiset puitteet. Suomi on yksi harvoista maista, joissa kansalaisyhteiskunnan voidaan katsoa olevan vapaa. Maailmalla etenkin ihmisoikeusjärjestöt ja yhteiskunnallista muutosta ajavat toimijat kohtaavat enenevässä määrin rajoituksia sekä säännöstelyä. Suomessa suuntana on, että vapaaehtoisuutta ja kansalaisaktivismia koskevia lakeja pyritään vähentämään. (Hirvonen & Puolitaival 2019, 9-10.)

Kansalaisyhteiskunta määritellään usein kolmanneksi sektoriksi, ja sen nähdään täydentävän erityisesti valtion ja markkinasektorien toimintaa (Ruuskanen ym. 2020, 18). Kolmannella sektorilla viitataan sellaiseen julkisen ja yksityisen sektorin väliseen toimintaan, joka perustuu yleishyödyllisyyteen ja vapaaehtoisuuteen. Vaihtoehtoisia käsitteitä kolmannelle sektorille ovat vapaaehtoissektori, voittoa tavoittelematon sektori ja ei-valtiollinen sektori. Nämä käsitteet eivät kuitenkaan ole riittävän kuvaavia, sillä ne sulkevat aina jonkin toiminnan osan ulkopuolelleen nostamalla keskiöön vain yhden kolmannen sektorin

ominaisuuksista. Julkisen ja kolmannen sektorin rajanveto on toisinaan haastavaa, sillä kolmas sektori on ottanut vakiintuvaa roolia hyvinvointipalveluiden tuottajana ja julkinen sektori tukee toimintaa taloudellisesti. (Selander 2018, 13-14.)

Kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat yleensä vapaaehtoisuuteen perustuvia sosiaalisia verkostoja ja yhteisöjä, yhteiskunnallista muutosta ajavia liikkeitä sekä rekisteröityneitä kansalaisjärjestöjä, yhdistyksiä ja säätiöitä. Kansalaisyhteiskunnan toiminta on vapaaehtoista ja julkista kansalaisten ja kansalaisryhmien toimintaa, joka ohjautuu yhteisten arvojen mukaisesti. Kansalaisyhteiskunnan toiminta on voittoa tavoittelematonta, ja mahdollinen ylijäämä käytetään toiminnan kehittämiseen. Autonomisuus ja itsehallinnollisuus nähdään osana kansalaisyhteiskunnan ideologiaa, sillä organisaatiot saavat itse määritellä toiminnan tavoitteet ja toimintatavat. (Ruuskanen ym. 2020, 18-19.) Kansalaisjärjestötoiminta nojautuu vapaaehtoisuuteen; osallistumiseen ei ole mitään velvoitteita tai ulkoista pakotetta, vaan se perustuu vahvasti ihmisten omaan innostukseen ja haluun toimia. Tyypillisesti myös hallinnolliset tehtävät ovat vapaaehtoisten vastuulla, sillä varsinaisia työntekijöitä ei useinkaan ole. (Kuuluvainen 2015, 20.)

Suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä asema kunnan ja yritysten tuottamien palveluiden puutteiden täydentäjänä sekä kansalaisten saatavilla olevien palveluiden lähestyttävyyden lisääjänä (Ruuskanen ym. 2020, 18). Kansalaistoiminnan vaikutus hyvinvointiyhteiskunnan rakentumisessa on ollut merkittävä, sillä useat kuntien ja valtion hoitamat sosiaalipalvelut ovat saaneet alkunsa juuri kansalaisjärjestötoiminnasta (Niemelä & Dufva 2003, 45). Onkin suotavaa, että järjestöt ovat enemmän palveluiden täydentäjiä kuin niiden ainoita toteuttajia, muutoin riskinä voi olla palvelujärjestelmään mahdollisesti syntyvät aukot (Oikeusministeriö 2010, 150). Digitalisaatio on luonut paljon uusia mahdollisuuksia verkostoitua ja madaltanut kynnystä järjestää toimintaa, minkä johdosta viime vuosien aikana on alkanut muodostua organisaatioihin sitoutumaton neljäs sektori (Ruuskanen ym. 2020, 18).

Neljännellä sektorilla on ollut monia merkityksiä ajan saatossa, ja käsitettä käytetään monessa yhteydessä kuvaamaan ihmisen lähimpiä yksityiselämän ihmissuhteita kuten perheitä ystävyysuhteita. Kuitenkin internetin tarjoamien mahdollisuuksien myötä yksityiselämän sosiaaliset yhteydet ovat laajentuneet (Antila 2021, 6). Mäenpää ja Faehnle (2021, 42, 197) käsittävät neljännen sektorin toimintana, joka pohjautuu kaupunkiaktivismiin.

Kaupunkiaktivismiin näkökulmasta tarkasteltuna digitalisaatio on mahdollistanut ihmisille uudenlaisia tapoja löytää omanlaisiaan yhteisöjä. Suhteita muodostetaan verkossa yhteisten kiinnostusten kohteiden mukaan, eikä fyysinen läsnäolo ole enää välttämättömyys yhteisön muodostumiselle. Kaupunkiaktivismi nähdään verkostomaiseksi, toimintasuuntautuneeksi, instituutioiden ulkopuolella tapahtuvaksi ja kansalaisten toimijuuteen perustuvaksi liikehdinnäksi. Kaupunkiaktivismiin pohjautuva neljäs sektori näyttäytyy osana

maailmanlaajuista ja yhteiskunnallista muutosta, joka luo ihmisille vapauksia löytää uusia tapoja toimia perinteisten instituutioiden ulkopuolella. (Mäenpää & Faehnle 2021, 42, 197.)

Vaikka neljäs sektori mahdollistaa paljon, se ei silti ole syrjäyttämässä järjestöjen ja yhdistysten asemaa. Opintokeskus Siviksen, Kansalaisareenan ja Kirkkohallituksen Taloustutkimuksella teettämän Vapaaehtoistyö Suomessa 2018 -tutkimuksen mukaan 57 % vapaaehtoisista toimii organisoidusti järjestöissä ja yhdistyksissä. Lisäksi 18 % toimi sekä järjestöissä että organisoimattomasti niiden ulkopuolella. (Hirvonen & Puolitaival 2019, 10.) Sosiaali- ja terveysministeriö (2011, 5-8) katsoo kansalaisjärjestöjen edistävän kansalaisten osallisuutta ja hyvän elämän edellytysten luomista. Järjestöt tukevat kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia tarjoamalla osallisuutta tukevaa toimintaa ja matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja. STM kannustaa järjestöjä yhteistyöhön kuntien ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kansalaisjärjestöjen rahoitusten turvaaminen on STM:n tavoite, jolla nähdään olevan yhteiskunnallista hyvää edistäviä merkityksiä ja tämän takia STM tahtoo ottaa kansalaisjärjestöjä tiiviimmin osaksi EU-politiikan sekä muun kansainvälisen politiikan valmisteluissa sekä toimeenpanossa. Kansalaisaktiivisuus tuottaa yhteiskuntaan sosiaalista pääomaa eli sosiaalisten verkostojen sisällä syntyvää luottamusta, vastavuoroisuutta ja sosiaalista tukea (THL 2020). Sosiaalisen pääoman vaikutukset ovat moninaisia ja niiden nähdään edistävän ihmisten terveyttä, toimintakykyä ja sosiaalisuutta. Yhteiskunnallisesti vaikutukset näkyvät myös taloudellisesti, kun sairauksiin ja sosiaalisiin ongelmiin kohdistuva palvelutarve vähenee. Kansalaisjärjestöt toimivat tärkeässä roolissa tunnistamalla ja reagoimalla ilmiöihin, joita esiintyy heikommassa asemassa olevien ihmisryhmien keskuudessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011, 5-8.)

#### 4.2 Nuoret osana kansalaisyhteiskuntaa

Kansalaisjärjestöt toimivat merkittävässä roolissa nuorisotyön kentällä kuntien ohella tai yhteistyössä kuntien kanssa. Kansalaisjärjestöjen kautta nuorille avautuu sekä mahdollisuuksia harrastustoimintaan että osallistumisen ja vaikuttamisen väyliä. Kansalaistoiminnan avulla nuori voi kartuttaa taitojaan hankkimalla sellaista osaamista, jota hän voi hyödyntää niin opinnoissa, työelämässä kuin vapaa-ajallaan. Kansalaisjärjestöjen yhteistyö oppilaitosten ja työelämän kanssa katsotaankin tärkeäksi, ja sen merkittävyys tulisi tunnistaa ja ottaa laajemmin käyttöön. Kansalaistoiminnan vaikutukset tukevat demokratiaa sekä nuorten kasvua. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 35.) Kansalais- ja nuorisojärjestöt toimivat sosiaalisia ongelmia ennaltaehkäisevinä ja tunnistavina tahoina (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011, 5).

Nuoruuden iän rajanveto riippuu sen määrittelevästä tahosta. Lain silmissä nuoruuden määritelmään on kaksi tulkintaa; nuorisolain (1285/2016) 3 §:n mukaan nuoriksi määritellään kaikki alle 29-vuotiaat, kun taas lastensuojelulain (417/2007) 6 §:n mukaan lapsia ovat kaikki

alle 18-vuotiaat ja nuoria 18-24-vuotiaat. Nuorisolain (1285/2016) mukaan valtio toimii tarpeen mukaan yhteistyössä kuntien, nuorisoalan järjestöjen ja muiden yhteisöjen sekä nuorten kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisotyön ja -politiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä. Nuorisotyön ja -politiikan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot. (Nuorisolaki 2016.)

18 vuotta täyttäneet nuoret rinnastetaan monesti täysivaltaisiin aikuisiin. Toisaalta nuoria tarkastellaan nimenomaan tulevaisuuden toimijoina, eivätkä kaikki nuoret koe, että heillä olisi vaikutusmahdollisuuksia. Nuoruus on välivaihe, jossa nuori etsii omaa paikkaansa ja rakentaa identiteettiään, ja johon liittyy monesti myös epävarmuuden tunteita. Matka aikuisuuteen voi kestää vuosia. Monelta nuorelta aikuiselta odotetaan kuitenkin tässä elämänvaiheessa jo itsenäisyyttä ja kykyä tehdä jopa yksin suuria päätöksiä tulevaisuuttaan koskien. Nuorten aikuisten mielenterveyden ongelmat ovatkin olleet nousussa viime vuosina, ja ne johtavat yhä useammin uupumukseen sekä työkyvyttömyyteen. Suomessa vallitsee varhaisen itsenäistymisen ja omillaan pärjäämisen kulttuuri. Esimerkiksi Etelä-Euroopassa muutetaan omilleen keskimäärin 30-vuotiaana, Suomessa 22-vuotiaana. Poliitikassa ja julkisessa keskustelussa on myös alettu korostaa yksilön omaa vastuuta hyvän elämän edellytysten luomisesta. Nuorille asetetaan paljon vastuuta, vaikka kaikilla ei ole yhtäläisiä valmiuksia sitä kantaa. Nämä paineet voivat lisätä epävarmuutta ja epäonnistumisen tuntemuksia sekä heikentää nuorten yhteiskunnallista kuulumista ja luottamusta. (Honkatukia ym. 2020, 7-8.)

Hallitus on linjannut kolme nuorisopoliittista tavoitekokonaisuutta, jotka toteutetaan vuosina 2020-2023. Ensimmäisenä tavoitteena on taata nuorille edellytykset sujuvaan arkeen. Nuorille turvataan harrastamisen mahdollisuus sekä koulutukseen ja töihin pääsy. Nuorten mielenterveyttä, taloudenhallintaa ja asumistaitoja tuetaan, ja heille tarjotaan riittävät taloudelliset lähtökohdat. Toisena tavoitteena on lisätä nuorten keinoja ja taitoja osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Nuorille kehitetään yhteiskunnallisen osallistumisen välineitä, vahvistetaan demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta sekä tuodaan nuorten ääntä kuuluviin ilmastonmuutoskeskustelussa. Kolmas tavoite on vahvistaa nuorten luottamusta yhteiskuntaan. Yhdenvertaisuutta ja turvallisuuden kokemuksia lisätään puuttamalla kiusaamiseen ja syrjiviin rakenteisiin sekä vahvistetaan ihmissuhde- ja vuorovaikutustaitoja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 10-25.)

Nuorten vapaaehtoistoimintaan käyttämä aika on lähes kolminkertaistunut vuodesta 2015 vuoteen 2018. Suurimmiksi syiksi vapaaehtoistoimintaan osallistumattomuuteen nuoret kuvasivat ajanpuutteen sekä sen, ettei heitä ole pyydetty tai etteivät he tiedäneet kuinka päästä mukaan toimintaan. Niistä nuorista, jotka olivat olleet jo mukana vapaaehtoistoiminnassa 69 % lähtisi pyydettyessä mukaan toimintaan. Jos oppilaitokset mahdollistaisivat vapaaehtoistoiminnan opinnollistamisen, 76 % opiskelijoista kokeilisi sitä.

Valtaosa nuorista suhtautuu siis mielenkiinnolla vapaaehtoistoimintaan ja ottaisi osaa toimintaan, jos sen mahdollisuudet tuotaisiin heille esille. (Hirvonen & Puolitaival 2019, 16.)

Osa nuorista pyrkii aktiiviseen järjestötoimintaan osallistumalla vaikuttamaan politiikkaan tai yhteiskuntaan. Suomen hallitus tahtoo tukea nuorten valmiuksia vaikuttaa niin omassa lähiympäristössään kuin laajemmin yhteiskunnassa. Hallitusohjelmassa pyritään lisäämään koulujen ja oppilaitosten demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta, yhteistyötä järjestöjen ja koulujen välillä sekä vahvistamaan ulkopuolisuutta kokevien osallisuutta. Harrastaminen nähdään tärkeänä keinona vahvistaa nuorten identiteettiä, hyvinvointia ja osallisuutta, mikä voi suojata yksinäisyydeltä ja syrjäytymiseltä. Harrastuksen tarkoitus on toimia mielekkäänä tekemisenä, sosiaalisten suhteiden mahdollistajana ja välineenä kehittää itseään. Vuosien 1998 ja 2018 välillä järjestöihin kuuluvien nuorten osuus on pysynyt samana. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 46-47.)

#### 4.3 Näkemyksiä vapaaehtoistoinnasta

Tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa käytettävä vapaaehtoisuuden termistö vaihtelee lähdeaineiston mukaisesti, sillä lähteissä termit vapaaehtoistyö, vapaaehtoistoiminta ja talkootyö linkittyvät usein toistensa synonyymeina. Oranssin yhteisön kanssa käydyissä keskusteluissa pohdittiin termien istuvuutta kuvaamaan nimenomaisesti Oranssin itseohjautuvan ja omaehtoisen vapaaehtoistoinnin palettia. Opinnäytetyötä varten päädyttiin käyttämään Oranssin vapaaehtoisuudesta nimenomaisesti toimijan määritelmää, eli vapaaehtoistoimintaa, koska sen koettiin kuvaavan parhaiten käytettävissä olevista termeistä Oranssilla toimimisen luonnetta ja luovan vähiten mielikuvia työstä.

Perinteisesti vapaaehtoistyö on määritelty vapaaehtoisuuden ja palkattomuuden käsitteiden kautta. Vapaaehtoistyön määrittelystä löytyy kuitenkin useita näkökulmia, eikä ole yksiselitteistä tapaa jaotella sitä erilaisiin alaluokkiin. Govaartin (2001) määritelmän mukaan vapaaehtoistoiminta jaetaan keskinäiseen tukeen, auttamiseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. (Pessi & Orvasaari 2010, 9.) Valliluoto (2014, 12-13) tarkentaa, kuinka vapaaehtoistoinnalla voidaan eri asiayhteyksissä tarkoittaa sekä järjestöjen tuottamaa vapaaehtoistoimintaa että epämuodollisempaa vapaaehtoistoimintaa. Toiminnan sisältö ja uutta toimijaa kohtaavat odotukset saattavat vaihdella laajasti järjestökohtaisesti, mutta toimintaa kehystää vapaaehtoisuuden neljä yleisesti hyväksyttyä kriteeriä. (Valliluoto 2014, 12-13.) Euroopan parlamentin mietintö vuodelta 2008 määrittelee vapaaehtoistyön neljän kriteerin perusteella. Ensimmäisen kriteerin mukaan vapaaehtoistyön tulee olla palkaton, eikä sitä tehdä taloudellista palkkiota vastaan. Vapaaehtoistyötä tehdään myös omasta vapaasta tahdosta ja se hyödyttää jotain kolmatta osapuolta oman perheen ja ystäväpiirin ulkopuolelta. Neljäs kriteeri määrittelee vapaaehtoistyön olevan kaikille avointa. Mietinnössä kuvataan myös, kuinka paikallisella ja alueellisella tasolla tapahtuva vapaaehtoistoiminta voi

lisätä osallisuutta paikallisesti. Osallisuuden ja toiminnan kautta vapaaehtoistoimijat saavat lisää vaikutusmahdollisuuksia. Näiden mahdollisuuksien lisääminen mahdollistaa kansalaisen ja valtion välisen asiakas-isäntä -suhteen muuttumisen vuorovaikutteisempaan ja yhteisön etua tukevampaan suuntaan. Vapaaehtoistyö myös myötävaikuttaa uusien taitojen saamiseen. Toiminta mahdollistaa epävirallisen oppimiskokemuksen, jossa uudet taidot ja tiedot on mahdollista omaksua implisiittisesti. (Euroopan parlamentti 2008.)

Jos vapaaehtoistyötä tarkastellaan vapaa-ajan tutkimuksen näkökulmasta, nousee toimijoiden motiivina useimmiten esiin henkilökohtaisten taitojen kehittäminen. Oman itsen ja persoonallisuuden ilmaisu, sekä työn ja toiminnan kautta saavutetut tyydyttävät sisäiset palkinnot voivat olla normaalissa työelämässä vaikeammin saavutettavissa kuin vapaaehtoistoiminnassa. (Marjovuori 2014, 18.) Myös motiivit vapaaehtoistoimintaan saattavat vaihdella laajastikin, ja moni osallistuu usean järjestön toimintaan samanaikaisesti. Muutokset elämäntilanteissa ja työmarkkinoilla heijastuvat yksilön sitoutumis- ja osallistumiskykyyn, eikä trendien vaikutusta vapaaehtoistyön houkuttavuuteen sovi aliarvioida, sillä vapaaehtoistoimijan rooli saattaa palvella tietynlaista elämäntyyliä. (Matti 2012, 16.) Vapaaehtoistyössä on myös mahdollista oppia ja opettaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Tekemisen kautta saavutetut taidot omaksutaan luontaisesti yksilöä kiinnostavassa toiminnassa, ja vapaaehtoistoiminta on nimenomaisesti kansalaistoiminnan ja yksilölle tärkeiden tavoitteiden edistämisen kenttä. (Valtiovarainministeriö 2015, 50.)

Opintokeskus Sivis, Kansalaisareena ja Kirkkohallitus ovat teettäneet Taloustutkimuksella maaliskuussa 2021 suomalaisten vapaaehtoistyötä kartoittavan tutkimuksen. Tutkimuksen perusteella kiinnostus vapaaehtoistoimintaa kohtaan on ollut hiipumassa kuluneina vuosina. Kysyttäessä kiinnostuksesta osallistua vapaaehtoistoimintaan myöntävästi vastanneiden määrä oli vain 38 %. Vuonna 2018 toteutetussa kyselyssä kyllä-vastauksia samaan kysymykseen tuli 54 % ja vuonna 2015 53 %. Osaltaan kiinnostusta vapaaehtoistoimintaa kohtaan selittänee vallitseva COVID-19-pandemia ja siihen liittyvien uusien toimintamallien rakentaminen. Vuonna 2018 netissä tai puhelimitse tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan osallistui vain 5 % vastaavan luvun ollessa vuoden 2021 tutkimuksessa 24 %. Vuonna 2018 76 % vastaajista oli kertonut, että heidän tekemänsä vapaaehtoistyö oli ensisijaisesti tapahtunut kasvokkain, siinä missä vuoden 2021 kyselyssä vain 54 % oli vastannut tekemänsä vapaaehtoistyötä ensisijaisesti kasvokkain. Tilastossa on syytä huomioida vapaaehtoistoimintaan osallistumisen kaventuneet mahdollisuudet useiden yhteiskunnan toimintojen ollessa säästöliekillä. (Rahkonen 2021.)

Vapaaehtoistyön tutkimuksessa tarkasteltiin myös, minkä yhteisön organisoimaan vapaaehtoistyöhön vastaajat ovat osallistuneet kuluneen vuoden aikana. Valtaosa vastaajista eli 83 % oli tehnyt vapaaehtoistyötä järjestöissä, yhdistyksissä tai seuroissa. Kolmannella sektorilla on yhä laaja rooli vapaaehtoistyön organisoinnista. Kuntatasolla vapaaehtoistyötä oli kuluneen vuoden aikana tehnyt vain 2 % vastaajista. Aineiston pohjalta olisi syytä



tarkastella kuntien tarjoamia vapaaehtoistyön mahdollisuuksia laajemmin. Kysyttäessä mikä helpottaisi osallistumista vapaaehtoistoimintaan, oli 33 % vastaajista nostanut esiin lyhyet, kertaluontoiset tehtävät. Vastaajista 27 % arvioi, että parempi elämäntilanne helpottaisi osallistumista ja 21 % vastaajista olisi kaivannut helpommin saatavissa olevaa tietoa vapaaehtoistoinnasta. Innokkainta osallistuminen vapaaehtoistoimintaan oli tutkimuksen mukaan 15-24-vuotiailla, joista 61 % ilmoitti olevansa kiinnostuneita osallistumaan vapaaehtoistoimintaan pyydettyä. Verrattuna koko kyselyn keskiarvoon (38 %) oli nuorten into osallistua vapaaehtoistoimintaan selvästi muita aktiivisempaa. (Rahkonen 2021.)

Marjovuo (2014, 88-89) nostaa tutkimuksessaan esiin vapaaehtoistyön suunnitelmallisuuden, joka erottaa kolmannen sektorin ja järjestömuotoisen vapaaehtoistyön spontaanista naapuriavusta. Suunnitelmallinen toiminta etenee järjestelmällisesti rekrytoinnin kautta koulutukseen ja lopulta itse vapaaehtoistyöhön. Järjestöjen on pystyttävä ylläpitämään ja laajentamaan olemassa olevaa vapaaehtoisten verkostoaan jatkuvasti, ja henkilökohtaiset kontaktit ovat tärkeä voimavara uusien vapaaehtoisten rekrytoinnissa. Marjovuo pohtii, kuinka vapaaehtoistyöntekijöiden ystäväpiirissä on mahdollisesti muita henkilöitä, jotka jakavat saman arvomaailman ja kiinnostuksen kohteet, joten on perusteltua kohdistaa järjestön mahdollisuuksista tiedottamista myös yksilön sosiaalisiin verkostoihin. (Marjovuo 2014, 88-89.) Uusien vapaaehtoisten rekrytointiin on tärkeää kiinnittää huomiota myös suuremmissa järjestöissä, sillä vapaaehtoisten aktiivisin kausi kestää usein muutaman vuoden, minkä jälkeen he jättäytyvät toiminnassa taka-alalle. Aktiivinen vapaaehtoisten rekrytointi varmistaa, että toiminnan avainpaikoille löytyy uusia tekijöitä edellisten lopettaessa. (Karreinen, Halonen & Tennilä 2017, 23.)

Valliluoto (2014, 14) kuvailee, kuinka vapaaehtoistyötä ja vapaaehtoistoimintaa voidaan tarkastella erillisinä kokonaisuuksina. Vapaaehtoistoiminta voidaan toisinaan rinnastaa harrastustoimintaan, jolloin kyseessä voi olla erilaisten ryhmien kokoontuminen yhteisen teeman ympärille. Vapaaehtoistoiminnan luonnetta voi tarkastella kollektiivisena toimintana, joka yleensä harrastustoiminnasta poiketen hyödyttää jotain kolmatta osapuolta. Vapaaehtoistyötä määrittelee vapaaehtoistoimintaa korkeampi sitoutumisen aste sekä yksilöllisestä tehtävästä suoriutuminen. Vapaaehtoistyön aloittaminen saattaa edellyttää toimintaa edeltävää koulutusta tai osallistumista aiheeseen liittyville kursseille. (Valliluoto 2014, 14.) Marjovuo (2014, 90-91) kuvaa, kuinka eräs vapaaehtoistyön organisoinnin keskeisimmistä piirteistä on kouluttaminen. Kattavalla perehdytyksellä mahdollistetaan tutustuminen tulevan toiminnan sisältöön ja pohjustetaan mahdolliset haasteet, joita toiminnassa voi kohdata. Koulutuksen vapaaehtoistyöhön voi toteuttaa vapaaehtoinen tai ammattilainen. Tämä on yksi seikka, joka mahdollistaa vapaaehtoistyön konsensuaalisen eli yhteisymmärrykseen perustuvan maailman yhdistymisen ammatillisen koulutuksen kautta saavutettuun esineellistyneeseen maailmaan. Koulutus ja perehdytys luovat järjestystä yhteisymmärrykseen perustuvaan toimintaan ja valmistavat tulevaa vapaaehtoista jo ennen

varsinaisen toiminnan aloittamista. Koulutuksella uusi toimija saa kognitiivisen kartan tulevasta toiminnasta, ja tätä kautta koulutus välittää kokeneiden vapaaehtoisten ja ammattilaisten antamaa tietoa vapaaehtoisuudesta. (Marjovuori 2014, 90-91.)

#### 4.4 Matalan kynnyksen toiminta ja sen saavutettavuus

Yhtymäkohtana vapaaehtoistyön ja matalan kynnyksen käsitteille voi pitää osallistumisen mahdollistamista varallisuudesta riippumatta. Omasta vapaasta tahdosta lähtevä toiminta on lähtökohtaisesti jotain, johon yksilö kokee vetoa ja uskoo voimavarojensa riittävän toimintaan osallistumiseen. Vapaaehtoistoiminta tuo hyötyä paitsi yhteisölle, jota toiminta koskee niin myös yksilölle itselleen. (Valliluoto 2014, 13.) Organisaation tai järjestön on syytä pohtia, kuinka helpoksi ja matalalla kynnyksellä lähestyttäväksi se on järjestänyt uusien vapaaehtoisten rekrytoinnin ja osallistamisen toimintaan. Voikin nähdä, että vapaaehtoistyön maailmaan johtava polku alkaa rekrytoinnista, jota varten järjestön on tuotava itsensä löydettäväksi ja lähestyttäväksi. (Marjovuori 2014, 88.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisema Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohankkeen tietopakettien mukaan matalan kynnyksen palveluilla voidaan lisätä sosiaalista osallisuutta. Määritelmänä matalan kynnyksen palvelut ovat melko yksiselitteisesti palveluita, joilla on normaaleja palveluita matalampi kynnys, eli edellytyksiä palveluun hakeutumisessa on madallettu. Matalan kynnyksen palveluita voi tarkastella toimintaan osallistumiseen liittyvien esteiden ja vaikeuksien vähentämisenä. Matalan kynnyksen palveluilla voidaan kaventaa sosioekonomista erottelua, sillä niiden peruspiirteisiin sisältyy anonyymi ja maksuton asiointi ja osallistuminen. Palveluiden matalasta kynnyksestä kertovat usein palveluun hakeutumisen aktiivisuus sekä asiakkaiden kokemukset. (Leemann & Hämäläinen 2015, 1-3.)

Kokemus kynnyksen mataluudesta on aina subjektiivinen, ja vaihtelua voi esiintyä yksilöiden tai ryhmien välillä. Matalan kynnyksen palveluiden järjestäminen on myös yllätyksellistä, sillä etukäteen voi olla haastavaa arvioida, kuinka tehokkaasti asiakkaita tavoitetaan ja kuinka asiakkaan oma kokemus kynnyksen mataluudesta eroaa palvelun järjestäjän valitsemasta toimintamallista. Ajan kuluessa ja kokemuksen kasvaessa on helpompaa tutustua kohderyhmän odotuksiin ja erityistarpeisiin. (Leemann & Hämäläinen 2015, 3-5.)

Saavutettavien palveluiden ytimessä on inklusioajattelu, jossa jokaisen yksilön osallistumisen mahdollistaminen on merkityksellistä ja tavoiteltua. Inklusion vastakohtana toimii segregatio, joka perustuu rakenteille, joissa erilaisuuden kautta yksilön palvelut ovat erillistettyinä muiden vastaavista. Näin yksilö jää helposti myös yhteiskunnallisen ja yhteisöllisen elämän ulkopuolelle. Inklusiivisessa ajatusmallissa palvelut ja rakenteet on luotu osallistujien erilaisuus ja eriävät tarpeet huomioiden, ja täten malli mahdollistaa osallistumisen laajemmalle joukolle. Ihmisten voimavarat, kyvyt, mutta myös erilaisuus

huomioidaan ominaisuuksina, jotka eivät vaikuta yksilön mahdollisuuksiin osallistua toimintaan. Inklusiivisen mallin toteuttaminen vaati toteuttajaltaan myös ymmärrystä erilaisista tarpeista, mahdollisuuksista ja haasteista, jotka osallistujat tuovat mukanaan toimintaan. (SATA2 2020, 7-8.)

#### 4.5 Osallisuuden esteitä

Raha-automaattiyhdistyksen Taloustutkimuksella teettämän kyselyn mukaan 18-24-vuotiaat nuoret aikuiset ovat kaikkein yksinäisimpiä, ja heistä viidennes ei koe kuuluvansa mihinkään yhteisöön (Veikkaus 2015). Varsinkin ne nuoret aikuiset, jotka jäävät työn ja koulutuksen ulkopuolelle, kokevat muita ikäisiään enemmän yksinäisyyttä (Aaltonen, Kivijärvi & Myllylä 2019, 304). Yksinäisyys voi olla monella tapaa terveystriikki, ja sillä on yhteys moniin psyykkisiin tai fyysisiin sairauksiin. Yleisyytensä vuoksi yksinäisyys on kansanterveydellinen ongelma, sillä se madaltaa elämänlaatua, kasaa muita ongelmia ja tämän myötä eriarvoistaa ihmisiä. (Saari 2016, 38, 97.) Yksinäisyys voi olla yksilön itse rakentama suojamuuri itsen ja maailman välille, mutta muuria voivat rakentaa myös ympäröivät ihmiset ja yhteiskunta. Kun ihminen kokee, ettei hänen ihmissuhteidensa määrä ole riittävä, voidaan puhua sosiaalisesta yksinäisyydestä. Emotionaalinen yksinäisyys on yksilön kokemus siitä, ettei hänellä ole elämässään sellaista ihmistä, johon hän voisi luottaa sekä tukeutua ja jolta hän saisi kunnioitusta. Suomessa on havaittu yksinäisyyden vaikutukset niin yksilöön kuin yhteiskuntaan, ja yksinäisyyttä vastaan pyritään toimimaan ennaltaehkäisevillä toimilla enenevässä määrin. (Junttila 2018, 11-16, 22.)

Yksinäisyys voi johtaa eristäytymiseen, toivottomuuteen tulevaisuudesta ja sosiaalisten tilanteiden pelkoon, ja sen vaikutukset voivat heijastua terveystyhtymiseen sekä henkilökohtaiseen talouteen. Yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemus voi vaikuttaa yksilön kokemukseen omista mahdollisuuksista työelämässä. (Junttila 2018, 30-32.) Sosiaalinen etäisyys on yksi ensimmäisistä tekijöistä, joka luo eriarvoisuutta, köyhyyttä ja huono-osaisuutta ihmisten välille. Tutkimusten mukaan suomalaiset kokevat muita pohjoismaalaisia enemmän taloudellista ja sosiaalista eriarvoisuutta. Taustalla vaikuttavat suomalaisten kokemukset sosioekonomisista eroista. Sosiaalinen etäisyys säätelee ihmisten välistä vuorovaikutusta ja pienet yksilöiden väliset erot kasvattavat hiljalleen kuilua eri ryhmien välille. (Saari 2015, 89-91.)

Yksinäisyydellä ja sosioekonomisella asemalla on yhteys: vaikka kaikki kokevat joskus yksinäisyyttä, kasautuvat yksinäisyyden kokemukset yhteiskunnan huono-osaisimmille (Saari 2016, 313). Tutkimusten valossa huono-osaisuus kasaantuu heikoimmassa asemassa oleville väestöryhmille. Ympäristötekijät, kuten internetyhteyden saatavuus, kulkuyhteydet sekä elinympäristö voivat mahdollistaa tai rajoittaa sosiaalista kanssakäymistä ja sosiaalista eristäytymistä. Vaikutukset voivat ulottua myös mahdollisuuksiin osallistua järjestöjen tai

muiden yhteisöjen toimintaan. (Shemeikka ym. 2015, 17.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen teoksessa Suomalaisten hyvinvointi 2018 käy ilmi, että selkeitä hyvinvointieroja esiintyy elinoloissa, terveydessä ja koetussa hyvinvoinnissa. Sosioekonomisen aseman, sukupuolen ja etnisen taustan nähdään olevan yhteydessä hyvinvointieroihin. Perheen sosiaalisella asemalla on vaikutusta nuorten terveyteen sekä hyvinvointiin ja sen vaikutukset ulottuvat nuoren aikuisuuteen heijastumalla hyvinvointiin ja toimeentuloon. Sosiaalinen etäisyys voi kasvaa työttömyyden tai kouluttamattomuuden myötä. Työkyky on selvästi heikompi työttömyyden jäljiltä kuin työssä käyvillä, ja yli puolet kansalaisista kokee erilaisia esteitä digitaalisten palvelujen käytössä. Jotta yhdenvertaisuus voisi toteutua, tulee sosiaali- ja terveysjärjestelmän uudistaa palveluitaan niin, että niiden käyttö ja saatavuus ovat yhtäläisiä kaikille. (Saikkonen, Kestilä & Karvonen 2019, 334-336.)

YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti vuoteen 2030 mennessä päämääräksi asetettu voimaannuttaminen, kuten myös sosiaalisen, taloudellisen ja poliittisen pääoman lisääminen. Tämän tulee tapahtua riippumatta iästä, sukupuolesta, etnisestä taustasta, uskonnosta, taloudellisesta tai muusta asemasta. (Agenda 2030, 2017.) Pelkästään sosiaali- ja terveysalan ei ole mahdollista muuttaa eriarvoista yhteiskuntaa tasa-arvoisemmaksi ja oikeudenmukaiseksi, vaan syrjäytymisen vastaisessa työssä nähdään tärkeänä yhteistyö niin palvelujen tuottajien ja käyttäjien kuin eri yhteiskunnallisten instituutioiden, järjestelmien ja poliittisten liikkeiden kanssa (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikonen 2010, 22). Sosiaalisia ongelmia ehkäisevän työn tulisi oireiden sijasta keskittyä enemmänkin niiden syntyyn johtaneisiin tekijöihin. Jos ihminen ei koe omaa sosiaalista asemaansa riittävän vahvaksi omassa arjessaan, vaikuttaa se negatiivisesti niin ajatteluun, toimintaan, minäkuvaan kuin ihmissuhteisiin. Tämänkaltaisten kokemusten myötä riski monenlaisille ongelmille, kuten riski- ja häiriökäyttäytymiselle sekä syrjäytymiselle kasvaa. (Maunu 2013, 34-35.)

Syrjäytymisellä tarkoitetaan pitkäaikaista sivuun joutumista yhteiskunnan vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista esimerkiksi menettämällä mahdollisuus kuulua osaksi sosiaalisia yhteisöjä tai joutumalla koulu- tai työelämän ulkopuolelle. Henkilö voi tulla syrjäytetyksi, mikäli häntä ei kuulla hänen omaan elämäänsä liittyvissä asioissa. Käsitteenä syrjäytyminen koetaan usein ongelmallisena, sillä se nähdään ulkoa päin määriteltynä ja leimaavana. Myös henkilön kokema erilaisuus tai yhteiskunnan normeista poikkeava tilanne voi johtaa syrjäytymiseen. Syrjäytymistä voidaan ehkäistä vahvistamalla sosiaalisia suhteita ja yhteisöihin kiinnittymistä erityisesti niiden ihmisryhmien parissa, jotka ovat heikommassa, haavoittuvassa tai marginaalisessa asemassa yhteiskunnassa. Kuuluminen tiiviiseen yhteisöön poistaa syrjäytymisen kokemuksia, ja syrjäytymisen vastakäsitteenä voidaankin nähdä osallisuus. (Laine ym. 2010, 11-17.) Parhaimmillaan ryhmään kuulumisen kasvattaa yksilön valmiuksia niin itsenäiseen toimintaan kuin yhteisössä vaikuttamiseen (Maunu 2013, 35). Vapaaehtoisuuteen perustuvalla toiminnalla on mahdollista luoda uudenlaisia kanavia, joiden avulla voi liittyä osaksi yhteiskuntaa. Vapaaehtoisuuteen perustuvat organisaatiot voivat

näyttäytyä tärkeinä turvapaikkoina niille yksilöille, jotka eivät syystä tai toisesta ole löytäneet yhteisöä, johon kuulua. (Turunen 2018, 13, 116.)

#### 4.6 Osallisuudesta itseohjautuvaan toimijuuteen

“Osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siihen vaikuttamista sekä kokemuksen myötä syntyvää sitoutumista.” (THL 2020.) Osallisuus voidaan määritellä monin eri tavoin. Osallisuus toteutuu sosiaalipedagogisesta näkökulmasta silloin, kun ihminen kuuluu osaksi yhteisöä, toimii osana yhteisöä ja kokee olevansa osa yhteisöä. Osallisuus ei ole yksilön ominaisuus tai teko, vaan ihmisen ja yhteisön välillä olevaa kuulumista, olemista, elämistä ja toimimista. (Nivala & Ryyänen 2012, 26-27.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen työpaperissa *Mitä osallisuus on? - Osallisuuden viitekehystä rakentamassa* kuvataan osallisuuden viitekehysten rakentuvan erilaisista sosiaali-, terveys-, ja käyttäytymisteorioista synteetisimaisesti. Kukin teorioista vastaa omista näkökulmistaan ja lähtökohdistaan hyvän elämän edistämisen keskeisiin kysymyksiin. Ihmisen toimintaa ja yhteistä sekä yhteisöllistä elämää ei kuitenkaan pystytä selittämään tai tarkastelemaan vain yhden teorian kautta. Tästä syystä osallisuuden tarkasteluun tulee ottaa laajempi, useita teorioita huomioiva näkökulma. THL:n julkaisu määrittelee osallisuuden viitekehysten eräänlaiseksi tienviitaksi, jonka kautta palveluita, politiikkaa ja toimintaa voidaan suunnata erityisesti eriarvoisuudesta kärsivien ja epäoikeudenmukaisuutta kokevien hyvinvoinnin vahvistamiseen. Osallisuutta voi kuvata sanan varsinaisen merkityksen kautta, olemisella ja kiinnittymisellä niihin voimavaroihin, joita toimintaan osallistumiseen tarvitaan. Viitekehysten mukaan yksilö on sidoksissa yhteen tai useampaan kokonaisuuteen, jonka perusteella erilaiset arvot ja arvostukset muotoutuvat. Työmarkkinat sekä yhteisiin kiinnostuksiin perustuvat yhteisöt, kuten harrastukset ja yhteisöllinen vapaa-ajan vietto ovat hyviä esimerkkejä kokonaisuuksista, joihin yksilön osallisuutta voi peilata. (Isola ym. 2017, 10-11.) Vapaaehtoistoiminnan nähdään vahvistavan sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunnetta ja se voi parhaimmillaan parantaa sukupolvien välistä ymmärrystä sekä lisätä osallisuutta (Euroopan komissio 2011, 6).

Osallisuus linkittyy kansalaisjärjestötoimintaan luonteenomaisesti itseohjautuvuuden kautta. Yksilön osallisuuden vahvistuminen heijastuu suoraan toiminnan laatuun ja houkuttavuuteen ja mahdollistaa sitä kautta laajemman osallistumisen järjestön toimintaan. Sitoutuminen ja itsenäisyys, luovuus ja innovaatio sekä luottamus ja motivaatio ovat osaltaan tekijöitä, jotka yhdistetään itseohjautuvuuteen. (Neck & Houghton 2006, 282-284.) Itseohjautuvuuden ytimessä on näkemys ihmisestä pohjimmiltaan toiminnallisena olentona. Yksilön tarve hakeutua itseään kiinnostavien ja itselleen merkityksellisten asioiden pariin on luontainen ja sisäsyntyinen osa olemustamme, ja se haastaa yksilön kokeilemaan ja oppimaan uusia asioita. Tekemisen motivaatioita voi tarkastella ulkoisen ja sisäisen motivaation kautta, joista sisäisen

kautta yksilö pyrkii aktiivisesti tekemään häntä innostavia ja kiinnostavia asioita. Voimavarat tekemiseen ovat luontaisesti riittäviä, sillä tekeminen ei ole pakotettua. Sisäisesti motivoituneesta toiminnasta ei myöskään odoteta ulkoista palkkiota. Ulkoista motivaatiota taas voi tarkastella eräänlaisena välineenä, jonka kautta yksilö pyrkii saavuttamaan jonkin ulkoisen päämäärän. Ulkoisena motivaationa voi toimia esimerkiksi palkkio tai rangaistus. (Martela & Jarenko 2014, 13-14.)

Vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen tähtäävän toiminnan kannalta on tärkeää tarkkailla etenkin sisäistä motivaatioita ja sen syntytekijöitä. Sisäinen motivaatio koostuu kolmesta perustekijästä, joita ovat kyvykkyys, yhteisöllisyys ja omaehtoisuus, joista etenkin kaksi viimeistä linkittyy selkeästi kansalaisjärjestön alaisuudessa tehtävään vapaaehtoistoimintaan. Toiminta täyttää omaehtoisuuden määritelmän, kun se ei ole ulkoisen pakon sanelemaa vaan kumpuaa yksilön omista kiinnostuksen kohteista ja haluista. Omaehtoisuutta vapaaehtoistoiminnassa voi tarkastella kahden sisäisen motivaattorin kautta. Yksilö saattaa nauttia tekemisestä itsestään ja saada onnistumisen sekä osallisuuden kokemuksia, mutta yhtä lailla merkityksellistä voi olla kokemus toiminnalla saavutettavien päämäärien arvostamisesta. Yhteisöllisyyttä voi tarkastella yksilön kokemasta yhteydestä toisiin ihmisiin sekä yksilön kokemuksesta siitä, että hänen toiminnallaan voi olla positiivinen vaikutus ympäröivään yhteisöön. Sisäisesti kumpuavalla motivaatiolla on positiivinen vaikutus paitsi yhteisölle, jota toiminta koskee, myös yksilölle itselleen. (Martela & Jarenko 2014, 16, 28.)

## 5 Menetelmät ja toteutustavat

Opinnäytetyön suunta hahmottui nopeasti toiminnalliseksi opinnäytetyöksi, koska niin tekijöiden kuin Oranssinkin toive oli, että opinnäytetyö tukee konkreettisesti Oranssin vapaaehtoistoimintaa. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, järjestelemistä tai järjeistämistä. Tuotoksena on jokin ilmiötä käsittelevä konkreettinen tuote, kuten ohje, ohjeistus tai opas tai esimerkiksi tapahtuman toteuttaminen. Kvalitatiivisia eli laadullisia tai kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimusmenetelmiä käytetään osana toiminnallista opinnäytetyötä tilanteissa, joissa ilmiöstä tai kohderyhmän tarpeista ei ole riittävästi tietoa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51-58.)

Osana toiminnallista opinnäytetyötä hyödynnettiin laadullisen tutkimuksen menetelmän mukaisia teemahaastatteluja, joiden avulla kerättyä aineistoa tarkasteltiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin kautta. Koska opinnäytetyöllä tahdottiin tavoittaa Oranssin toiminnan ja vapaaehtoisten tarpeisiin vastaava lopputulos, suurena osana kehitystehtävää toimivat haastattelutulokset. Oranssista kerättyä tuoretta tietoa on niukasti. Saatavilla oleva tieto on pääsääntöisesti ns. hiljaista tietoa, joten aiheeseen tutustuminen toiminnassa mukana olevien

ihmisten kautta nähtiin perusteltuna. Tästä syystä käytettiin myös Oranssin toiminnanjohtajan Vuorion asiantuntijahaastattelua päivittämään Oranssin kuvausta nykyhetkeen.

Laadullisen tutkimuksen keinoin kerätyssä aineistossa tutkittavat saavat kertoa aihealueista, mielipiteistään ja pohdinnastaan suhteellisen vapaamuotoisesti. Menetelmä mahdollistaa ilmiön tarkastelun laajasti, ja se tarjoaa tutkielman tekijöille uusia näkökulmia ilmiön ydinkysymyksiin. (Tilastokeskus 2021.) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole löytää totuutta, vaan sen avulla pyritään ymmärtämään ihmisen toiminnasta niitä asioita, joita ei voida välittömästi havaita. Näitä välittömän havainnoinnin ulottumattomissa olevia asioita voidaan kutsua arvoituksiksi, joihin laadullinen tutkimus pyrkii löytämään ratkaisuja sekä parempia tulkinnan ja ymmärryksen muotoja. (Vilka 2021, 95.) Laadullisella tutkimuksella voidaan selvittää kirjoittamatonta faktatietoa tai lisätä ymmärrystä toiminnan taustalla vaikuttavista tekijöistä. Laadullisen tutkimuksen aineistoa kerätään joko yksilö- tai ryhmähaastattelujen avulla tai asiantuntijoita konsultoimalla. (Vilka & Airaksinen 2003, 63.)

Haastattelut päätettiin toteuttaa teemahaastatteluina, koska ennalta määriteltyjen teemojen avulla haastatteluja pystyttiin pitämään paremmin opinnäytetyön rajauksen mukaisina. Selkeän rakenteensa vuoksi menetelmän uskottiin sopivan myös opinnäytetyötä tekeväälle kokemattomalle haastattelijalle. Teemahaastattelu etenee ennalta määriteltyjen teemojen mukaan valmiiksi muodostettujen kysymysten avulla. Haastattelun aikana haastattelija voi esittää tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla saadaan syvennettyä tietoutta kyseisestä teemasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87-88.) Teemahaastattelu on toimiva menetelmä erityisesti silloin, kun tahdotaan lisätä ymmärrystä jostain tietystä teemasta tai kerätään asiantuntijoilta tietoa. Haastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä, joiden laatimisessa ja muotoilussa on hyvä ottaa huomioon, että vastaajan on niiden myötä helppo kuvailla omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Kysymysten avulla on tarkoitus saada kerättyä opinnäytetyön sekä kohderyhmän tavoitteita vastaavaa aineistoa. (Vilka & Airaksinen 2003, 63-64.)

Ennen varsinaisia haastatteluja toteutettiin esihaastattelu, jotta kysymysten toimivuus saatiin testattua ja haastattelija sai varmuutta haastattelutilanteeseen. Esihaastattelu on tärkeä osa teemahaastattelutilanteeseen valmistautumisessa. Esihaastattelun avulla voidaan tarkastella haastattelutilanteen kestoa, testata aihepiirien järjestystä ja kysymysten muotoilua sekä tehdä tarvittavat muutokset ennen varsinaisia haastatteluja. Samalla haastattelija pääsee harjoittelemaan haastattelutilannetta ja näin voidaan välttää varsinaisissa haastatteluissa ilmeneviä virheitä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 72-73.) Hyvä haastattelija osoittaa haastateltavalle kiinnostusta olemalla tilanteessa läsnä. Haastattelijan taito poimia keskeiset asiat ja esittää niihin tarkentavia kysymyksiä on tärkeä. Haastattelijan tulee sietää hiljaisuutta ja osata kuunnella toisen sanoma loppuun. Kun antaa aikaa, haastateltava voi täydentää vastaustaan. (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvoori 2017, luku 1.)

Koska Oranssin toiminnan kirjo on niin laaja, haastateltavien valinnassa pyrittiin painottamaan erilaisia näkökulmia. Oranssin toiminnassa aktiivisesti mukana olevista osa ilmaisi itse kiinnostuksensa osallistua haastatteluihin, ja osaa taas pyydettiin haastateltavaksi heidän tuoreen näkökulmansa vuoksi. Eräs haastateltavista oli toiminut Oranssilla vapaaehtoistehtävissä alle vuoden, ja osa oli ollut toiminnassa mukana jo lähemmäs 20 vuotta. Oranssin vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita henkilöitä löytyi kaksi Vuorion kautta, ja kaksi haastateltavaa löydettiin muiden kontaktien avulla. Näillä haastateltavilla oli vähän tai ei ollenkaan kokemusta Oranssilla toimimisesta. Lisäksi esihaastatteluun valittiin henkilö, jolle Oranssi oli entuudestaan tuttu toimija, mutta joka ei ole ollut aktiivisesti mukana järjestön toiminnassa.

Haastateltavien valinnassa tuli miettiä millä haastattelumäärällä tavoitetaan riittävä ymmärrys aiheesta. Laadullisen tutkimuksen haastatteluotoksesta puhutaan yleisesti harkinnanvaraisena näytteenä. Tällä kuvataan sitä, ettei tutkimuksella tähdätä yleistämään ilmiötä vaan tahdotaan ymmärtää jotain tiettyä tapahtumaa syvällisemmin. Sopivaa haastattelujen määrää voidaan myös arvioida sillä, saavutetaanko tutkimuksessa saturaatio, jolloin haastattelujen myötä ei ole enää saatavilla mitään uutta oleellista tietoa tutkimuksen kannalta. Tulee kuitenkin pitää mielessä, että harkinnanvarainen näyte voi johtaa harhaan, ja haastateltavien valintaa tulee siksi tarkastella kriittisesti. (Hirsijärvi & Hurme 2010, 58-60.)

Nauhoitettua aineistoa voidaan lähestyä joko litteroinnin eli sanasta sanaan puhtaaksi kirjoittamisen tai aineiston kuuntelemisen kautta. Yleisesti jos haastatteluja on enemmän kuin muutama, valitaan lähestymistavaksi litterointi. Litteroinnin tarkkuus määrittyy tutkimuskohtaisesti, eikä siitä ole yksiselitteistä ohjetta. Litterointi on monien mielestä tutkimustyön työläin ja aikaa vievin vaihe. (Hirsijärvi & Hurme 2010, 138-140.)

Peruslitteroinnissa puhe litteroidaan sanatarkasti puhekielellä, mutta täytesanat, toistot, kesken jääneet tavut ja äännähdykset jätetään litteroinnista pois. Peruslitterointia käytetään yleisesti silloin, kun analysoidaan puheen asiasisältöä. (Tietoarkisto 2021.)

Haastattelut litteroitiin peruslitteroinnin menetelmää käyttäen, jonka jälkeen aineisto luokiteltiin teemojen mukaan. Haastatteluaineiston litterointi ja huolellinen analyysi nähtiin opinnäytetyön kannalta tärkeäksi, sillä näiden avulla niin teoria kuin oppaan sisältö oli helpommin hahmotettavissa ja oppaaseen saatiin kuuluviin nimenomaan Oranssin vapaaehtoisten äänet. Toiminnallisessa opinnäytetyössä litterointi on kannattavaa tehdä niiltä osin haastatteluja, joissa käsitellään kohderyhmälle merkityksellisiä asioita. Toiminnallisen opinnäytetyön yhteydessä tehtävä analysointi ei ole aina välttämätöntä, vaan haastatteluaineistoa voidaan myös hyödyntää lähteenä samalla tavoin kuin asiantuntijan antamaa konsultaatiota. Jos aineistoa analysoidaan, riittää analysointikeinoksi haluttujen tietojen mukaan esimerkiksi tyypittely tai teemoittelu. (Vilka & Airaksinen 2003, 63-64.) Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan hyödyntää monenlaisissa



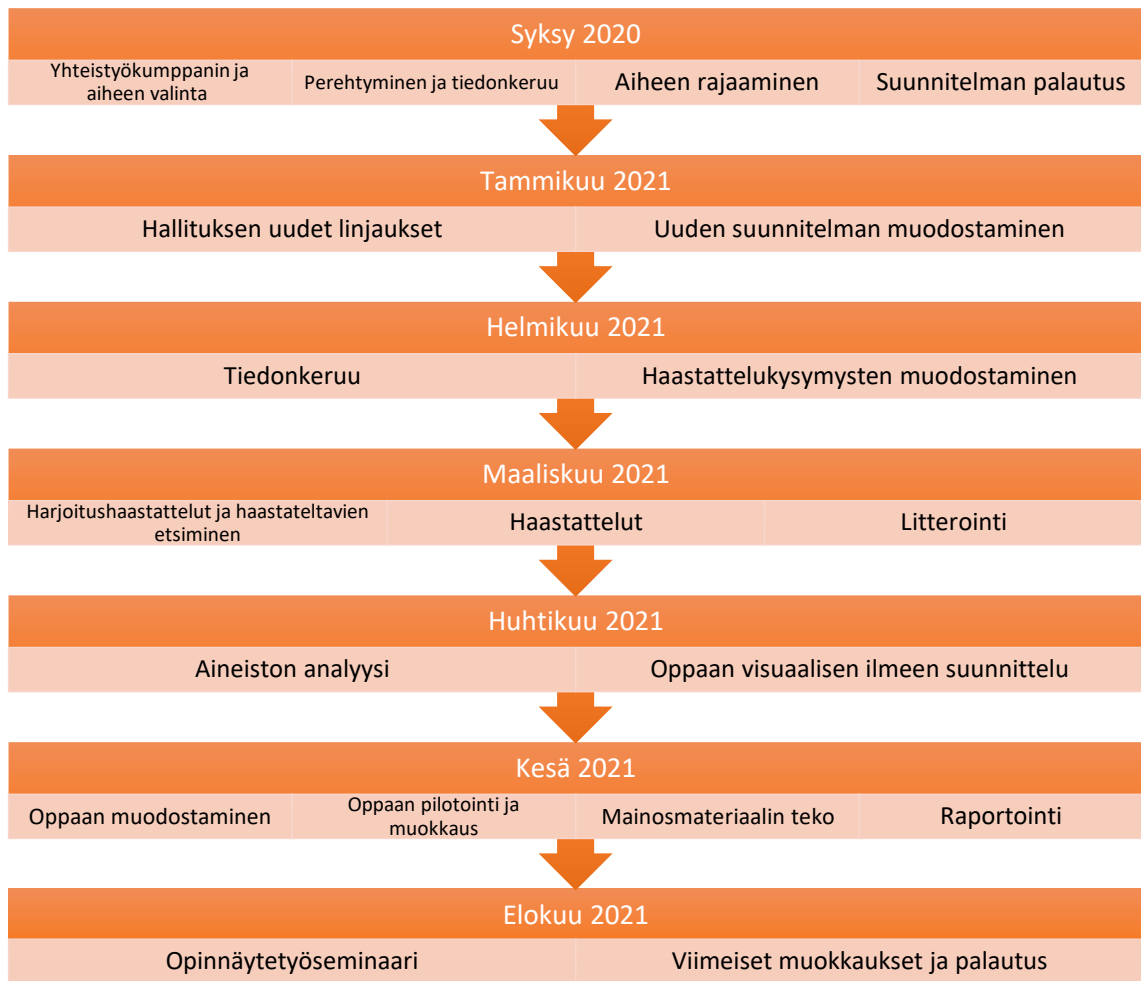
tutkimuksissa. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysiyksiköitä määrittävät tutkimuksen tarkoitus ja tehtävänasettelu. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen. Aluksi aineisto pelkistetään nostamalla esille vain tutkimustehtävän kannalta oleellinen informaatio. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaisut ryhmitellään, ja niistä muodostetaan ala- sekä yläluokkia. Lopuksi luokitellusta aineistosta luodaan teoreettiset käsitteet. Haasteena näyttäytyy, pystyykö tutkija sulkemaan aiemmin tiedetyn pois ja tarkkailemaan aineistoa objektiivisesta näkökulmasta siten, etteivät ennakkoluulot ja ennakkokäsitykset ohjaa ajattelua ja vaikuta lopputulokseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103-108, 122-125.)

Opas rakennettiin haastattelujen sekä Oranssin toimintakertomusten pohjalta, ja sitä täydennettiin useaan otteeseen Oranssilta saadun palautteen avulla. Oppaalla vastataan toiminnallisen opinnäytetyön keskeiseen tavoitteeseen käytännön toiminnan ohjeistamisesta. Ohjetta tai opasta tehdessä tulee huomioida lukijakunta, ja muodostaa kokonaisuudesta houkutteleva ja kiinnostava kohderyhmälle. Kohderyhmän huomioiminen korostuu varsinkin kirjoitusasua ja sanavalintoja tehdessä. Ohjeen rakenteen ja tekstin jäsentelyn tulee olla sellaista, että lukija pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon helposti. Käytettävyyttä voidaan arvioida testaamalla ohjeen toimivuutta, jolloin ohjetta voidaan kehittää toimivampaan muotoon. (Paakkunainen 2021, 9-19.) Laajaa kohderyhmää tavoittava teksti on kirjoitusasultaan yleiskielinen ja sivistyssanojen käyttö on tarkkaan harkittua, jotta tekstin ymmärrettävyys ei kärsi (Torppa 2014, 59). Paria sivua pidemmässä ohjeessa on hyvä olla sisällysluettelo, joka auttaa lukijaa hahmottamaan sisällön kokonaisuuden. Sisältöä kuvaavat informatiiviset otsikot helpottavat ohjeen käyttöä ja tiedon nopeaa saavuttamista. Ohjetta rakentaessa kannattaa huomioida, missä järjestyksessä lukija tarvitsee tiedon, jotta luettua on helpompi sisäistää. (Pyhälähti 2002.) Yhteenkuuluvat asiat on hyvä koota samaan kappaleeseen. Tekstin juoni voi edetä tärkeys- tai aikajärjestyksessä tai vaikka aihepiireittäin. Yleensä tärkeysjärjestyksessä merkittävämmästä tiedosta vähemmän merkittävään etenevä juoni on toimivin ratkaisu. Ulkoasu, tekstin asettelu sekä sivujen taitto parantavat luettavuutta. (Hyvärinen 2005.)

## 6 Työpajasuunnitelmasta vapaaehtoistoiminnan materiaaliin

Syksyllä 2020 opinnäytetyön tekijät alkoivat ideoida opinnäytetyötä matalan kynnyksen, vapaaehtoistoiminnan ja luovien menetelmien teemojen pohjalta. Tekijät tutustuivat eri toimijoihin järjestötyön kentältä, ja ideoinnin edetessä esiin nousi Oranssi, joka oli kaikille tekijöille tuttu eri näkökulmista. Tapaaminen 15.9.2020 Oranssin toiminnanjohtajan Vuorion kanssa vahvisti aiheen valintaa. Tapaamisessa kartoitettiin Oranssin toiminnan kehityskohtia ja niiden sopivuutta tekijöiden toiveisiin opinnäytetyön aiheesta. Vuorion mukaan erityisesti Oranssin itseohjautuvan vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi on suuri tarve järjestön

tämänhetkisessä toiminnassa, sillä työntekijäresurssien rajallisuuden vuoksi sille ei ole pystytty antamaan sen kaipaamaa huomiota. Ensisijaisena tarpeena nousi esiin se, kuinka vapaaehtoistoimintaan kaivattiin selkeämpää rakennetta. Moni on kiinnostunut olemaan osa Oranssin toimintaa, mutta koska työntekijöillä ei ole mahdollisuuksia antaa jatkuvaa tukea toimintaan ryhtymisessä, ei kaikkien innokkaiden tekijöiden voimavaroja saada hyödynnettyä. Ongelmaksi muodostuu, että vaikka Oranssin toiminnan keskiössä on vapaaehtoisuuteen perustuva tekeminen kävijälähtöisen ja avoimen toiminnan luonteen mukaisesti, ei järjestöllä ole selkeää struktuuria, jolla hallita vapaaehtoistoimintaa. Oranssin toiminnan kannalta vapaaehtoistoiminnalle on tärkeää löytää uusia näkökulmia ja toimintatapoja, sillä itseohjautuva vapaaehtoistoiminta mahdollistaa järjestön muovautumisen kohderyhmänsä näköiseksi. Lisäksi Vuorion mukaan haasteena vapaaehtoistoiminnan toimivuudessa ja jatkuvuudessa on ollut sellaisen viestintäkanavan löytäminen, jonka kautta voi sujuvasti tavoittaa kaikki vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneet. Tapaamisen aikana nousi esiin monenlaisia ideoita, ja näistä johtavana ajatuksena oli Oranssin kiinnostuneiden vapaaehtoistojoiden yhteen saattaminen työpajojen muodossa. Koska Oranssin tarpeet vastasivat tekijöiden toiveita opinnäytetyön suunnasta ja Oranssin toiminnan tukeminen oli kaikille motivoivaa, päätettiin opinnäytetyö tehdä yhteistyössä Oranssin kanssa. Opinnäytetyöprosessin vaiheet jakautuivat lähes vuoden pituiselle aikajanelle (kuvio 1).



Kuvio 1: Opinnäytetyön prosessikaavio

## 6.1 Työpajojen suunnittelu

Opinnäytetyön tekijät alkoivat ideoida Oranssin vapaaehtoistoiminnan kehittämistä tukevia työpajoja ja miettiä sopivaa rajausta. Vapaaehtoistoimintaan tahdottiin löytää uutta näkökulmaa, joten suunnitelmasta rajattiin pois toiminnassa jo aiemmin käytetyt kyselylomakkeet ja vapaaehtoistoiminnan infotilaisuudet. Haluttiin keskittyä luomaan toimiva vapaaehtoistoiminnan työpajamalli, joka jäisi osaksi Oranssin toimintaa. Vuorion mukaan haasteena ei ole niinkään puute vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneista henkilöistä, vaan sellaisten keinojen löytymisestä, joilla voi tukea vapaaehtoisia löytämään heille omanlaisia tapoja toimia osana Oranssia. Näin ollen työpajoja ryhdyttiin miettimään tästä näkökulmasta. Seuraavassa tapaamisessa Vuorion kanssa 2.11.2020 suunniteltiin työpajojen sisältöä ja aikataulutusta Vuorio toivoi työpajojen olevan suunnattuja niin uusille kuin aktiivisesti Oranssilla jo toimiville vapaaehtoisille. Vuorio kertoi näkevänsä hyödylliseksi myös jonkin selkeän tuotoksen, joka toimisi tukena Oranssin toimintaa ja harjoittelumahdollisuuksia esiteltäessä. Tästä nousi esiin idea pienestä toiminnan mahdollisuuksia esittelevästä lehtisestä, mikä oli myös Vuorion mielestä hyvä ajatus.

Vuorio oli nostanut opinnäytetyön esiin Oranssin hallitukselle, ja opinnäytetyön aihe sekä otettiin hyvin vastaan että koettiin tärkeäksi. Moni hallituksen jäsen ilmaisi keskustelewansa asiasta mielellään, ja sovittiin, että opinnäytetyön suunnitelma esitellään hallituksen kokouksessa 8.12.2020. Tapaamisen tarkoituksena oli pohtia, kuinka opinnäytetyö tukee parhaiten Oranssin toimintaa. Paikalla etätapaamisessa oli opinnäytetyön tekijöiden lisäksi Vuorio ja seitsemän hallituksen jäsentä. Tapaamisen tärkeimmät huomiot koskivat etenkin työpajoihin osallistumisen matalaa kynnyötä. Koettiin tärkeäksi, että työpajat ovat avoimia tapahtumia, jotka eivät koostu liian monista kerroista tai vaatimuksesta sitoutua. Mainonnan suhteen esiin nousi tarve etenkin yhteistyötahoille vierailujen yhteydessä jaettavalle materiaalille. Tapaamisessa korostui, kuinka opinnäytetyö on tärkeä kohdistaa juuri vapaaehtoistoimintaan ja sen toimivuuteen. Keskustelussa kävi ilmi, että vapaaehtoistoiminta ei ole saavuttanut aikaisemman kaltaista aktiivisuutta Oranssin nykyisissä Suvilahden tiloissa. Tähän vaikuttavina tekijöinä koettiin työntekijäresurssit, Oranssin oman klubi- ja kahvilatoiminnan puute sekä viestinnän haasteet. Vapaaehtoistoimintaan kaivattiin selkeyttä, ja itseohjautuvan vapaaehtoistoiminnan lisäksi uusille vapaaehtoisille tahdottiin tarjota raameja, joiden puitteissa on helppo toimia ja päästä osaksi yhteisöä. Ideana nousi esiin arkisto, jossa on listattuna avoimia vapaaehtoistehtäviä. Keskustelun myötä ilmeni, että termien vapaaehtoistyö- tai toiminta ei koettu kuvaavan Oranssilla tehtävää toimintaa. Koska vaihtoehtoisesta termistä käytiin keskustelua, opinnäytetyön tekijät päättivät lisätä haastatteluun mukaan kysymyksen sopivammasta termistä.

Oranssilta nousseiden tarpeiden ja toiveiden myötä tavoitteeksi muodostui vapaaehtoistoimintaa tukevan ja osallistujien ideointia ja ryhmähenkeä vahvistavan työpajamallin pilotointi. Lisäksi tuotoksena päätettiin tehdä aukeaman kokoinen lehtinen siitä, mitä vapaaehtoistoiminta Oranssilla voi olla. Avoimet työpajat nähtiin myös mainonta- ja viestintäkeinona, sillä ne toimivat käyntikorttina Oranssille, kun työpajoihin osallistumisen myötä tilat tulevat tutuiksi ja helpommin lähestyttäviksi. Työpajoja suunniteltiin yhteensä neljä, joiden teemat olivat ideointi, tapahtuman suunnittelu, tapahtuman valmistelu ja itse tapahtuma. Pähkinänkuoressa työpajoilla tähdättiin vapaaehtoisten toisiinsa tutustumiseen ja ideoiden sekä toiveiden jakamiseen. Viimeisellä työpajakerralla tavoitteena oli toteuttaa osallistujien ideoima ja tuottama tapahtuma. Jokaiselle työpajakerralle rakennettiin raamit, mutta työpajojen sisällöt haluttiin pitää osin avoimina ja osallistujavetoisina jättäen tilaa vapaalle keskustelulle. Työpajamallin avulla oli tarkoitus luoda pohja jatkuvalla vapaaehtoistoiminnalle. Nähtiin, että selkeän toimintamallin myötä vapaaehtoisilla on paremmat valmiudet ideoida uutta toimintaa myös työpajojen jälkeen. Työpajat aikataulutettiin Oranssin kalenteriin alkuvuodelle 2021, ja lopputapahtuman päivämääräksi sovittiin 27.2.2021. Näiden lisäksi kalenterista varattiin keväälle aikoja vapaaehtoisten tuleville kokoontumisille, jotta mahdollisuus toiminnan jatkuvuudelle olisi mahdollisimman hyvä.

Koska Oranssin toiminta on kävijälähtöistä, tahdottiin haastattelujen avulla kerätä tietoa ja selvittää potentiaalisten vapaaehtoisten tarpeita ja toiveita, jotta vapaaehtoistoiminta voi kehittyä vapaaehtoisten toivomaan suuntaan. Erityisesti tavoitteena oli selvittää toimivimmat viestintäkanavat vapaaehtoisten väliseen viestintään.

## 6.2 Uusi suunta

Juuri ennen opinnäytetyön suunnitelmaseminaaria Suomen hallitus ilmoitti uusista COVID-19-pandemian vuoksi annattavista kokoontumisrajoituksista, ja aikuisten harrastustoiminta keskeytettiin sekä kaikki tapahtumat peruttiin. Vaikka rajoitukset etenivät viikko kerrallaan, eikä ollut varmaa koskevatko kokoontumisrajoitukset enää loppukevättä, opinnäytetyön tekijät tekivät päätöksen pohtia vaihtoehtoisia toteutustapoja opinnäytetyön toiminnalliselle osuudelle. Muutosten vuoksi opinnäytetyön painopisteen uudelleenarviointi alkoi tuntua väistämättömältä, ja tekijät kokoontuivat 8.1.2021 pohtimaan Vuorion kanssa, kuinka edetä epävarmassa tilanteessa. Tekijät ehdottivat uutta mahdollista suuntaa opinnäytetyölle, koska vanhan suunnitelman mukaan etenemisen myötä riski opinnäytetyöprosessin aikataulujen venymisille oli liian suuri. Tekijät pohtivat mahdollisuutta tehdä Oranssin vapaaehtoistoiminnan opas ja mainosmateriaalia vapaaehtoistoiminnasta, koska Oranssin hallituksen kokouksessa oli ilmaistu tarve vapaaehtoistoiminnan selkeyttämisestä ja yhteisöllisen toiminnan elävöittämisestä. Vuorio näki idean järkeväksi, sillä rajoitusten kesto ei voinut arvioida. Aiemmin varatut ajat työpajoja ja tapahtumaa varten peruttiin, ja suunnan muutos päätettiin lyödä lukkoon. Tapaamisen aikana pohdittiin, kuinka opinnäytetyö vastaisi uuden suunnan myötä mahdollisimman hyvin Oranssin tarpeisiin. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien esilletuonnin avulla on mahdollisuus tavoittaa yhä laajempi joukko toiminnasta kiinnostuneita.

Vuorion kanssa käydyn keskustelun myötä oppaan merkitys ja tarve, johon tuotoksella vastataan, hahmottuivat selkeämmin opinnäytetyön tekijöille. Vuorio näki tarpeellisemmaksi Oranssin vapaaehtoistoiminnan struktuurin hahmottelemisen kuin uusien kiinnostuneiden vapaaehtoisten tavoittamisen, joten opas päätettiin suunnata ensisijaisesti Oranssilla jo toimiville vapaaehtoisille. Uudeksi suunnaksi päätettiin ottaa vapaaehtoistoiminnan koordinointia tukeva opas, joka on suunnattu Oranssin aktiivisille toimijoille, eli ihmisille, jotka ovat mukana Oranssin toiminnassa. Tämän lisäksi päätettiin luoda vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä lisäävää mainosmateriaalia. Tapaamisessa ideoitiin oppaan rakennetta ja sisältöä, ja pohdittiin kuinka saada se toimivaksi työvälineeksi vapaaehtoistoiminnan koordinointiin. Oppaan tulisi sisältää Oranssin toiminnan peruseriaatteet ja herättää lukijassaan mielenkiintoa ja innostuneisuutta. Oppaaseen kerättyä tietoa päätettiin hyödyntää myös Oranssin verkkosivustolla, sillä tällä hetkellä verkkosivustolta ei löydy selkeää esittelytekstiä Oranssin vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista. Vuorio ehdotti, että oppaan tiedon voisi

kerätä haastattelemalla niin aktiivisesti Oranssilla toimivia kuin vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneita henkilöitä.

26.1.2021 tapaamisessa Vuorion kanssa keskusteltiin vapaaehtoistoiminnan mainontaa tukevan materiaalin merkityksestä. Esiin nousi idea, että aukeaman kokoinen mainos voisi olla karsittu laajemman oppaan sisällöstä. Varsinainen opas on suunnattu toiminnan koordinoimiseen, ja tämän oppaan pohjalta laadittaisiin suppeampi versio, joka tuo Oranssin vapaaehtoistoimintaa näkyvämmäksi esittelemällä Oranssin tarjoamat puitteet, mahdollisuudet ja toimintamallit. Lisäksi Vuorio näki, että nuoria voisi saavuttaa helpommin lyhyen videon kuin paperisen oppaan avulla. Video voisi välittää tietoa myös niille, joille Oranssi on entuudestaan tuntematon toimija. Päätettiin, että oppaan ja mainoksen lisäksi tuotetaan myös vapaaehtoistoiminnasta kertova lyhyt ja innostava video, jotta saadaan tavoitettua laajemmin Oranssin kohderyhmää.

Tapaamisen aikana hahmottui myös, kuinka haastatteluissa on tärkeää käyttää kahta eri kysymysrunkoa, jotka muodostuvat osin samoista kysymyksistä. Oleellista on kiinnittää huomiota siihen, että opas muodostuu haastatteluista nousseiden teemojen ympärille, eli Oranssin aktiivisten toimijoiden sekä vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneiden henkilöiden toiveiden ja näkemysten mukaiseksi. Valmiin oppaan painopisteenä oli koota vapaaehtoistoimintaan liittyvä oleellinen tieto helposti saavutettavaan muotoon ja inspiroida ja innostaa niin vapaaehtoistoimintaa hallinnoivaa toimijaa kuin Oranssin vapaaehtoistoiminnasta kiinnostunutta lukijaa. Tapaaminen Vuorion kanssa selkeytti jälleen oppaan suuntaa, ja haastattelukysymyksiä ryhdyttiin kokoamaan näiden ajatusten ympärille.

### 6.3 Haastatteluprosessi

Haastatteluteemojen ja niitä tukevien haastattelukysymysten laatiminen tehtiin yhteistyössä Vuorion kanssa. Vuorion kommenttien myötä haastattelukysymykset muotoutuivat helpommin ymmärrettävään muotoon ja muutamia kysymyksiä yhdistettiin. Haastattelukysymykset suunnattiin siten, että niistä saatava tieto tuki suoraan oppaan rakentumista. Haastatteluja varten koottiin kaksi eri kysymysrunkoa (liite 1). Toinen kysymysrunko oli suunnattu uusille vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille ja toinen Oranssin toiminnassa jo mukana oleville henkilöille. Haastattelukysymysten avulla tahdottiin selvittää haastateltavien henkilökohtaisia näkökulmia, tarpeita ja odotuksia Oranssin vapaaehtoistoiminnasta. Lisäksi aktiivisesti Oranssilla jo toimineilta tahdottiin kerätä ajatuksia Oranssin tämänhetkisen vapaaehtoistoiminnan tilasta sekä Oranssin toiminnan merkityksistä. Molempien kysymysrunkojen teemat haluttiin pitää yhtenäisinä, jotta vastauksia oli helpompi vertailla ja aineistoa oli helpompi hallita aineiston analyysivaiheessa. Tällä tahdottiin myös varmistaa, että haastattelujen myötä saataisiin oppaaseen tarvittavaa tietoa. Eri näkökulmista saadun tiedon nähtiin antavan kattavampaa kokonaiskuvaa oppaan kannalta keskeisistä asioista.

Haastattelukysymykset jaettiin neljän teeman alle. Toiveet ja odotukset -teeman avulla kerättiin tietoa siitä, millaisia asioita haastateltavat kaipaavat Oranssin vapaaehtoistoiminnalta. Vuorion pyynnöstä vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneiden kysymysrunkoon lisättiin kysymys, jolla selvitettiin tarvetta Oranssin toimesta ennalta määritellyille vapaaehtoistehtäville. Saavutettavuus-teeman avulla kartoitettiin vapaaehtoisten tuen tarvetta sekä keinoja, joilla Oranssin vapaaehtoistoiminta voisi vastata mahdollisimman moninaisesti tarpeisiin. Tiedonkulku-teema muodostui Vuorion ehdotuksesta. Oranssin vapaaehtoisten väliselle viestinnälle on ollut haasteita löytää sopivaa sisäistä viestintäkanavaa, ja aihe nousi esille myös keskustelussa Oranssin hallituksen kanssa. Tämän teeman avulla tahdottiin löytää vastauksia siihen, kuinka näihin haasteisiin voitaisiin vastata. Sen lisäksi haluttiin kartoittaa Oranssin vapaaehtoistoiminnan mainostamisen keinoja. Muut-teeman avulla selvitettiin haastateltavien kokemuksia Oranssin vapaaehtoistoiminnasta sekä vapaaehtoistoiminnasta yleisesti.

Jokainen sovittu haastattelu toteutui, ja haastateltavat vastasivat kaikkiin kysymyksiin. Haastatteluihin osallistui yhteensä 11 haastateltavaa, joista kuusi oli Oranssin toiminnassa jo aktiivisesti mukana ja viisi oli kiinnostunut Oranssin vapaaehtoistoiminnasta. Kaikkien haastateltavien asuinpaikkakunta oli pääkaupunkiseudulla ja he olivat iältään 23-41-vuotiaita. Haastatteluiden keskimääräinen kesto oli 31 minuuttia. Esihaastattelu järjestettiin 16.3.2021 ja varsinaiset haastattelut pidettiin 22.3.-16.4. välisenä aikana. COVID-19-pandemiarajoitusten vuoksi osa haastatteluista toteutettiin etänä ja osa kasvotusten suositusten mukaisia turvakäytäntöjä noudattaen. Haastattelujen toteutumismuoto oli täysin haastateltavan päätettävissä. Haastatteluja toteutettiin viisi Oranssin tiloissa, neljä Teams-kokouksena ja kaksi haastateltavan valitsemassa paikassa. Haastattelujen kestoksi oli arvioitu 30 minuuttia, mutta niitä varten varattiin tunti, jotta haastattelut onnistuisivat mahdollista muuttuvista tekijöistä kuten teknisistä ongelmista huolimatta.

Ennen varsinaisia haastatteluja tehtiin etäyhteydellä esihaastattelu, jonka avulla testattiin molempien kysymysrunkojen toimivuutta. Haastattelukysymykset todettiin pääosin toimiviksi, ja esihaastatteluvastaukset antoivat laajan kuvan haastateltavan toiveista, tarpeista ja kokemuksista koskien Oranssin vapaaehtoistoimintaa. Molempien kysymysrunkojen kesto pysyi hyvin 30 minuutin aikaikkunassa. Esihaastattelun myötä ilmeni muutamia kehittämiskohtia, joiden mukaan haastattelukysymyksiä muotoiltiin. Haastateltava koki kysymykset hyväksi mutta kertoi, että lyhyisiin ja täsmällisiin kysymyksiin on helpompi vastata kuin pitkiin ja moniosaisiin, joten joidenkin kysymysten muotoja muokattiin lyhyemmiksi ja selkeämmiksi. Tämän lisäksi muutama kysymys muotoiltiin myöhemmin uudelleen, sillä litterointivaiheessa havaittiin, että haastattelija alkoi avata kysymystä heti sen esittämisen jälkeen, mikä viesti kysymyksen asettelun toimimattomuudesta. Lisäksi kaikkiin kysymyksiin tarkennettiin vapaaehtoistoiminnan koskevan nimenomaan Oranssin vapaaehtoistoimintaa. Esihaastattelua litteroitaessa tärkeänä huomiona nousi esiin, että tarkentavat kysymykset tulee pitää

mahdollisimman avoimena ja haastattelijan tulee välttää johdattelua sekä omaa tulkintaa. Esihaastattelu oli perusteltua pitää, sillä sen jälkeen haastattelijalla oli paremmat valmiudet varsinaisiin haastatteluihin ja haastattelukysymykset saatiin muotoiltua selkeämmiksi.

Haastattelukysymyksiin tuli vielä pieniä muutoksia ensimmäisen haastattelun jälkeen, sillä kahden kysymyksen muotoilussa huomattiin olevan kehittämisen varaa. Lisäksi haastateltava ehdotti lisäkysymystä, jonka myötä selvitettäisiin mikä kaikki toiminta nähdään Oranssin vapaaehtoistoimintana. Sama kysymys oli noussut esiin hallituksen kokouksessa, joten kysymys päätettiin ottaa mukaan Oranssilla jo toimineiden kysymysrunkoon. Kuviossa oranssilla pohjalla kysymys alkuperäisessä muodossaan ja vaaleammalla pohjalla haastatteluissa käytetty muoto (kuvio 2).

Mikä sai sinut kiinnostumaan Oranssista ja millaisia odotuksia sinulla on Oranssin vapaaehtoistoiminnasta?	<ul style="list-style-type: none"> <li>•Mikä sai sinut kiinnostumaan Oranssista?</li> <li>•Millaisia odotuksia sinulla on Oranssin vapaaehtoistoiminnalta?</li> </ul>
Koetko, että sinulla on tarvetta Oranssin ohjaamiin vapaaehtoistehtäviin, vai toivoisitko enemmän oma-aloitteista toimintaa?	•Haluaisitko Oranssilta valmiita vapaaehtoistehtäviä vai kiinnostaako itse suunniteltu toiminta enemmän?
Mitä haluaisit tehdä Oranssilla?	•Millaisia odotuksia sinulla on Oranssin vapaaehtoistoiminnalta?
Olisiko Oranssin vapaaehtoistoiminnalle mielestäsi joku parempi termi?	•Mikä termi kuvaisi mielestäsi parhaiten Oranssin vapaaehtoistoimintaa?
Mikä saattaisi vaikeuttaa osallistumistasi Oranssin vapaaehtoistoimintaan?	•Mikä saattaa vaikeuttaa osallistumista Oranssin vapaaehtoistoimintaan?
Millä tavoin Oranssin vapaaehtoistoiminnan informaatio kulkisi parhaiten?	•Mikä olisi mielestäsi tehokkain viestintäkanava Oranssin vapaaehtoisille?
Lisäkysymys	•Mitä kaikkea Oranssin vapaaehtoistoiminta pitää sisällään?

Kuvio 2: Haastattelukysymysten muutokset

Koska haastattelut toteutettiin osin videohaastatteluina, oli huolena etäyhteyden vaikutus toimivaan vuorovaikutukseen. Kasvotusten toteutettavien haastattelujen uskottiin mahdollistavan rennomman ilmapiirin sekä paremman yhteyden haastattelijan ja haastateltavan välille. Ensimmäisissä etähaastatteluissa oli haastavaa tulkita, milloin haastateltava oli valmis vastauksensa kanssa. Nauhoitusta kuunneltaessa tämä kuitenkin osoittautui turhaksi peloksi, eikä etäyhteydellä nähty olevan merkittävää vaikutusta haastatteluista saatuun aineistoon. Etäyhteyksin toteutettavien haastattelujen edetessä haastattelutekniikka parani, ja lopussa haastateltavan sanomaa oli jopa helpompi sisäistää, kun muut ympäristön virikkeet olivat poissa. Toisaalta etähaastatteluista puuttui kuitenkin vuorovaikutuksessa oleellisena osana toimiva kehonkieli. Oranssin tiloissa toteutettujen



haastatteluiden tunnelma vaikutti rennommalta, ja haastateltavat puhuivat enemmän ja vapaammin.

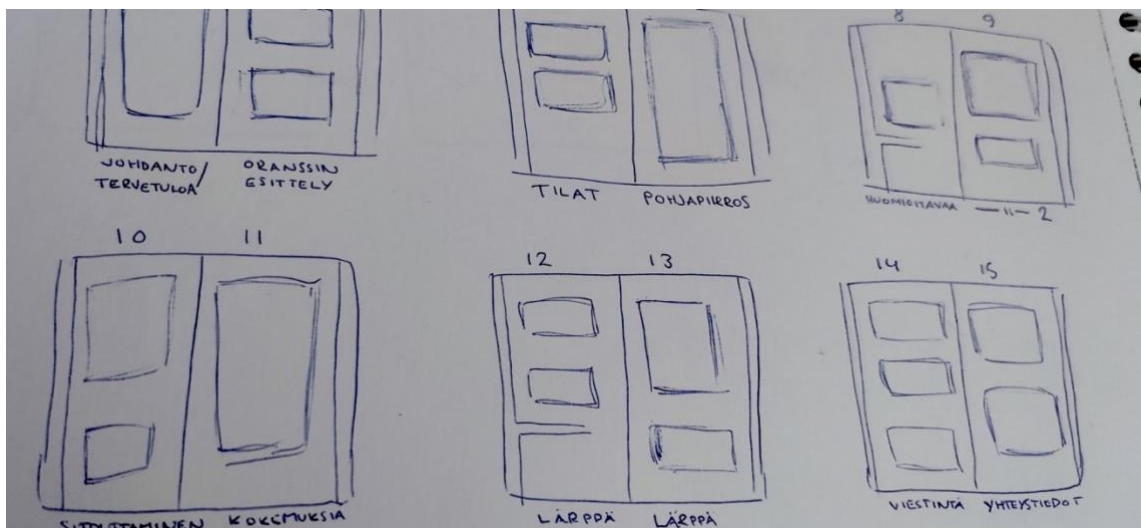
Kaikilta haastateltavilta pyydettiin lopuksi palautetta haastattelusta, ja heille tarjottiin mahdollisuutta lähettää mahdollisia mieleen nousevia ajatuksia sähköpostitse. Haastateltavat pitivät kysymyksiä pääsääntöisesti kattavina ja hyvinä sekä kokivat, että olivat saaneet sanottua kysymysten avulla kaiken tarpeellisen. Kolme haastateltavaa kommentoi, että kysymykset olivat laajoja tai haastavia, ja kysymykseen vastaamisen näkökulmaa oli vaikea hahmottaa, minkä myötä vastauksetkin voivat muodostua hyvin erilaisiksi. Opinnäytetyön tekijöiden näkökulmasta laajat kysymykset koettiin kuitenkin tarkoituksenmukaisiksi, sillä niiden avulla saatiin kerättyä tietoa, joka auttoi kokonaiskuvan selkeyttämisessä. Haastattelujen avulla tahdottiin koota koko Oranssin laaja vapaaehtoistoiminnan kirjo samojen kansien väliin. Mikäli kysymykset olisivat tarkastelleet vapaaehtoisuutta vain tietyistä näkökulmista, olisi oleellista tietoa jäänyt puuttumaan. Myös vastausten tarkastelu analyysivaiheessa olisi ollut haastavaa, sillä haastateltavat toimivat Oranssilla hieman eri rooleissa.

Aineisto litteroitiin mahdollisimman pian haastatteluiden jälkeen. Litteroija antoi haastattelijalle jatkuvaa palautetta, jonka avulla haastattelutekniikka kehittyi. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 62 sivua. Aluksi litteroitu aineisto luettiin läpi useaan otteeseen, jotta saatiin kokonaisvaltainen kuva aineiston sisällöstä. Seuraavaksi aineistosta pelkistettiin opinnäytetyön aiheen kannalta oleelliset ilmaukset. Ensin pelkistettyä aineistoa teemoiteltiin värikoodein Microsoft Wordin avulla, ja lopulta aineisto päädyttiin tulostamaan paperille ja leikkelemään saksilla osiin. Leikkeistä etsittiin yhtäläisyyksiä, ja niitä kiinnitettiin erivärisille papereille sinitarralla. Tämä oli aikaa vievää, mutta mahdollisti sen, että aineiston alaluokat muodostettiin yhdessä pohtien. Aineiston ryhmittelyä rakennettiin moneen otteeseen useasta eri näkökulmasta. Kun aineisto oli saatu ryhmiteltyä teemoittain, alaluokat nimettiin ja niistä koottiin pääluokkia. Laajaa aineistoa rajattiin opinnäytetyön kannalta tärkeisiin teemoihin. Haastattelutulosten selkeyden kannalta oli oleellista, että teemoissa ei ollut päällekkäisyyksiä. Erityisesti haasteita tuottivat alkuperäiset pääluokat ”vahvuudet” ja ”heikkoudet”, sillä niiden sisältö oli hajanaista ja sopi myös muiden pääluokkien alle. Lopullisessa versiossa nämä pääluokat päätettiin poistaa ja sisällöt siirrettiin muiden pääluokkien alle.

#### 6.4 Oppaan sekä markkinointimateriaalin suunnittelu ja toteutus

Oppaan kokoaminen aloitettiin huhtikuussa 2021, ja matkalla valmiiseen tuotokseen opas ehti käydä läpi monta muodonmuutosta. Työnimellä *Lärpäke - opas Oranssin vapaaehtoistoiminnasta, eli miten homma toimii ja miten pääsen mukaan* alkanut projekti pohjustettiin keskusteluilla tulevan tuotoksen tarkoituksesta ja tavoitteista. Projektin

ensimmäinen vaihe oli haastatteluaineiston ja keskustelujen järjestely selkeisiin, informatiivisiin aihekokonaisuuksiin, joiden olisi hyvä tulla oppaassa esiin. Ensimmäinen versio oppaasta hahmoteltiin kynän ja paperin avulla (kuvio 3), ja se sisälsi suurpiirteisen hahmotelman oppaan rakenteesta. Pääasiallisena tietolähteenä oppaan kokoamisen tähän vaiheeseen toimivat sekä kerätyt haastatteluaineistot että Vuoriolta saadut Oranssin toimintakertomukset. Myös opinnäytetyön tekijöiden aiempi tuntemus Oranssista oli hyödyksi oleellisen tiedon poimimisessa. Oppaan visuaalista puolta varten Vuoriolta saatiin käyttöön Oranssin eri tapahtumista otettuja kuvia. Oppaan kuvituksessa hyödynnettiin myös yhden tekijän vuosien varrella ottamia kuvia Oranssilta. Haluttiin, että oppaan ulkoasu olisi rento mutta asiallinen. Opasta varten haluttiin selkeä värimaailma, joka luo yhtenäisyyttä sisältöihin. Oppaan nimestä käytiin keskustelua ohjaavan opettajan kanssa, ja oppaalla olikin matkan varrella muutamia nimiehdotuksia. Oppaasta kuitenkin puhuttiin luontevasti *Lärpäkkeenä* läpi projektin, ja myös Vuorio antoi nimelle hyväksyntänsä, joten nimi päätettiin pitää, ja sen nähtiin soveltuvan Oranssin kaltaiseen ympäristöön.



Kuvio 3: Oppaan ensimmäinen versio

Opasta siirryttiin hyvin pian työstämään ilmaisessa Canva-suunnittelusovelluksessa. Canva mahdollistaa oppaan helpon jakamisen ja muokkaamisen myös jatkossa. Oppaan toiseen versioon oli hahmoteltu aihealueet ja osa sisällöstä. Aihealueiden järjestys oli vielä hyvin alustavassa vaiheessa, ja pääpaino oppaan toista versiota tehtäessä oli tarvittavien sisältöjen hahmottelemisessa sekä yleisen ulkoasun tarkastelussa. Opasta rakennettaessa kiinnitettiin huomiota siihen, että kokonaisuus olisi mahdollisimman helposti lähestyttävä ja selkeälukuinen. Haastattelujen sisällöt jaoteltiin ydinalueisiin, jotka tulisivat muodostamaan pohjan oppaassa käytetylle tiedolle. Tätä runkoa täydennettiin haastatteluista poimituilla kokemuksilla, ja avainkohdat yhtenäistettiin helposti lähestyttäväksi kokonaisuudeksi.

Oppaan kolmas versio tarkensi sisältöä, ja tässä versiossa pohdittiin myös, millainen oppaan lopullinen kieliasu tulee olemaan. Lopputulokseen verrattuna kolmannessa versiossa kieliasu oli vielä paljon karkeampi ja teksti oli lähes katukielistä (kuvio 4). Kolmannen version tiimoilta käydyssä keskustelussa Vuorion kanssa eräs tärkeimmistä huomioista koski nimenomaisesti kieliasua ja sitä myöten oppaan lähestyttävyyttä ja saavutettavuutta. Seuraavaa versiota lähdetettiin työstämään Vuoriolta saadut kehitysehdotukset huomioiden. Neljännessä versiossa teksti oli tiiviimpää ja vähemmän tarinamaista. Teksti jäi tämän version pohjalta rennon puhekieliseen muotoon, mutta ei kuitenkaan liian ”stadilaiseksi”, sillä tekstin oli tarkoitus olla useille lukijoille mahdollisimman helposti lähestyttävä. Neljännessä versiossa mukaan saatiin kuvia Oranssista ja tähän versioon lisättiin myös haastatteluista lainattuja sitaatteja elävöittämään tekstiä.

No oikeestaan on aika iso mahis, että säkin olet vapaaehtoinen Oranssilla. Eli suuri osa Oranssin toiminnasta pyörii jossain määrin vapaaehtoisvoimin. Ehdoton vahvuus tässä on se, että jengiä oikeesti kiinnostaa luoda itelleen ja koko Oranssin perheelle parempaa yhteistä mestaa ja entistä käheempiä tapahtumia.

Tässä oppaassa me koitetaan kasata kaikki arvokas tieto (joka on peräisin Oranssin oman yhteisöllisen pääoman tietopankista, eli teiltä itseltänne) vapaaehtoistoiminnasta melko selkeeks ja kohtuullisen ymmärrettävästi luettavaks paketiks.

Vapaaehtoisuus on aika laaja käsite, mutta tässä lämpäkkeessä (tm) me pyritään kattamaan mahdollisuuksien mukaan kaikki, jotka halua antaa aikaansa ja (super)voimiansa Oranssin käyttöön.

## KAUNIIT TERVETULOSA NAT UUSILLE AKTIIVEILLE

Kun me mennään johonki uuteen mestaan, niin meitä saattaa jännittää, kuumottaa tai muuten vaan arveluttaa. Oikeestaan kaikki. On siis aika tärkeä, että kun meille tulee uusia vapaaehtosia, niin me kuunnellaan eka, mitä heillä on asiaa, ennen ku ruvetaan kertoa kaikista meidän miljoonista mahiksista. Sit sen jälkeen me voidaan kertoa kaikista meidän miljoonista mahiksista ja muistetaan kans kertoa, mieluusti moneen kertaan, että kuinka jees on, että tulit Oranssille.

Kuvio 4: Alkuvaiheissa kieliasu oli vielä karkeaa

Myös neljännessä versiosta käytiin keskustelu Vuorion kanssa, ja hän piti suunnasta, johon opas oli kehittynyt. Opas oli selkeämpi ja helpommin luettava kokonaisuus. Tämän keskustelun pohjalta muutosehdotukset koskivat enemmän pieniä korjauksia ja päivityksiä oppaan yksityiskohtiin. Myös sisällysluettelon rakennetta sekä tekijöiden esittelyn

tarpeellisuutta pohdittiin. Seuraavasta versiosta päädyttiinkin jättämään pois tekijöiden esittely ja siirtämään esittelysivulla ollut esipuhe johdantoon. Myös sisällysluetteloa selkeytettiin palautteen pohjalta ja pienet asiavirheet korjattiin. Oranssilla järjestetyn palautekeskustelun yhteydessä opinnäytetyön tekijät pääsivät myös ottamaan kuvia ja videota tiloista mainosmateriaalia varten.

Viides versio oli työvaiheena kaikista laajin, sillä siinä hiottiin oppaan lopullista visuaalista sekä asiasisällöllistä muotoa. Oppaassa haluttiin tuoda esiin haastatteluista esille noussut tieto, joten haastatteluaineistoa käytiin perinpohjaisesti läpi, jotta ydinajatuksot varmasti päätyisivät selkeästi luettavaan muotoon lopulliseen oppaaseen. Tässä työvaiheessa päädyttiin myös nostamaan haastatteluista nostetut sitaatit oppaan selkärangaksi, jolloin kokonaisuus heijastelisi paremmin lähdeaineiston kokemuspohjaisuutta. Viides versio koki vielä laajan uudelleenjärjestelyn, kun aihealueet järjestettiin selkeästi eteneväksi kokonaisuudeksi, ja joidenkin sisältöjen tarpeellisuutta lopullisessa tuotoksessa pohdittiin. Oppaan viides versio lähetettiin sähköpostitse Oranssin avainhenkilöille sekä Oranssin toiminnassa mukana olleille haastatelluille, joilta pyydettiin kommentteja sisällöstä sekä mahdollisten asiavirheiden oikaisua. Kommentteja otettiin vastaan sähköpostin välityksellä sekä Oranssin etäkahvitilaisuudessa toukokuussa 2021. Palautteen antajat toivoivat oppaassa oleviin sitaatteihin monipuolisuutta ja ehdottivat pieniä korjauksia oppaan sommitteluun. Lisäksi käytiin keskustelua vielä saavutettavammasta kieliasusta. Näiden palautteiden pohjalta opas hiottiin lopulliseen muotoonsa. Pääasiallisesti opas on saatavilla .pdf-muodossa, mutta jatkokäsittelyä varten Oranssille on jätetty myös oppaan muokattava Canva-versio, jotta tieto on helposti saavutettavissa ja päivitettävissä myös jatkossa.

Kaikki alun perin suunnitellut sisältöalueet eivät mahtuneet oppaan lopulliseen versioon, sillä opinnäytetyön tekijöiden pohdinnan ja Vuorion huomioiden pohjalta opas haluttiin pitää selkeän tiiviinä myös sivumäärän suhteen. Esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan viestintää koskeva osuus jätettiin pois, sillä viestinnän erilaiset muodot olivat Oranssilla juuri keskustelun alla eikä haastatteluista noussut selkeitä vastauksia toimiviksi viestintäkanaviksi. Näin haluttiin välttää jo valmiiksi vanhentuneen tiedon julkaisua.

Haastatteluista nousi esiin, että oppaan olisi hyvä sisältää tietoja Oranssin historiasta ja toiminnasta, joten heti ensimmäiset luvut käsittelevät Oranssin alkutaivalta sekä Oranssin toimintaa tänä päivänä. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia esittelevässä oppaassa looginen jatkumo toiminnan esittelylle oli pureutuminen itse vapaaehtoisuuteen, ja seuraavat luvut käsittelevätkin Oranssin erilaisia vapaaehtoistoimijoita sekä toiminnan mahdollisuuksia. Oppaaseen päätettiin sisällyttää mukaan myös Vuorion kanssa käydyn keskustelun kautta esiin noussut sensitiivinen kohtaaminen, jota käsitellään myös heti oppaan alkuvaiheilla, luvussa Avainasemassa kohtaaminen.

Oranssilla on käytössä turvallisemman tilan periaatteet (liite 2), joilla pyritään mahdollistamaan turvallinen ja syrjinnästä vapaa tila jokaiselle kävijälle. Ohjeistus päätettiin sisällyttää oppaaseen, sillä haastatteluvastauksista kävi ilmi, että kaikille turvallisempi tila on oleellinen osa Oranssin päivittäistä toimintaa. Oppaassa pohditaan myös paikkansa vakiinnuttaneen kansalaisjärjestön vahvuuksia monipuolisen toiminnan mahdollistajana ja pureudutaan Oranssin ”järjestä ite” -periaatteeseen, jonka ytimessä on oma- ja vapaaehtoinen toimijuus.

Oleellinen aspekti, joka nousi esiin sekä haastatteluista että keskusteluista Vuorion kanssa, oli toimintaan sitoutuminen. Oppaassa päädyttiin käsittelemään sitoutumista ja sitouttamista kahden luvun verran. Toimintaan sitoutuneet vapaaehtoiset ovat suuri voimavara järjestölle, ja toimintaa rakentaessa on tärkeää tiedostaa, millaiset seikat vaikuttavat ihmisten motivaatioon sitoutua järjestötoimintaan. Oppaassa pohditaan sitoutumisen erilaisia asteita ja myös mahdollisia haasteita, joita toimintaan sitouttaminen saattaa asettaa sekä järjestölle että kävijälle itselleen. Oppaan lopussa haluttiin saada näkyville haastatteluista esiin nousseita sitaatteja (kuvio 5), jotka kuvasivat mainiosti, mitä Oranssi ja sen vapaaehtoistoiminta merkitsee ja tarjoaa tekijöilleen. Sitaatit tuovat ”Oranssin ääntä” eli tekijöiden ja kävijöiden kokemuksia lähelle lukijaansa ja luovat tarttumapinnan toiminnan inhimillisyyteen. Myös videomuotoisessa markkinointimateriaalissa päädyttiin hyödyntämään haastatteluista esiin nousseita lainauksia. Lyhyissä, sosiaalista mediaa varten suunnitelluissa videoissa suorat lainaukset tuovat katsojan nopeasti toiminnan ytimeen ja antavat henkilökohtaista tarttumapintaa aiheeseen.

## KOKEMUKSIA, VAIKKA JAETTAVAKSI



"Jollai keikal kysyin et tarviiks jeesii, ja sain tehtävän lipunmyynnistä. Sit oli säätöö ruoan kaa, ja koht pari tyyppiä jotka oli tullu keikalle sano, et ne voi auttaa. Et vaik ihmiset oli just maksanu lipusta, et vois tulla kattoo keikkaa ni ne meniki takahuoneeseen vääntää ruokaa. Se oli mun mielestä tosi siistii. Ei tuntunu olevan hirvee ero ootko kävijä, osallistuja maksava asiakas vai vapaaehtoinen. **Kaikki oli vähä niiku yhtä.** Kaikki vaa halus et ilta toimii."

"Tuu ja kokeile. Et menetä mitään mutta **voit saada paljon.** Kysy rohkeasti."

"Kannattaa mennä. On tosi ihanaa. **Voi löytää omaa suuntaa** jos on vähä hukassa eikä tiää mitä oikee elämältään kaipailee. On nii paljo mahdollisuuksia mitä tehdä, voi löytää sisältöä ja suuntaa elämään."

Kuvio 5: Lainaukset elävöittävät sisältöä

Jo opinnäytetyön työpajasuunnitelmista jäi opinnäytetyön tekijöille kytemään idea oman toiminnan suunnittelua helpottavasta työvälineestä uusille vapaaehtoisille. Tämän työvälineen oli tarkoitus toimia pohjana, kun ideoidaan uutta toimintaa alustavasta ideasta tai jopa tyhjästä. Oppaaseen päätettiin sisällyttää aukeama, johon on koottu toiminnan ideoimista helpottavia apukysymyksiä ja huomioita (kuvio 6). Suunnitteluaukeama on tulostettavissa uusille toimijoille, jotka ovat kiinnostuneet järjestämään omaa toimintaa Oranssilla. Oppaaseen sisällytettiin myös Oranssin tärkeimmät yhteystiedot ja huomioita Oranssin tilojen käytöstä. Käytännön huomioissa listattiin oleelliset tilojen käyttöä koskevat turvallisuustekijät sekä käytössä oleva kalusto. Tapahtumanjärjestämistä koskeva tieto pidettiin tarkoituksella pintapuolisena, sillä Oranssilla järjestettävien tapahtumien kirjo on niin laaja, että yhtenäinen järjestämishojeistus olisi vienyt liikaa sivuja oppaasta. Aihe on myös muutosaltis, joten ajankohtaiset yksityiskohdat on syytä aina tarkistaa Oranssin verkkosivuilta. Oppaaseen päätettiin kuitenkin sisällyttää Oranssin pohjapiirros selkeyttämään mahdollisen oman tapahtuman ideointia ja tilojen mahdollisuuksia.



Kuvio 6: Vapaaehtoistoiminnan ideoinnin työväline

Oppaan rakentamisen erilaiset työvaiheet etenivät loogisesti tekijöiden välisten keskustelujen ja Vuoriolta saadun palautteen kautta. Rakentamisen aikana hyödynnettiin aktiivisesti ulkopuolista palautetta, sillä sen koettiin auttavan suuntaamaan opasta Oranssin toiveet mahdollisimman laajasti kattavaksi kokonaisuudeksi. Palautteen kautta oppaan tavoitteellisuus selkeytyi entisestään ja resurssit pystyttiin keskittämään oleellisen sisällön luomiseen. Työalustana Canva oli monipuolinen ja se mahdollisti muokattujen tietojen nopean jakamisen ryhmän välillä.

Toisena tuotoksena haastattelujen pohjalta syntyi Oranssin vapaaehtoistoimintaa markkinoiva videosarja, jota voidaan hyödyntää Oranssin verkkosivuilla ja Instagram-tillillä. Videoissa on

hyödynnetty opinnäytetyön tekijöiden ottamia kuvia sekä Oranssilta toimitettua mediaa. Videoiden runko rakentuu haastatteluista nostettujen ja teemoitettujen sitaattien ympärille, joissa vapaaehtoiset kertovat kokemuksiaan Oranssin vapaaehtoistoiminnasta. Videosarja kattaa viisi videota, joiden aihealueet ovat tekeminen (kaksi videota), merkityksiä, tietoa tilasta ja terveisiä. Videoiden aihealueet nousivat esiin haastatteluista, joissa pohdittiin, millaista tietoa mahdolliset uudet toimijat saattaisivat haluta Oranssista.

Videoiden tekniseen toteutukseen hyödynnettiin GIMP-2.10 ja iMovie-ohjelmistoja. Videot ladattiin Oranssin käyttöön Googlen ilmaiselle Drive-alustalle, josta videot voi tallentaa esitettäväksi Oranssin itse määrittelemässä yhteydessä. Oranssin alustavana tarkoituksena on julkaista uusien vapaaehtoisten tavoittamiseen suunnatut videot, kun COVID-19-pandemiarajoitukset poistuvat ja tapahtumat voivat jälleen pyöriä normaalisti. Videoiden ulkoasu pidettiin mahdollisimman yhdenmukaisena oppaan ulkoasun kanssa, jolloin tuotokset yhdessä muodostavat ehjän kokonaisuuden. Molempien tuotoksien avainasemassa oli nostaa esille haastatteluista nousutta tietoa, ja tuoda se myös julki toimijoiden omalla äänellä.

Oppaan ja videosarjan lisäksi laadittiin esite (liite 3), jota voidaan hyödyntää Oranssin vapaaehtoistoiminnan markkinoinnissa yhteistyötahoille ja muille toiminnasta kiinnostuneille. Esite laadittiin oppaan materiaalia hyödyntäen, ja esitteen ulkoasu muotoiltiin kulkemaan linjassa oppaan ja videosarjan kanssa. Esite rakennettiin ilmaisessa Canva-palvelussa, joka mahdollistaa tarvittaessa tietojen päivittämisen ja ajankohtaistamisen. Myös esite toimitettiin Oranssille Drive-alustan kautta.

## 7 Haastattelutulokset

Tässä kappaleessa esitellään haastattelutuloksia. Haastatteluaineisto ryhmiteltiin aineistosta nousseiden teemojen mukaan, ja tulokset on jaettu kuuden pääluokan alle. Aineiston pääluokiksi muodostuivat saavutettavuus, sitouttaminen, toiveet ja odotukset, tarpeet, viestintä ja merkitykset (kuvio 7). Haastattelusitaatit on muokattu murteiden osilta yhtenäisemmiksi, ja sitaateista on poistettu haastateltavien nimet sekä muut tunnistetiedot.



Kuvio 7: Haastatteluaineiston luokittelu

### 7.1 Saavutettavuus

Haastatteluiden mukaan matalan kynnyksen osallistuminen lisää toiminnan saavutettavuutta. Haastatteluissa kuvailtiin Oranssia matalan kynnyksen paikkana, jonka toimintakulttuuri huomioi osallistujien yksilölliset resurssit. Haastateltavat kuvasivat, että Oranssin toimintaan ei tarvitse sitoutua, vaan siihen voi osallistua joustavasti omien aikataulujen ja voimavarojen mukaan. He kokivat, että vaikka Oranssin toimintaan osallistuisi satunnaisesti, jokaisen osallistuminen nähdään yhtä arvokkaana. Toiminnan puoluepoliittisesti sitoutumattoman luonteen sekä ei-kaupallisuuden nähtiin madaltavan osallistumisen kynnystä. Maksuttomat tai edulliset tapahtumat ja ikäraajattomuus nähtiin Oranssin toiminnan selkeinä vahvuuksina. Haastateltavat kertoivat, että Oranssi oli ollut ainoita paikkoja, minne heidän oli ollut mahdollista mennä alaikäisinä katsomaan keikkoja ja järjestämään tapahtumia. Haastatellut olivat saaneet Oranssilla lämpimän vastaanoton ja kokivat sinne tulemisen helpoksi. Haastateltavat kuvasivat, kuinka Oranssilla perinteisesti tarjoiltu vegaaninen ruoka lisää tervetullutta oloa, sillä se sopii useimpien ruokavalioon. Oranssin toiminnan kuvattiin olevan niin monipuolista, että jokaiselle voi löytyä siinä oma paikka ja rooli. Nähtiin, että Oranssi



edistää yhdenvertaisuutta tarjoamalla mahdollisimman tasavertaisia mahdollisuuksia tekemiseen ja itseilmaisuun.

*“Mun mielest se on just niin siistiä, et vaikka et oo täysikäinen ja et voi tehdä sitä ja tätä, mut niinku vitsi et kyl kaikki nyt voi järkkää tapahtuman.” H1*

*“Sitä osataan arvostaa täällä, että jos joku ihminen tulee yhteisiin talkoisiin tai siivoamaan, vaikka se ei ole käynyt Oranssilla moneen vuoteen... Niin silloin osataan, että “hei tosi siistii, et sä tulit tänne”.” H2*

*”Vaikka ois joku maailmanluokan bändi ja just alottanu kellaribändi, niin on joku paikka, missä ne tuodaan silleen samalle levelille. Et ketään ei katota alaspäin tai kauheesti ylöspäinkään.” H3*

Haastatteluissa esille nousseet ajatukset toiminnan saavutettavuuden esteistä kuvasivat pääsääntöisesti toimintaan uutena mukaan tulemista. Toiminnassa jo mukana olemiseen liittyen ei nähty haasteita. Haastatteluissa kävi ilmi, että toimintaan osallistumisen haasteena voi olla uskallus tulla keskeneräisen idean kanssa uuteen yhteisöön. Haastateltavat pohtivat, että ilman selkeitä ja valmiita vapaaehtoistehtäviä voi olla vaikea päästä toimintaan mukaan, varsinkin, jos tulee yksin eikä tunne ketään. Uskottiin, että voi olla vaikea saada mistään kiinni, jos ei ole tarkkaa tehtävää, jota tulee tekemään. Osallistumisen haasteiksi nähtiin myös mahdolliset mielikuvat Oranssista ja oletukset siitä, kuuluuko itse toiminnan kohderyhmään.

*“Mä välillä mietin, et oonkohan mä nyt ihan tätä kohderyhmää. Mut ilmeisesti siel on kaiken ikäisiä kuitenkin mukana toiminnassa.” H4*

*“Jos se näyttäytyy jotenkin tiettyjen piirien tai ryhmien toimintana tai profiloituu liikaa jonkun päässä joihinkin samoihin ryhmiin.” H5*

*“Kun tulee johonki tilaan ja ryhmään, jossa on tuntemattomia ihmisiä, niin onks sul luottamus siihen, et sä saat tulla ilman et sul välttämättä on jotain tosi selkeetä ideaa siitä, et tätä mä haluan tehdä.” H6*

Haastatteluissa ilmeni oikein mitoitettun tuen sekä luottamuksen toimijoiden tekemiseen vahvistavan toiminnan kiinnostavuutta ja saavutettavuutta. Haastateltavat kuvasivat yhdeksi Oranssin erityispiirteeksi vahvan tuen omaehtoisen toiminnan toteuttamista kohtaan. Haastateltavat näkivät Oranssilla olevan osaamista ja kykyä tukea monenlaisen toiminnan järjestämistä. Oranssilla mahdollistetaan omien visioiden toteuttaminen antamalla tilat käyttöön ja auttamalla käytännön toimissa. Tuen on koettu tuovan vahvistusta omaan toimintaan ja lisäävän luottamusta omiin kykyihin. Haastateltavat kuvasivat, että Oranssille

voi tulla keskeneräisen idean kanssa ja saada tukea sen mahdollisten toteutustapojen pohdintaan.

*"Tää talo myös sit kuitenkin luottaa tapahtuman tekijöihin, että siin on se kunnioitus. En mä usko, että voisi tarjota enempää tukea ilman, että se menisi puolesta tekemiseks sit kuitenkaan." H3*

*"Silleen voi tulla myös keskeneräisenä ja täynnä kysymyksiä." H6*

Saavutettavuuden kannalta tärkeiksi seikoiksi nousivat Oranssin tilojen luomat puitteet sekä keskeinen sijainti Helsingin Suvilahdessa. Haastateltavat kuvasivat Oranssin tiloja viihtyisiksi, muunneltaviksi, toimiviksi sekä ulkoasultaan sopivan rosoisiksi. Tilojen nähtiin tukevan yhteisöllisyyttä, sillä ne kokoavat ihmiset yhteen paikkaan viettämään aikaa keskenään. Haastatteluissa nousi esille, että Oranssin päihteettömät ja esteettömät tilat koettiin turvalliseksi tapahtumaympäristöksi verrattuna tiloihin, joissa on anniskelutarjoilu.

*"Et ku tää on päihteetön tila nii semmonen paikka, missä tietää, että ei tarvii kattella semmosta meininkiä mitä ei ehkä hirveen mielellään kattelis." H3*

*"Siel on oikeesti tosi turvallinen olo, mul on oikeesti aika eri olo olla Oranssil keikalla, ku jossain normikeikkapaikalla tai baarissa. Mul on oikeesti semmonen olo, et ei voi tapahtuu mitään tyhmää." H4*

*"Kaikki on jotenki niin läsnä ja yhteisönä siinä. Kaikki muut virikkeet on poistettu, ja on vaan se aktiviteetti ja sitten on ne ihmiset. Mun mielestä se on jotenkin se, mikä on se hienous. Et on vaan niinku se musa ja ne ihmiset." H3*

## 7.2 Sitouttaminen

Oranssin luottamusta ja arvostusta välittävä ilmapiiri kuvattiin toiminnan vahvuudeksi, ja sen koettiin sitouttavan osallistujia toimintaan. Oranssia kuvailtiin paikkana, jossa kaikkien ideat otetaan avoimesti ja lämpimästi vastaan. Tämän nähtiin ruokkivan myös uusien ideoiden syntymistä. Oranssin toiminnan kuvattiin perustuvan omaehtoiseen ja tekijöidensä näköiseen toimintaan; Oranssin ei nähty asettavan toiminnalle rajoitteita tai puuttuvan tapahtumien sisältöihin, kunhan toiminta pysyy sen arvojen mukaisena. Haastateltavat kokivat, että heihin luotetaan ja heille annetaan tilaa toteuttaa itseään ja että Oranssin toiminnassa pääsee konkreettisesti vaikuttamaan ja tekemään itselleen tärkeitä asioita. Nähtiin, että Oranssilla voi ottaa halutessaan paljon vastuuta, minkä myötä voi löytää itsestään uusia asioita, joita osaa tehdä ja joihin pystyy. Oranssin erityisyydeksi koettiin, että jo nuoret pääsevät tekemään paljon asioita itse ja tätä kautta oppimaan vastuunkantoa. Haastateltavat uskoivatkin, että ihmiset, jotka eivät ole löytäneet omaa paikkaansa tai tapaansa toteuttaa itseään, voivat löytää uusia mahdollisuuksia Oranssin vapaaehtoistoiminnassa. Haastatteluissa

korostui haastateltavien aito halu ja palo tehdä Oranssin hyväksi asioita sekä tarjota omaa osaamistaan Oranssin toimintaan tai sen kehittämiseen. Oranssin vahvuudeksi kuvattiin yleistä hyvää meininkiä ja tunnelmaa. Haastateltavat kokivat, että Oranssilla on mukava olla, vaikkei siellä olisikaan entuudestaan tuttuja ihmisiä ympärillä.

*“Tääl on kyl ollu semmonen fiilis, et on paljon toimijuutta itellä ja luotetaan omaan tekemiseen ja ideoihin. Ei oo sellast mikromanageerausta, mikä tappaa kaiken luovuuden ja innon.” H6*

*“Se oli semmonen tosi iso harppaus itelle, kun tajus et tällasii pääsee yhtäkkiä vaan tekemään ja otetaan mukaan tekemään. Siitä aukes jotenki uusi maailma itellä.” H5*

*“Täällä ollaan tosi avoimia ihmisten ideoille ja ihmisten halulle toimia. Että, siinä mielessä ei ole niinkään rajoitteita, että voinko mä järjestää täällä jotain. Kyllä sä voit.” H2*

Haastateltavat näkivät Oranssin toiminnan jatkuvuuden kannalta tärkeäksi, että toiminta on suunnattu kaiken ikäisille. Haastateltavat pohtivat uusien vapaaehtoisten opastamista ja sen merkitystä toiminnalle. Usein muiden opastaminen voi olla aikaa vievää ja asioiden tekeminen itse voi tuntua nopeammalta ja helpommalta ratkaisulta, mutta pidemmällä tähtäimellä opastamisesta nähtiin olevan toiminnan kannalta suurempi hyöty. Jatkuvuuden näkökulmasta pidettiin tärkeänä säännöllistä vapaaehtoisvoimin Oranssin nimissä toteutettua toimintaa, johon voi tulla mukaan matalalla kynnyksellä.

*“Must on tosi hyvä, et siel saa olla kaiken ikäsi, ja mä uskon et se on myöskin plussia ihan sen toiminnan kannalta. Et ei sillai, et se porukka pysyy samana ja sit ne vanhenee.” H4*

*“Sä saat innostettua uutta ihmistä, joka mahdollisesti ottaa jossain vaiheessa vähäsen enemmän vastuuta ja tuottaa toimintaa itsekin.” H2*

*“No kyllähän se nyt helpottaisi tulla messiin, jos ois joku säännöllinen juttu meneillään.” H7*

Haastateltavat kokivat Oranssin vapaaehtoistoiminnassa palkitsevaksi itselleen tärkeiden asioiden edistämisen ja yhteisöön kuulumisen. Myös yhdessä tekeminen motivoi vapaaehtoistoimintaan. Haastateltavat kertoivat, että vaikka vapaaehtoisena toimimisesta ei odota saavansa mitään palkkiota, on tapahtumissa ja talkoissa tärkeää olla jonkinlainen ruokatarjoilu. Eräs haastateltava kuvasikin ruuan sitouttavan ja motivoivan ihmisiä. Haastateltavat pohtivat, että vapaaehtoisia on tärkeää myös muistaa kiittää. Vapaaehtoisille järjestettävät yhteiset oleiluhetket koettiin huomionosoituksina, joilla voidaan osoittaa arvostusta vapaaehtoisten työpanokselle.

*“Ihmiset halua tehdä ollakseen osa jotain. Ne näkee Oranssin ja sen toiminnan arvokkaana, niin ne halua olla mukana luomassa sitä. Vaikka siitä ei saa mitään suoraa hyvää itselleen niinku palkkaa, mut siitä voi saada annoksen ruokaa ja hengailua ystävien kanssa.” H7*

*“Lisänny merkityksellisyyden tuntua elämään, että on osa jotain itseä suurempaa, johon ei myöskään ainakaan ensisijaisesti liity mikään palkallinen tekeminen tai raha sen kummemmin motivaattorina, vaan niinku päinvastoin.” H8*

### 7.3 Toiveet ja odotukset

Haastateltavat pohtivat Oranssin monitulkintaista vapaaehtoistoiminnan palettia, jossa Oranssi ei varsinaisesti itse järjestä toimintaa, vaan jossa muut tulevat Oranssille järjestämään erilaisia tapahtumia. He kertoivat tiloissa olleen aiemmin enemmän Oranssin nimissä tapahtuvaa toimintaa, jonka myötä ihmiset pystyivät helpommin tulemaan osaksi yhteisöä ja samaistumaan Oranssiin järjestönä. Tällä hetkellä Oranssilla tapahtuvan toiminnan kerrottiin perustuvan enemmän siihen, että tiloissa toimii eri ryhmiä, jotka luovat omia yhteisöjään. Haastateltavat pohtivat toiminnan “omistamista”. Omistajuutta ei nähty olennaisena kävijän kannalta, mutta vapaaehtoisille voi olla epäselvää, kenen mikäkin Oranssilla toteutettu toiminta on. Vaikka haastateltavat näkivät mahdollistamisen ja nuorten ryhmien fasilitoijana toimimisen tärkeänä osana Oranssin toimintaa, kaivattiin sen vastapainoksi myös selkeästi Oranssin nimissä toteutettua toimintaa. Tällöin myös Oranssin yhteisöllisyys vahvistuisi.

*“Ihmiset tulee sinne kuitenkin sen toiminnan takia ja identifioituu niihin porukoihin, jotka luo sitä toimintaa. Niistä tulee niit heimoja, mihin ne halua kuulua. Jos ois enemmän itse tuotettua toimintaa, niin se varmaan lois enemmän samaistumista Oranssiin ja ihmiset mieltäis itsensä oranssilaisiksi.” H7*

*“Missä kulkee se raja, että joku toiminta on Oranssin ja millon Oranssi on siinä vaan taustataho?” H2*

*“Oranssin pointtihan on nimenomaan ollu tarjota tila nuorille toteuttaa itseään, ja siihen suuntaan ollaan menty. Ja se on tosiaan tosi hyväkin asia.” H7*

Oranssin toivottiin jatkavan laajaa ja monimuotoista toimintaa. Toiveena oli saada enemmän kaikille nuorille avointa toimintaa. Toisaalta haastateltavat kuvasivat erilaisen ja persoonallisen toiminnan tukemisen olevan lähellä sydäntä. He näkivät tärkeänä, että Oranssin toiminta pohjautuu jollain tavalla vaihtoehto- ja alakulttuureihin sekä kaupunkiaktivismiin. Haastateltavat toivoivat, että Oranssilla olisi enemmän erilaisia omaehtoisia toimijoita ja ryhmiä yhdistettyinä saman katon alle. Toiveena oli järjestää tapahtumia, joissa olisi sovitettu yhteen eri taiteen aloja. Haastatteluissa nousi esiin monta

konkreettista toivetta ja ideaa esimerkiksi klubi- ja keikkatoiminnasta, lavarunoudesta, rullaluisteludiskosta, kaupunkiviljelystä, kirpputoreista, katutaiteesta, koulutuksista, kahviotoiminnasta sekä moninaisesta puuhastelusta. Tapahtumien vastapainoksi toivottiin yhteistä ajanviettoa.

*“Et ihmiset ois järkkää kaikkia tosi outoja performansseja ja outoja työpajoja. Jotenki semmost kummallista väkertämistä ois kivaa saada.” H6*

*“Avointa toimintaa, missä yhteisön jäsen vois tulla vaan viettämään aikaa toisten kanssa. Mikä se aktiviteetti sitten olis, niin sillä ei mun mielestä ole niin suurta merkitystä.” H2*

*“Varmasti olis tilausta äänitekniikkaan ja valoihin liittyvälle koulutukselle, missä olis sellanen turvallinen ja sensitiivinen ympäristö.” H1*

#### 7.4 Tarpeet

Selkeät rakenteet nähtiin tärkeiksi toimivalle vapaaehtoistoiminnalle. Haastateltavat pohtivat, että itseohjautuvan ja omaehtoisen vapaaehtoistoiminnan rinnalle tarvitaan myös eritasoisia osallistumisen muotoja. Haastatteluissa nousi esiin tarve selkeille ja valmiiksi määritellyille vapaaehtoistehtäville, joiden uskottiin olevan erityisen tärkeitä silloin, kun uusi ihminen kiinnostuu toiminnasta. Yksinkertaisten ja valmiiden tehtävien koettiin olevan hyviä reittejä tutustua Oranssiin ja sen toimintatapoihin. Valmiiden tehtävien nähtiin madaltavan mukaan tulemisen kynnystä, edesauttavan oman tekemisen suunnan hahmottumista sekä sitouttavan osaksi toimintaa. Varsinkin pienet ja helpot tehtävät tarjoavat osallistumismahdollisuuden myös niille, joille omaehtoinen toiminta ei ole vaihtoehto. Haastateltavat halusivat löytää tapoja tarjota Oranssin vapaaehtoisille eri intensiteeteillä toteutettavaa toimintaa, jotta jokaisella olisi mahdollisuus osallistua itselleen sopivalla panoksella.

*“Niitten valmiitten juttujen ei tarvii ees olla mitään isoja. Se voi olla ihan vaan sitä, et tulee sinne pyörittelemään jotain harjaa kädessä. Sit silleen tutustuu paikkaan ja ihmisiin ja alkaa mieltii, että mitäs muuta vois tehdä ku pyöritellä tätä harjaa.” H5*

*“Jos se on täysin niistä vapaaehtoisista itest kiinni, että “hei keksikää mitä te voisitte täällä tehdä”, niin ensinnäkin se on tosi vaikeata. Ja sit ne tyypit, joilla on niitä ideoita, niin ne lähtee vetää niitä omalla nimellään, ja mun mielest niin sen pitääkin olla.” H7*

*“Mä tarviin aika selkeet raamit. Mä en esimerkiks ite tykkää siitä, et jos mulle annetaan vaikat ”tee jotain”, niin mulle se on vähän liian laajaa.” H4*

*“Mutta pidän kyl tärkeenä myös sitä, että on ikään kuin auki ovi sille, että voi tulla omien ideoiden kanssa.” H8*

Vapaaehtoistoiminnan toimivuuden kannalta koettiin tärkeäksi, että Oranssilla olisi vapaaehtoistoiminnan vastuukoordinaattori, jonka kautta informaatio tavoittaisi vapaaehtoiset. Haastatteluissa kävi ilmi, ettei Oranssin varsinaisilla työntekijöillä ole vapaaehtoistoiminnan koordinoimisen vaatimia resursseja työaikojen puitteissa. Haastateltavat pohtivat, kuinka vapaaehtoisuutta saataisiin lisättyä myös niinä hetkinä, kun Oranssilla ei ole tapahtumia tai toimintaa. Tapahtumien ulkopuolella itsenäisesti tehtävät vapaaehtoistehtävät koettiin hankalammiksi ohjeistaa, sillä tuen nähtiin olevan helpoimmin saatavissa nimenomaan tapahtumien aikana.

*“Kyllä mä koen, että se [vapaaehtoisten koordinointi] jonkun henkilön tehtäviin kuuluu. Onks se sitten itsekin vapaaehtoinen? Se on mahdollista. Saattaa olla riskinä, että se ihminen väsy siihen.” H2*

*“Se on just vaikee, et miten siinä auttelee, kun ihmisten työaika on kuitenkin rajallinen. Et ehkä se on selkeempi tollasissa tapahtumissa, on se porukka siinä niin saa useemmalta ihmiseltä jeesiä.” H5*

Haastateltavien mukaan vapaaehtoiskoulutukset ovat helppo tapa päästä toimintaan mukaan, ja ne nähtiin olennaisiksi vapaaehtoistoiminnan yhtenäisen linjan kannalta. Haastateltavat pitivät vapaaehtoisten iltoja hyvinä tilaisuuksina tutustua Oranssin toimintaan sekä muihin vapaaehtoiisiin. Vapaaehtoiskoulutuksia toivottiin järjestettävän muutaman kerran vuodessa. Vapaaehtoiskoulutukset myös varmistavat, että vapaaehtoiset ovat samoilla linjoilla Oranssin arvojen kanssa. Haastatteluissa pohdittiin, kuinka Oranssin kaltaisessa järjestössä vapaaehtoiskoulutukset eivät saa nojautua yhteen henkilöön, vaan tiedon ja koulutusmateriaalin tulee olla helposti jaettavissa.

*“Kun näkee sitä muutaki porukkaa, ketkä siitä on mahdollisesti kiinnostuneita, nii helpottaa jatko-osallistumistakin, kun ehkä tuntee jonkun muunkin valmiiksi.” H8*

*“Tavallaan siinä pitää olla semmoinen turvaverkko, että jos henkilö x, joka on vastuussa vaikkapa vapaaehtoistoiminnasta muuttaa pois, niin sitten se ei saa romahtaa.” H2*

## 7.5 Viestintä

Vapaaehtoisten välinen tiedonkulku osoittautui viestinnän kehityskohdaksi. Haastateltavat kertoivat, ettei Oranssilla ole tällä hetkellä toimivaa viestintäkanavaa, jonka avulla välittää tietoa vapaaehtoistoiminnasta. Haastatteluissa nousi esille runsaasti eri näkökulmia toimivaan tiedonkulkuun. Tiedon koettiin kulkevan sitä huonommin mitä useampia viestintäkanavia on käytössä. Toisaalta taas useamman viestintäkanavan uskottiin saavuttavan laajemman joukon kiinnostuneita ihmisiä. Aktiivisesti vapaaehtoistoiminnassa mukana oleville haluttiin viestintäkanava, joka mahdollistaa helpon ja vastavuoroisen yhteydenpidon. Vapaan

keskustelun koettiin tukevan luovuutta ja ideointia. Toiminnasta kiinnostuneille taas tahdottiin kepeämpi viestintäkanava, johon on helppo liittyä ilman sitoutumista. Haastateltavien toiveena oli kuukausittainen uutiskirje, joka sisältäisi koonnin Oranssin tulevista suunnitelmista ja tapahtumista. Toisaalta taas uutiskirjeet koettiin raskaiksi. Viestintäalustan tärkeimmiksi ominaisuuksiksi nimettiin helppokäyttöisyys ja selkeys. Toimivan viestinnän kannalta nähtiin tärkeäksi nimetty yhteyshenkilö, joka vastaa vapaaehtoistoiminnasta.

*“Mutta miten saa ihmiset sitoutumaan johonki alustaan, mikä niille on täysin uus ja tuntematon? Ihan vaan sitä varten, että vois olla jossain toiminnassa kerran vuodessa lipunmyyjänä? Se on niinku tosi vaikee.” H2*

*“Mun mielest kaikkein tärkein aspekti, joka auttaa osallistumaan kaikkeen, on et tietää mistä kysyy kysymyksiä ja saa vastauksia.” H9*

Mainonta nähtiin tärkeäksi keinoksi viestiä Oranssin erityisyydestä ja toiminnan periaatteista. Haastateltavat kuvasivat, että mainonnan avulla ihmiset pystyvät tunnistamaan Oranssin toiminnasta arvostamia asioita, jolloin toimintaan voi olla helpompi osallistua. Oranssin viestinnässä toivottiin korostettavan toiminnan ruohonjuuritason piirteitä ja tee-se-itse-henkeä. Haastatteluissa pohdittiin, että toiminnasta voidaan luoda helpommin lähestyttävää tuomalla esille ihmisiä toiminnan takana. Haastateltavat toivoivat Oranssin vapaaehtoistoiminnan oppaaseen pohjustusta Oranssin historiasta, sillä sen uskottiin inspiroivan ja auttavan ymmärtämään toiminnan monipuolisia mahdollisuuksia. Haastateltavat näkivät, että yhtenäistä struktuuria tapahtumista on mahdotonta muodostaa, sillä Oranssi on moninainen talo eivätkä toiminnot toistu samalla kaavalla. Oppaan toivottiinkin kokoavan käytännön asiat selkeästi ja lyhyesti yhteen.

*“Teen tosi tunnepohjalta mun päätöksiä. Kuvat ja silleen, että “tänä päivänä menimme tänne ja teimme tätä”, ja mä oon silleen et aa toi on sellanen mitä mäkin voisin tehdä.” H9*

*“Sitä voi painottaa mun mielest viestinnässä et, niinku oikeesti siel saa tehdä. Sä saat oikeesti tehdä itse sen näkösen tapahtuman kun sä haluat.” H4*

*“Ylipäätään termien käyttö, et miten termien avulla pystyy tuomaan ilmi vaik sitä, et tää on turvallinen tila. Ihmiset pystyy niistä asioista poimimaan, et hei muuten noi on sellasii juttuja mitä mä arvostan.” H1*

Ihmisillä on erilaisia mielikuvia Oranssista, ja haastateltavien mukaan Oranssin haasteena voikin olla profiloituminen esimerkiksi tiettyihin alakulttuureihin. Toisaalta alakulttuurisidonnaisuus nähtiin nimenomaan Oranssin erityisvahvuutena, sillä on olemassa

myös muunlaisia kulttuuritiloja. Haastateltavien mielestä Oranssin erittäin monipuolinen toiminta on näyttäytynyt aina kiinnostavana.

*“Jos näkee Oranssin vaan tietynlaisena paikkana, vaikka punkkareiden paikkana tai tämmösenä, et ei koe sitä silleen helposti lähestyttävänä.” H5*

*“Erlaisii ihmisiä, jotka tekee eri juttuja”. H6*

*“Kun on oppinu lisää mitä kaikkee tekee, niin kyl mä oon fanittanu Oranssin meininkiä semmosen omaehtoisuuden kannalta erityisesti. Uskaltaa tehdä vähä eri lailla juttuja.” H8*

Termi vapaaehtoinen koettiin rajaavaksi ja väärään suuntaan johdatteluvaksi. Haastateltavat pohtivat, että termistä on vaikea hahmottaa mitä vapaaehtoisuus Oranssilla tarkoittaa ja pitää sisällään. Oranssin vapaaehtoistoiminnan keskiössä nähtiin omaehtoinen kaupunkikulttuurin tekeminen, mutta yksittäistä ytimekästä toimintaa kuvaavaa termiä haastateltavien oli vaikea keksiä. Haastatteluissa nousi esille, että Oranssin vapaaehtoisista on puhuttu myös termillä *oranssiaktiivi*. Aktiivin nähtiin kattavan laajemmin kaikki Oranssin alla toimivat ihmiset kuten vapaaehtoiset, hallituslaiset, palkatut työntekijät, harjoittelijat, tapahtumajärjestäjät ja muut, jotka ovat läsnä Oranssin arjessa. Osin aktiivi-termin tosin pelättiin nostavan kynnystä tulla mukaan. Termi saattaa luoda mielikuvia ja paineita siitä, että ollakseen aktiivi, tulee toimintaan osallistua sitoutuneesti ja säännöllisesti.

*“Mul on jotenki vaikeeta mun päässä hahmottaa itekkää sitä, et mitä se vapaaehtoistyö niinku sit tarkoittaa.” H6*

*“Ku tavallaan vapaaehtoistoiminnasta mul tulee mieleen, et mä tulen jonnekin vapaaehtoisena ja sitten minulle annetaan jotain tehtäviä.” H4*

*“Vapaaehtoissana on nyt väärä sana. Aktiivinen omaehtoinen puuhailu, niin sehän on tän jutun elinehto ja sen takia me ollaan ja halutaan tätä tehdä. Sitä varten tää Oranssi on.” H7*

*“Me yritettiin puhua semmosesta kun oranssiaktiivit. Et tavallaan siihen alle sitten uppoutuis kaikki mahdolliset. Saat sä palkkaa tai et sä saa palkkaa, mutta sä oot niinku aktiivinen.” H2*

## 7.6 Merkitykset

Oranssi koettiin turvallisena paikkana ja yhteisönä, joka on mahdollistanut uusia sosiaalisia suhteita ja tuonut yhteenkuuluvuuden tunnetta. Haastateltavat kertoivat löytäneensä Oranssilta paljon samanhenkisiä ihmisiä ympärilleen ja saaneensa kavereita sekä ystäviä. Oranssi kuvattiin paikkana, jossa on helppo viettää aikaa ja jonne voi mennä, jos haluaa poistua hetkeksi kotoa. Oranssin ilmapiiri koettiin yhteisölliseksi ja turvalliseksi myös niissä



tapahtumissa, joissa ihmiset eivät olleet entuudestaan tuttuja toisilleen. Haastateltavien on ollut helppo jakaa itsestään asioita myös tuntemattomassa seurassa.

*“Vähän kun ois joku toinen koti jossain.” H5*

*“Hirveesti uusia kavereita. Ilman tätä paikkaa en kyllä tuntis montaa kaveria, joiden kanssa tänä päivänä laitellaan viestiä melkein päivittäin.” H3*

*“Mä muistan jollain keikalla, johon tulin vähän niinku sattumoisin, sit kysyin, et tarviiks jeesiä. ”Sä voit mennä tonne lipunmyyntiin.” Menin sit lipunmyyntiin ja jotain ihme säätöä oli sen kanssa, että kuka tekee ruokaa tai jotain. Pari tyyppiä, jotka oli tullu keikalle sano, että me voidaan auttaa. Sitten tavallaan ihmiset löyty siitä - ne oli juuri maksanu sisäänpääsyn, että voivat kattoo keikkaa, ja sit ne meni jonnekki takahuoneeseen vääntää ruokaa. Mun mielestä se oli niinku, et vau - tää on tosi siistiä. Ei tuntunut olevan hirvee ero siinä ootko kävijä, osallistuja, maksava asiakas vai vapaaehtonen. Kaikki oli vähän niinku yhtä. Ja kaikki vaan halus, että tää ilta toimii. Se oli mun mielestä tosi siisti.” H2*

Haastatteluissa kuvattiin, kuinka Oranssilla voi pääsee kokeilemaan ja tekemään monia erilaisia asioita, jolloin voi löytää uusia mielenkiinnon kohteita. Haastateltavat ovat kokeneet, että olemalla osana Oranssin toimintaa he ovat saaneet lisää itseluottamusta ja kokemusta erilaisista työtehtävistä. Oranssin kerrottiin tuoneen uutta sisältöä ja suuntaa elämään. Tekemisen kautta oppimalla osa haastateltavista koki kasvaneensa huomaamatta myös ammatillisesti, mikä on antanut suuntaa opintojen ja ammatinvalinnan suhteen.

*“Se anto ymmärtää, että pystyy sellaseen, ja sen jälkeen on kyl mielellään järkkäilykki kaikenlaista... Se toi sitä varmuutta jatkaa sitä ja viedä sitä sit muihinki paikkoihin.” H3*

*“Suurimpana varmaan just se suunta siitä, että mitä tykkää, halua ja osaa tehdä, niin se on varmaan ollu itelle se tärkein.” H5*

*”Työn, ammatin, ystäviä, yhteisön, harrastuksen - siis ihan loputon lista. Mun ammattivalinta selkeesti, Oranssi on vaikuttanu siihen tosi valtavasti.” H2*

Haastatteluissa nousi esiin vapaaehtoistoiminnan merkityksiä niin Oranssilla kuin yleisellä tasolla. Vapaaehtoistoiminnan on koettu antavan hyvää mieltä sekä vaihtelua elämään. Haastateltavien mukaan Oranssin vapaaehtoistoiminta tuki omaa arvomaailmaa ja mahdollisti uusia kokemuksia sekä onnistumisia. Oranssi koettiin itselle tärkeäksi paikaksi. Haastateltavat kertoivat Oranssin vahvistaneen heidän yhteenkuuluvuuden kokemuksiaan. Oranssin toiminta oli haastateltaville merkityksellistä, ja sen oli koettu vaikuttavan oman identiteetin rakentumiseen.

*“Jos pitäis yks paikka valita missä kävis keikalla loppuelämänsä, niin ois se kyl varmaan tää.”*

H3

*“Se on tehny must mut, et mitä mä olen tänä päivänä.” H10*

*“Mä oon saanu Oranssilta niin paljon. Mä oon joskus aikoinaan nuorena itsenäistyny ja päätyny tänne, niin joku päivä mun pitää varmaan itsenäistyä sitten uudestaan täältä Oranssilta pois, mutta en minä vielä halua. Tää on mun koti ja mun elämäntapa tällä hetkellä. Ja ollu jo pitkään ja tulee varmaan vielä olemaan myös pitkään.” H7*

## 8 Eettiset näkökulmat ja luotettavuus

Opinnäytetyön vaatimia resursseja ja aiheen rajausta pohdittiin yhteistyössä ohjaavan opettajan sekä työelämäkumppanin kanssa. Aihealueeseen perehdyttiin laajasti kirjallisuuden sekä tutkimusten avulla. Lähteet valittiin luotettavuuden ja ajankohtaisuuden mukaan. Opinnäytetyön tietoperusta kerättiin lähdekriittisyyttä noudattaen, ja raportoinnissa viitattiin lähteisiin. Rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus sekä sopivien menetelmien käyttö ovat hyvän tieteellisen tutkimuksen perusta. Raportoinnissa tulee kunnioittaa muiden tuotoksia tuomalla esiin niiden merkitys ja arvo osana omaa työtä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 6.) Opinnäytetyöprosessin vaiheet, käytetyt menetelmät sekä tulokset raportoitiin mahdollisimman tarkasti.

Opinnäytetyön tekijät tutustuivat Arenen (2020) ammattikorkeakoulujen opinnäytetyön eettisiin suosituksiin sekä lupakäytäntöihin. Oranssille laadittiin tutkimuslupa-anomus sekä tutkimussopimus, jolla turvattiin osapuolien oikeudet. Sopimuksessa sovittiin opinnäytetyön aikataulusta, tavoitteista ja tarkoituksesta, haastatteluista sekä Oranssilta käyttöön saatavista asiakirjoista. Opinnäytetyö ei vaatinut eettistä ennakoarviointia, sillä haastatteluja ei toteutettu niiden ihmisryhmien tai aihealueiden parissa, jotka määritellään ennakoarvioinnin piiriin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 16-17). Haastatteluun osallistumisen kriteerinä oli osallistujan täysi-ikäisyys.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole yksiselitteistä mittaria. Tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena, joten sen johdonmukaisuuden eli koherenssin merkitys on tärkeässä roolissa. Tutkija tarkastelee totuutta oman taustansa kautta, jolloin totuus on aina yksilöllinen tulkinta. Puolueettomuusnäkökulma voi olla joko luotettavuutta lisäävää tai heikentävä kriteeri. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160-163.) Osa haastateltavista oli opinnäytetyön tekijöille entuudestaan tuttuja. Tekijät tiedostivat tämän mahdolliset vaikutukset haastateltavien valintaan, ja tätä kautta haastatteluaineiston tulosten painottumiseen. Yhdellä tekijällä oli Oranssin toiminnasta kokemusta pitkältä ajalta niin kävijänä, tapahtumajärjestäjänä, hallituksen jäsenenä kuin työntekijänäkin. Toinen tekijä tuns

Oranssin järjestönä jo vuosien ajalta tapahtuma- ja harrastustoimintaan osallistumisen kautta. Kolmas tekijä taas oli tutustunut Oranssin toimintaan puolentoista vuoden ajan osallistumalla Oranssilla järjestettyihin tapahtumiin. Opinnäytetyöprosessissa tekijöiden ennakkotietämys Oranssin toiminnasta koettiin enemmänkin vahvuutena kuin riskinä. Oranssi on Suomessa ainutlaatuinen toimija, ja koska yhdellä tekijöistä oli Oranssin toimintakulttuurin ja historian tietämystä, helpottui opinnäytetyön suuntaaminen Oranssin kannalta merkityksellisiin aihealueisiin. Muiden tekijöiden suhde Oranssin toimintaan ei ollut niin läheinen, ja he toimivat kyseenalaistajina niissä vaiheissa, joissa aiempi tietämys näyttäytyi riskinä ohjata työskentelyä.

Eettisesti kestävä haastatteluprosessi alkaa anonymisti toteutetulla tiedonkeruulla. Yksilöivien henkilötietojen kuten nimen, osoitteen tai henkilötunnuksen keräämistä tulisi välttää. Haastatteluun osallistumisen tulee olla täysin vapaaehtoista, ja haastateltavan itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa. (Hyvärinen ym. 2017, 357-365.) Haastateltaville lähetettiin sähköpostitse suostumuslomake ja saatekirje (liite 4), jotka sisälsivät opinnäytetyön taustatiedot, aikataulun, haastattelun keston ja tallennustavan. Saatekirjeessä kerrottiin haastattelun luottamuksellisuudesta, vapaaehtoisuudesta sekä haastatteluaineiston käsittelystä. Haastattelutilanteen alussa kerrattiin saatekirjeen sisältö, ja haastateltavalla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä. Allekirjoitetut suostumuslomakkeet kerättiin ennen haastattelujen alkua. Haastattelijana toimi tekijöistä se, jolla oli vähiten tuntemusta Oranssin toiminnasta. Tällä varmistettiin haastattelutilanteiden mahdollisimman puolueeton näkökulma. Haastateltavat saivat määritellä mihin kysymyksiin vastaavat, ja he saivat halutessaan keskeyttää haastattelutilanteen. Haastattelut eivät toteutuneet anonymisti, mutta haastateltavilta kerättiin taustatiedoiksi vain etunimi, ikä ja asuinpaikkakunta. Taustatietoja ei käytetty aineiston analyysissa, vaan niiden avulla muodostettiin kokonaiskuva haastateltavista. Raportoinnissa haastateltavien tunnistetiedot poistettiin ja käytettiin vain sitaatteja, joista ei voida tunnistaa haastateltavaa. Haastattelujen avulla kerättyä tietoa tulee käsitellä, säilyttää ja hävittää tietoturvallisesti (Kuula 2011, 165). Haastatteluäänitteitä ei annettu ulkopuolisille, ja litteroinnin jälkeen äänitiedostot hävitettiin.

Opinnäytetyö annettiin Vuoriolle luettavaksi ennen sen julkaisua. Tällä tahdottiin varmistaa, ettei opinnäytetyössä ole paljastettu mitään arkaluontoista tietoa eikä opinnäytetyö aseta työelämäkumppania millään tavoin huonoon valoon. Oranssilla on käytössä omat turvallisemman tilan ohjeet, joihin opinnäytetyön tekijöiden tuli sitoutua opinnäytetyöprosessin ajaksi. Opinnäytetyöstä ja tuotoksesta pyydettiin palautetta ohjaavalta opettajalta sekä työelämäkumppanilta koko prosessin ajan, mikä varmisti tiedon paikkansapitävyyden, ajankohtaisuuden ja soveltumisen Oranssin toimintaympäristöön.

## 9 Johtopäätökset ja pohdinta

Oranssin toiminta on tärkeää, koska se mahdollistaa ihmisten välisiä kohtaamisia. Jopa 76 % vapaaehtoistoiminnasta tapahtuu kasvotusten, kun taas verkossa vain 5 %. Ihmisillä on siis halua toimia verkon ulkopuolella. (Hirvonen & Puolitaival 2019, 11.) Tämän opinnäytetyön myötä kertynyt ymmärrys puhuu sen puolesta, että ihmiset kaipaavat ja tarvitsevat paikkoja, jossa he voivat omana itsenään toimia osana yhteisöä. Oranssin kaltaiset toimijat ovat tärkeitä paikkoja heille, joille esimerkiksi nykyaikana lisääntynyt verkon kautta yhteisöön liittyminen ei riitä.

Haastatteluissa ilmeni, että Oranssi koetaan yhteisönä, johon voi tulla mukaan matalalla kynnyksellä. Oranssin toimintamallin voikin nähdä mahdollistavan kevyellä byrokratialla toimivan ja osallistujan omaa tahtoa arvostavan toiminnan rakentumisen, jotka myös Leemann ja Hämäläinen (2015, 3-5) nostavat esiin matalan kynnyksen palveluiden peruspiirteinä. Haastattelutuloksissa korostui Oranssin oman toiminnan tarve. Tässä aktiiviset Oranssin vapaaehtoiset ovat suuressa roolissa, sillä ilman heitä ei toimintaakaan voida järjestää. Oranssin aktiivisempi vapaaehtoistoiminta mahdollistaisi enemmän matalan kynnyksen tapahtumia, joista hyötyvät Oranssin vapaaehtoisten lisäksi myös tapahtumissa kävijät. Raha-automaattiyhdistyksen Taloustutkimuksella teettämän kyselyn mukaan järjestötoimintaan osallistuminen onkin vähentänyt yksinäisyyden tunnetta (Veikkaus 2015). Säännöllisesti järjestettävä toiminta lisäisi myös tarjottavien vapaaehtoistehtävien määrää.

Haastattelutulokset kertovat, että Oranssin toiminnassa on tärkeää olla eri tasoja vapaaehtoisena toimimiselle. Vaikka haastattelukysymys valmiiksi määritetyistä tehtävistä lisättiin vain uusien vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneiden kysymysrunkoon, nousi valmiiden vapaaehtoistehtävien tarve kuitenkin esille kaikissa haastatteluissa. Omaehtoisen toiminnan rinnalle toivottiin selkeitä ja lyhytkestoisia tehtäviä. Osallistuminen muiden määrittelemään tekemiseen antaa uudelle vapaaehtoiselle mahdollisuuden osallistua toimintaan kuitenkin siihen sitoutumatta. Osalle tällainen osallistuminen on sitä, mitä he vapaaehtoistoiminnalta hakevatkin, mutta osalle muiden määrittelemien tehtävien tekeminen ei tunnu tyydyttävältä. (Laitinen 2006, 86.) Lyhyet ja kertaluontoiset tehtävät nousivat myös vapaaehtoistyötä kartoittavassa tutkimuksessa suurimmaksi osallistumista helpottaviksi piirteeksi (Rahkonen 2021).

Vapaaehtoistehtävien paketointi on tärkeää vapaaehtoistoiminnan kuormituksen jakautumisen kannalta. Kun järjestöllä on selkeästi suunniteltuja, aikataulutettuja ja ohjeistettuja vapaaehtoistehtäviä, on toimintaan helpompi saada mukaan uusia osallistujia. Tällöin myös aktiivisesti järjestön toiminnassa mukana olevien taakka kevenee. Vapaaehtoistehtävien paketoinnin avulla järjestön toimintaa saadaan tehostettua, kun eri kokoiset vapaaehtoistehtävät antavat yhä useammalle mahdollisuuden osallistua toimintaan omien

voimavarojensa mukaan. Uusia osallistujia on helpompi saada mukaan toimintaan tehtävillä, jotka on suunniteltu mielenkiintoisiksi vapaaehtoisten lähtökohdista käsin. (Karreinen ym. 2017, 9-11.) Oranssilla vapaaehtoistoiminnan tehtävälistaa ja -kuvauksia ryhdyttiin kokoamaan haastattelutulosten toiveiden mukaisesti, ja ne lisätään oppaaseen myöhemmin.

Jo opinnäytetyöprosessin alussa käsitettiin, että vapaaehtoistoiminta ei terminä suoraan kuvaa Oranssin toiminnan luonnetta. Kuitenkaan parempaa termiä ei haastatteluaineistosta löytynyt. Haastattelutulosten suurin eroavaisuus onkin juuri Oranssin vapaaehtoisuuden ja vapaaehtoistoimijoiden määrittelyssä. Haastateltavien oli välillä vaikea hahmottaa, mitä oikeastaan onkaan vapaaehtoisuus Oranssilla. Suurin osa haastateltavista näki Oranssin vapaaehtoistoiminnan omaehtoisena tekemisenä kuten tapahtumatuottamisena. Toisena näkökantana nousi esiin, kuinka vapaaehtoisuus nähtiin valmiiksi määriteltyjen tehtävien tekemisenä, kuten tapahtumissa avustamisena. Tästä näkökulmasta tapahtumatuottaminen näyttytyi ulkopuolisen toteuttamana tekemisenä, johon Oranssi tarjoaa tilan. Tämä viestii siitä, että ”vapaaehtoinen” ei ole oikea termi kuvaamaan Oranssilla toimivia henkilöitä. Usein vapaaehtoistoimintaan osallistumisen suurimmat motiivit ovat halu auttaa sekä tehdä jotain hyvää ja hyödyllistä (Karreinen ym. 2017, 34). Haastattelujen perusteella Oranssin vapaaehtoistoimintaan osallistumisen päämotiiveina ovat yhteisöön kuuluminen ja itsensä toteuttaminen. Oranssin toiminta siis ohjautuu eri motiiveista kuin vapaaehtoistoiminta yleensä, eikä vapaaehtoistoiminnan termistö ole parhain kuvaamaan Oranssin toimintaa. Oppaassa olevan termistön voi muuttaa tulevaisuudessa sopivamman määritelmän löytyessä.

Vapaaehtoiset ovat tärkeä osa järjestöjen toimintaa. He ovat usein myös itse toiminnan kohderyhmää, minkä vuoksi he tunnistavat hyvin järjestön tilanteen ja tarpeet. (Hirvonen & Puolitaival 2019, 40.) Haastatteluissa esille nousseet Oranssin vapaaehtoistoiminnan kehittämistarpeet näyttytyivät hyvin samankaltaisina. Tämä kertoo siitä, että haastateltavat tuntevat järjestön ja heillä on halua toimia sen puolesta. Haastateltavat pohtivat erityisesti vapaaehtoisten sitouttamisen haasteita ja keinoja. Tämä on pienin resurssein toimivan järjestön toiminnassa hyvin keskeinen teema, sillä vapaaehtoisten sitoutumisen puute voi vaarantaa koko järjestön toiminnan (Kuuluvainen 2015, 49). Haastattelutulokset vapaaehtoisten sitouttamisesta eivät ole yllättäviä, vaan ne mukailevat Raha-automaattiyhdistyksen 825 järjestölle teettämää tutkimusta, jossa tutkittiin RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoimintaa. Tutkimuksen mukaan vapaaehtoistoimijoiden sitoutumista ja vapaaehtoistoiminnan jatkuvuutta tukevat kuusi keskeistä teemaa: virkistys, tuki ja toiminnanohjaus, pienet huomionosoitukset, positiivinen palaute, yhteydenpito sekä koulutukset. (Pessi & Oravasaari 2010, 15, 107-108.)

Opinnäytetyön löydöksenä voi nähdä haastattelutuloksista heränneen keskustelun Oranssin yhteisestä arvopohjasta. Oranssin arvot nousivat useasti esiin haastatteluissa, ja niiden nähtiin olevan tärkeä osa vapaaehtoistoimintaa. Haastateltavat näkivät, että Oranssin

vapaaehtoisten tulee sitoutua yhteisiin arvoihin, ja tästä syystä arvojen olisi tärkeä olla myös oppaassa. Vaikka Oranssin nähtiin viestivän arvojaan vahvasti ulospäin, ei arvoja kuitenkaan löytynyt yhteen koottuna. Oranssin arvopohja käy osin ilmi turvallisemman tilan ohjeista. Niissä Oranssin toiminnan tärkeimmiksi periaatteiksi kuvaillaan yhdenvertaisuutta, sosiaalista ja fyysistä saavutettavuutta, puoluepoliittista sitoutumattomuutta sekä uskonnonvapautta. Lisäksi Oranssin toimintakertomuksessa (2019) kuvaillaan toiminnan perustuvan ikäraajattomalle ja päihitteettömälle tee-se-itse-kulttuurille. Nämä ovat kuitenkin enemmän toiminnan periaatteita kuin arvoja. Opinnäytetyön edetessä kirkastui, että Oranssin arvot olisi hyvä kerätä selkeäksi kokonaisuudeksi. Löydös on herättänyt sisäisen keskustelun Oranssin yhteisössä arvopohjan auki kirjoittamisesta. Oranssin erityisyys on se, että siellä on monenlaisia ihmisiä, joilla on omat arvot, ja haastattelujen perusteella nämä arvot kohtaavat. Jatkossa olisikin perusteltavaa myös vapaaehtoistoiminnan kannalta koota työpajojen tai haastatteluiden avulla selkeä ja dokumentoitu Oranssin arvopohja.

Haastattelutulokset Oranssin vapaaehtoistoiminnasta olisivat voineet näyttäytyä osin erilaisina, jos haastattelut olisi toteutettu vuotta aikaisemmin. Oranssin ovet ovat olleet COVID-19-pandemian vuoksi pääsääntöisesti kiinni jo kauan, ja vapaaehtoistoiminta on ollut pysähdyksissä. Vaikka pandemiaan viittaava aineisto rajattiin pois opinnäytetyöstä, näkyivät sen vaikutukset kuitenkin haastatteluissa. Haastateltavien oli vaikeampi vastata vapaaehtoisuutta käsitteleviin kysymyksiin, sillä heidän oli vaikea muistaa yli vuoden takaiseen, kun Oranssin toiminta oli normaalisti käynnissä. Samasta syystä opinnäytetyön lähteenä käytettiin Oranssin toimintakertomusta vuodelta 2019 vuoden 2020 sijaan.

Saavutettavuuden todettiin olevan opinnäytetyön käsitteenä ongelmallinen, mutta opinnäytetyöprosessissa sille ei löydetty korvaavaa termiä. Aikaisemmin saavutettavuus on tarkoittanut kokonaisvaltaisesti moninaisuuden huomioimista. Vuonna 2019 Euroopan parlamentin ja neuvoston saavutettavuusdirektiivin myötä saavutettavuus on kuitenkin kohdistettu digitaalisiin palveluihin, ja sillä tarkoitetaan verkkosivustojen ja mobiilisovellusten esteettömyyttä (Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019). Esteettömyys taas koskee fyysistä maailmaa, mutta sen nähdään olevan enemmän sidoksissa muun muassa liikkumiseen ja rakennuksiin (THL 2019). Fyysisen esteettömyyden lisäksi Oranssin toiminta pyritään rakentamaan mahdollisimman helposti lähestyttäväksi kaikille huomioiden kävijöiden eri tarpeet kuten sosiaalisen esteettömyyden ja taloudelliset lähtökohdat. Haastatteluissa kävi ilmi, että saavutettavuus terminä käsitetään edelleen eri tavalla kuin mikä sen merkitys lain silmissä on. Haastateltavat käyttivät termiä samoin kuin sitä on aikaisemmassa sosiaalialan kirjallisuudessa ja aineistossa käytetty. Termin merkityksen muuttuminen hankaloitti myös ajankohtaista aineistonkeruuta ja teki käytettävästä termistöstä vaikeammin hahmotettavaa.

Kansalaisjärjestön määritelmän perustana on ihmisten itseohjautuvuus yhteiskunnallisen vaikuttamisen tai harrastustoiminnan pariin. Tekijänsä näköisen matalan kynnyksen toiminnan nähdään tavoittavan myös syrjäytymisvaarassa olevia ihmisiä. (Oikeusministeriö 2007, 1.) Vuorion (2021) mukaan Oranssi on nuorten kansalaisjärjestö, mutta kaikki ovat tervetulleita osaksi toimintaa. Oranssin suurimmaksi kohderyhmäksi Vuorio nimeää ne nuoret aikuiset, jotka eivät enää löydä paikkaansa kaupungin nuorisopalvelujen piiristä. Helsingin nuorisotyön kentällä Vuorio näkee Oranssin vastaavan nuorten omaehtoisen tekemisen tarpeisiin. Mahdollisuus kokeilla ja järjestää monenlaista toimintaa erottaa Oranssin muusta nuorisotoiminnasta. Vuorion mukaan Oranssin nuorisotyöllinen ote perustuu siihen, että nuoriin luotetaan ja heitä arvostetaan. Opinnäytetyön haastatteluaineiston perusteella Oranssi on näyttäytynyt merkityksellisenä paikkana monille nuorille ja nuorille aikuisille, sekä tukenut heitä hahmottamaan suuntaa tulevaisuuteen. Kolmannen sektorin sisällä tapahtuvan vapaaehtoistoiminnan onkin havaittu auttavan identiteetin rakentumisessa (Niemelä & Dufva 2003, 45). Omaehtoinen ja kävijöidensä näköinen toiminta nähdään monimuotoisena ja merkityksellisenä kaupunkikulttuurina, ja Oranssin toimintakeskukset ovat edustaneet vaihtoehtoa kaupalliselle tilalle sekä tarjonneet nuorille paikan kehittää omaa kulttuurillista merkitystään (Peipinen 2012, 60). Vuorio toivoo varsinkin niiden ihmisten, joiden on vaikea löytää omaa suuntaansa, paikkaansa tai yhteisöään, tutustuvan Oranssin toiminnan mahdollisuuksiin. Vuorio kuvaa Oranssin toiminnan perustuvan pelottomuuteen ja avoimuuteen, ja toivoo että toiminnan merkittävyys tunnustetaan ja sille suunnataan enemmän resursseja. (Vuorio 2021.)

## 10 Arviointi

Tavoitteena oli, että opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää suoraan Oranssin päivittäisessä toiminnassa. Tavoitteiden toteutumista arvioitiin valmiiden tuotosten, eli oppaan ja mainosmateriaalin käytettävyyden avulla. Vuorion lisäksi Oranssin yhteisöltä pyydettiin ideoita ja palautetta, jotta oppaasta tulisi mahdollisimman toimiva ja käyttökelpoinen. Palautteen perusteella opinnäytetyön tekijät onnistuivat tunnistamaan Oranssin keskeiset tarpeet. Opas keräsi Oranssilla toimivien sekä toiminnasta kiinnostuneiden ajatuksia yhteen, ja oppaasta tuli Oranssin näköinen. Myös mainosmateriaali pohjautui Oranssilla kävijöiden ääniin, ja sopii visuaalisesti Oranssin ilmeeseen.

Oranssin kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä läpi opinnäytetyöprosessin. Jatkuva keskustelu sekä palaute työelämäkumppanilta varmistui, että opinnäytetyötä pystyttiin suuntaamaan mahdollisimman paljon Oranssin tarpeita palvelevaksi. Tällä oli suuri vaikutus niin työn lopputulokseen kuin tekijöiden motivaatioon. Koska tekijät tiesivät, että opinnäytetyön lopputuloksella voidaan konkreettisesti tuoda lisäarvoa Oranssin vapaaehtoistoimintaan, antoi

se lisää virtaa tekemiseen. Opinnäytetyön tekijät uskovat, että myös Oranssi sai uusia näkemyksiä ja tietoa vapaaehtoistensa ajatuksista ja vapaaehtoistoiminnasta yleisesti.

Opinnäytetyö ei valmistunut tavoiteaikataulussaan toukokuussa 2021, vaan se palautettiin vasta elokuussa. Suurimmat syyt aikataulujen venymiseen olivat COVID-19-pandemiarajoitukset, ja niistä johtuva opinnäytetyön suunnitelman täyskäännös. Opinnäytetyön suunnan muutos vei voimavaroja, mutta opetti kärsivällisyyttä sekä sen hyväksymistä, etteivät asiat aina etene suunnitelmien mukaisesti. Alkuperäisenä tavoitteena oli Oranssin vapaaehtoistoiminnan rakenteiden kehittäminen, mutta opinnäytetyön tekijöiden ei ollut mahdollista rakentaa valmista mallia tämän opinnäytetyön ja COVID-19-pandemian asettamien kokoontumisrajoitusten puitteissa. Opinnäytetyön tekijät toivovat, että opas kehittyä tulevaisuudessa edelleen ja luo Oranssin vapaaehtoistoiminnalle selkeämmän linjauksen.

Ajankäyttöön olisi paikoin voinut kiinnittää enemmän huomioita. Erityisesti aineiston analysointiin, haastattelutulosten raportointiin sekä raportissa ja tuotoksissa esiintyvien sitaattien poimimiseen käytettiin runsaasti aikaa, ja välillä tehtiin myös ylimääräistä työtä. Toisaalta huolellinen haastatteluaineistoon tutustuminen varmisti, että aineistosta saatiin nostettua esille oppaan ja opinnäytetyön raportoinnin kannalta oleellinen tieto. Vaikka toiminnallisessa opinnäytetyössä ei ole pakollista litteroida ja käsitellä haastatteluaineistoa kuin vain niiltä osin, jotka ovat tutkielman kannalta tärkeitä, koettiin se opinnäytetyön kannalta tärkeäksi työvaiheeksi. Oranssin kaltaisen järjestön toiminnassa osallistujilta kerättävä haastatteluaineisto on arvokasta tietoa Oranssin vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuden ja kehittämisen kannalta, ja tästä syystä se tahdottiin käsitellä huolella.

Toisinaan myös usean tunnin mittaisiksi venähtäneet viikkopalaverit veivät aikaa varsinaiselta toteutukselta. Opinnäytetyötä ideoitiin ja toteutettiin yhdessä joko etänä tai kasvotusten, ja esille nousseita ajatuksia pohdittiin laajasti. Opinnäytetyö opetti pitkäkestoisen prosessin hallinnasta. Tapaamisista ja keskusteluista pidettiin päiväkirjaa, johon oli helppo palata työn eri vaiheissa. Opinnäytetyöprosessi alun suunnitelmista lopulliseen muotoonsa kesti lähes vuoden, ja tänä aikana tekijöiden aikataulut sekä voimavarat olivat vaihtelevia. Töiden, opiskelun ja vapaa-ajan yhteensovittamisessa oli toisinaan haasteita, ja joissain opinnäytetyön vaiheissa yhteistyötä ei voitu toteuttaa niin tiiviisti kuin toivottiin. Ennako-odotusten mukaisesti myös etätyöskentely asetti omat haasteensa. Etäkokouksien aikana tilanteissa ei aina oltu yhtä läsnä, mutta toisaalta etätyöskentely mahdollisti lyhyelläkin varoitusajalla pidettävät tapaamiset. Tekijät työstivät opinnäytetyöraportin vastualueitaan itsenäisesti Microsoft Teamsissa. Näin jokaisella oli mahdollisuus tarkastella etäämmältä muiden työskentelyä ja tuoda uusia ja eriäviäkin mielipiteitä siihen, mihin suuntaan opinnäytetyötä tulisi viedä. Vaikka tämä oli osin aikaa vievää, tämän avulla varmistettiin,



että opinnäytetyöstä tuli kaikkien tekijöidensä näköinen. Yhteistyö opetti sietämään keskeneräisyyttä, ja vahvisti luottamusta sekä ryhmään että omiin ratkaisuihin.

Oranssin toimintaan osallistuminen, erilaiset tapaamiset, haastatteluaineiston läpikäyminen ja aihealueen teoriapohjaan perehtyminen vahvistivat järjestötyökentän tuntemusta kaikilla opinnäytetyön tekijöillä. Varsinkin tekijä, jolla oli hyvin vähän kokemusta järjestötoiminnassa mukana olemisesta, oppi ymmärtämään aivan uudella tasolla järjestötoiminnan merkittävydestä ja vaikuttavuudesta. Haastattelijan roolissa toiminut tekijä sai todistaa, kuinka paljon merkitystä Oranssilla on siellä toimiville ihmisille. Koko haastatteluprosessi itse haastatteluista aina tulosten auki kirjoittamiseen oli antoisa ja Oranssin toiminnan merkityksiä syvällisesti avaava kokemus. Tämän opinnäytetyöprosessin jäljiltä laajentuneen ymmärryksen myötä työ kansalaisjärjestössä näyttättyykin potentiaalisena ja inspiroivana vaihtoehtona tulevaisuuden työpaikkaa etsiessä.

## 11 Jatkokehitysehdotuksia

Opinnäytetyöprosessin aikana nousi esille jatkokehitysehdotuksia, joita voi hyödyntää Oranssin lisäksi myös muissa pääsääntöisesti vapaaehtoivoimin toimivissa järjestöissä. Opinnäytetyön alkuperäistä toiminnallista osuutta eli työpajamallia voi kehittää jatkossa, ja viedä käytäntöön osana matalan kynnyksen vapaaehtoistoimintaa.

Työpajamallin osana suunniteltiin niin sanottua *vaparilakanaa* ideoiden jakamisen ja kohtaamisen välineenä. Vaparilakanan avulla vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneet voisivat jakaa omia ideoitaan, innostua toisten ideoista ja löytää muita vapaaehtoisia osaksi toiminnan toteutusta. Ideana oli, että Oranssille ripustettaisiin iso paperi tai liitutaulu, jossa on kaksi saraketta. Toiseen sarakkeeseen ihmiset voisivat vapaasti kirjoittaa ideoitaan, ja toiseen sarakkeeseen merkitä kiinnostuksensa olla idean toteutuksessa mukana. Tavoitteena oli, että vaparilakana olisi jäänyt Oranssin seinälle osaksi päivittäisiä toimintoja, jotta kaikki kävijät voisivat halutessaan jättää idean tai tarttua jonkun toisen ideaan. Oranssin puolelta ideasta innostuttiin, ja sen uskottiin mahdollistavan vapaaehtoisten kohtaamisia ilman suurta työntekijäpanosta. Vaparilakana nähtiin väylänä tarttua johonkin pieneen vapaaehtoistehtävään, ja näin sen nähtiin madaltavan kynnystä tulla mukaan toimintaan. Vaparilakanaideaa voi myös jatkokehittää toteutuvaksi sähköisesti verkossa.

Haastatteluissa nousi esiin tarve vapaaehtoistoiminnan koordinaattorille sekä vapaaehtoisten koulutuksille. Vapaaehtoiskoulutukset sitouttavat vapaaehtoisia toimintaan, ja niiden merkityksenä voi myös nähdä järjestön sisäisen tietotaidon jakautumisen (Karreinen ym. 2017, 56). Opinnäytetyön tekijät uskovat, että opas vastaa osaltaan jälkimmäiseen, jakamalla Oranssin sisäistä tietoa ja toimimalla työvälineenä uusien vapaaehtoisten vastaanottamisen

helpottamisessa. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin rooli itseohjautuvassa vapaaehtoistoiminnassa taas on hyvä jatkokehityskohde tai oma projektikonaisuutensa. Myös Raha-automaattiyhdistyksen teettämästä tutkimuksesta ilmenee, että kansalaisjärjestökentällä tarve vapaaehtoistoiminnan koordinoinnin koulutuksille on merkittävä (Pessi & Oravasaari 2010, 47).

Opinnäytetyöprosessin aikana ilmeni, että Oranssin vapaaehtoistoiminnan viestinnän kehittämiseksi on tarve. Opinnäytetyön tekijöillä oli tavoitteena selvittää haastatteluiden avulla toimivinta viestintäkanavaa Oranssin vapaaehtoisten väliseen viestintään, mutta haastatteluvastaukset olivat kuitenkin niin hajanaisia, ettei niistä voida tehdä johtopäätöksiä sopivasta kanavasta. Lopulta viestintään liittyvä osuus päätettiin jättää kokonaan pois oppaasta, sillä se osoittautui osa-alueeksi, jonka kehittämiseen olisi ollut perusteltua rakentaa oma hankkeensa. Nykyaikana erilaisia viestintäkanavia ja -sovelluksia on lukuisia, ja myös muut Oranssin kaltaiset pienillä työntekijäresursseilla toimivat vapaaehtoistoimintaan nojaavat järjestöt voivat kamppailla samojen viestinnällisten haasteiden kanssa. Jatkokehitysideana on toimivien viestintäkeinojen kehittäminen pienillä resursseilla toimivien järjestöjen vapaaehtoistoiminnassa.

## Lähteet

### Painetut

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Junttila, N. 2018. Kaiken keskellä yksin. Aikuisten yksinäisyydestä. Helsinki: Tammi.

Karreinen, L., Halonen, M. & Tennilä, M. (toim.) 2017. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. 3. painos. Tampere: Hämeen Kirjapaino.

Kuuluvainen, S. 2015. Vapaaehtoistyön johtaminen. Helsinki: Lönnberg.

Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi

Laitinen, H. (toim.) 2006. Tule mukaan! Osallistumisen edellytyksiä järjestötyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.

Mäenpää, P. & Faehnle, M. 2021. Neljäs sektori - kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Tampere: Vastapaino.

Niemelä, J. & Dufva, V. (toim.) 2003. Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pessi, A. & Oravasaari, T. 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustaminen sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Helsinki: Yliopistopaino.

Saari, J. 2015. Huono-osaiset. Elämän edellytyksiä yhteiskunnan pohjalla. Helsinki: Gaudeamus.

Saari, J. (toim.) 2016. Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus.

Torppa, T. 2014. Työssään kirjoittavan opas. Helsinki: Talentum Media.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Valliluoto, S. 2014. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä. Helsinki: Kopio Niini.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

## Sähköiset

Aaltonen, S., Kivijärvi, A. & Myllylä, M. 2019. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten koettu hyvinvointi. Yhteiskuntapolitiikka 3/2019. Viitattu 25.8.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018110147048>

Agenda 2030. 2017. Revised list of global Sustainable Development Goal Indicators. Viitattu 10.1.2021. <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Official%20Revised%20List%20of%20global%20SDG%20indicators.pdf>

Antila, A. 2021. Kaupunkitapahtumia Helsingissä - ikkuna rakenteistuvaan kaupunkiin. Maisterintutkielma. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta. Helsinki. Viitattu 26.8.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202106223218>

Arene. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 9.1.2021. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Euroopan komissio. 2011. Communication on EU Policies and Volunteering. Viitattu 3.6.2021. <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2011/FI/1-2011-568-FI-F1-1.Pdf>

Euroopan parlamentti. 2008. Euroopan parlamentin mietintö vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Viitattu 3.6.2021. <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2008-0070+0+DOC+XML+V0//FI>

Harju, A. 2020. Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan historiaa. Kansalaisfoorumi. Viitattu 6.7.2021. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/suomalaisen-kansalaistoiminnan-historiaa>

Hirvonen, S. & Puolitaival, S. (toim.) 2019. Vapaaehtoistoiminnan arvo. Kansalaisareenan julkaisuja 2/2019. Viitattu 27.8.2021. [https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2019/12/Vapaaehtoistoiminnan\\_arvo\\_PageView\\_WEB.pdf](https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2019/12/Vapaaehtoistoiminnan_arvo_PageView_WEB.pdf)

Honkatukia, P., Kallio, J., Lähde, M. & Mölkänen, J. 2020. Omana itsenä osa yhteiskuntaa - Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina. ALL-YOUTH-tutkimushanke. Punaisen Ristin Nuorten turvatalo. Viitattu 27.8.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1731-7>

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. (toim.) 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Hyvärinen, R. 2005. Millainen on toimiva potilasohje? Hyvä kieliasu varmistaa sanoman perillemenon. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Viitattu 5.8.2021. <https://www.duodecimlehti.fi/duo95167>

Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 14.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>

Kalliokoski, T. 2020. Yhteisöllisyyden rajat yhteistoiminnan ja ihmisen perushyvien näkökulmasta. Väitöskirja. Teologinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Viitattu 3.8.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6077-5>

Kansalaisareena. 2019. Kolmannen ja neljännen sektorin vapaaehtoistoiminta. Viitattu 6.7.2021. <https://kansalaisareena.fi/verkkoareena/kolmannen-ja-neljannen-sektorin-vapaaehtoistoiminta>

Kansalaisareena. 2020. Koronapandemia herkisti toisten hädälle - sadat uudet vapaaehtoiset aloittivat työnsä - uusi Vapaaehtoistyö.fi avataan tänään. Viitattu 15.8.2021. <https://kansalaisareena.fi/vapaaehtoistyö-fi-avataan-tanaan>

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Viitattu 1.8.2021. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019. Viitattu 28.6.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306>

Lastensuojelulaki 417/2007. Viitattu 10.7.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Leemann, L. & Hämäläinen, R. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke Sokra. Terveuden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 12.5.2021. [https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti\\_Matalan\\_Kynnyksen\\_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec](https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec)

Marjovuori, A. 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos. Helsinki. Viitattu 17.5.2021. <https://core.ac.uk/download/pdf/20125876.pdf>

Martela, F. & Jarenko, K. 2014. Sisäinen motivaatio. Tulevaisuuden työssä tuottavuus ja innostus kohtaavat. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3/20. Viitattu 14.5.2021. [https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj\\_3+2014.pdf](https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_3+2014.pdf)

Mattila, A. 2012. Kansalaisjärjestöt työllistäjänä yhteisötaloudessa. Viitattu 10.5.2021. <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2012/06/Mattila.pdf>

Maunu, A. 2013. Ehkäisevän työn alkuaineet: yhteisöllisyys, ryhmät ja sosiaalinen luottamus. Teoksessa Tapio, M. & Kuula, T. (toim.) Selkenevää, myötätuulta - Ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö nuorisosalalla. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Helsinki. Viitattu 27.8.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-162-4>

Neck, P. & Houghton, D. 2006. Two decades of self-leadership theory and research. Journal of Managerial Psychology. Viitattu 10.5.2021. [https://www.researchgate.net/profile/Christopher-Neck/publication/235269268\\_Two\\_decades\\_of\\_self-leadership\\_theory\\_and\\_research\\_Past\\_developments\\_present\\_trends\\_and\\_future\\_possibilities/links/551d9c620cf29dcabb030b82/Two-decades-of-self-leadership-theory-and-research-Past-developments-present-trends-and-future-possibilities.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Christopher-Neck/publication/235269268_Two_decades_of_self-leadership_theory_and_research_Past_developments_present_trends_and_future_possibilities/links/551d9c620cf29dcabb030b82/Two-decades-of-self-leadership-theory-and-research-Past-developments-present-trends-and-future-possibilities.pdf)

Niemelä, J. 2019. Järjestöt sote-Suomea rakentamassa. Kunnallisan kehittämissäätiön Julkaisu 25 2019. KAKS - Kunnallisan kehittämissäätiö. Viitattu 30.7.2021. [https://kaks.fi/wp-content/uploads/2019/05/niemela\\_jarjestot-sote-suomea-rakentamassa.pdf](https://kaks.fi/wp-content/uploads/2019/05/niemela_jarjestot-sote-suomea-rakentamassa.pdf)

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013 vol. 14. Viitattu 28.1.2021. <https://docplayer.fi/30318000-Kohti-sosiaalipedagogista-osallisuuden-ideaalia.html>

Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 10.7.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Nuorisotyöstä Suomessa. 2019. Selvitys nuorisotyöstä Suomessa. Viitattu 12.1.2021.  
<https://nuorisotyosta.fi/nuorten-vapaaehtoistoiminta-ja-kansalaisaktivismi/>

Oikeusministeriö. 2007. Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä. Julkaisu 2007:4. Viitattu 12.1.2021.  
[https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76034/omju\\_2007\\_4\\_koko\\_julkaisu.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76034/omju_2007_4_koko_julkaisu.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Oikeusministeriö. 2010. Yleishyödylliset palvelut, valtionavut ja kansalaisjärjestöt. Selvityksiä ja ohjeita 41/2010. Viitattu 14.5.2021.  
[https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76236/5\\_om\\_raportti\\_korjattu\\_pieni.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76236/5_om_raportti_korjattu_pieni.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020-2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2. Viitattu 1.8.2021.  
[https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM\\_2020\\_2\\_VANUPO\\_fi\\_u.pdf?sequence=1](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VANUPO_fi_u.pdf?sequence=1)

Oranssi Asunnot. 2021a. Asuminen Oranssilla 2021. Viitattu 16.5.2021.  
<http://oranssiasunnot.fi/asuminen-oranssilla>

Oranssi Asunnot. 2021b. Osakeyhtiö. Viitattu 16.5.2021. <http://oranssiasunnot.fi/osakeyhtio>

Oranssi ry. 2021a. Oranssi ry. Viitattu 9.6.2021. <https://oranssi.net/oranssi>

Oranssi ry. 2021b. Valvomon hankesuunnitelma. Viitattu 16.5.2021.  
<https://oranssi.net/oranssi/valvomo-hanke>

Paakkunainen, T. 2021. Millainen on hyvä ohje? Ohje oppaan tekijälle. Opinnäytetyö. Poliisiammattikorkeakoulu. Tampere. Viitattu 6.8.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202105046994>

Peipinen, V. 2012. Oikeus kaupunkiin! - Oranssi kaupunkiliikkeenä. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Helsinki. Viitattu 11.5.2021.  
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012060111272>

Pyhälähti, M. 2002. Käyttö- ja kokoamisohjeet - haaste tekstintekijälle. Kielikello. Viitattu 5.8.2021. <https://www.kielikello.fi/-/kaytto-ja-kokoamisohjeet-haaste-tekstintekijalle>

Rahkonen, J. 2021. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Tutkimusraportti 18.5.2021. Kansalaisareena. Viitattu 5.8.2021. [https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/05/Vapaaehtoistyö\\_tutkimusraportti\\_2021.pdf](https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/05/Vapaaehtoistyö_tutkimusraportti_2021.pdf)

Ruuskanen, P., Jousilahti, J., Faehnle, M., Kuusikko, K., Kuittinen, O., Virtanen, J. & Strömberg, L. 2020. Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:47. Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 29.7.2021.  
[https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162498/VNTEAS\\_2020\\_47.pdf](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162498/VNTEAS_2020_47.pdf)

Saikkonen, P., Karvonen, S. & Kestilä, L. 2019. Katse kohti hyvinvointipolitiikan tulevaisuutta. Teoksessa Kestilä, L. & Karvonen, S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 1.8.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201903016813>

SATA2. 2020. Saavutettavuusopas lastenkulttuurikeskuksille ja taiteen perusopetuksen oppilaitoksille. Viitattu 16.5.2021. [https://lastenkulttuuri.fi/wp-content/uploads/2020/03/sata2\\_opas\\_web1.pdf](https://lastenkulttuuri.fi/wp-content/uploads/2020/03/sata2_opas_web1.pdf)

- Selander, K. 2018. Työhyvinvoinnin paradoksit kolmannen sektorin palkkatyössä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylä. Viitattu 26.8.2021. [https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/59451/978-951-39-7532-6\\_vaitos29092018.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/59451/978-951-39-7532-6_vaitos29092018.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Shemeikka, R., Rinne, H., Sainio, P., Karvonen, S., Saares, A., Murto, J., Koskinen, S. & Kaikkonen, R. 2015. Nuorten aikuisten toimintakyvyn väestöryhmittäiset erot. Kuntoutus 1/2015. Viitattu 31.7.2021. [https://www.researchgate.net/publication/274715566\\_Nuorten\\_aikuisten\\_toimintakyvyn\\_vae\\_storyhmittaiset\\_erot\\_Socio-demographic\\_differences\\_in\\_functional\\_ability\\_among\\_young\\_adults\\_in\\_Finland\\_in\\_Finnish](https://www.researchgate.net/publication/274715566_Nuorten_aikuisten_toimintakyvyn_vae_storyhmittaiset_erot_Socio-demographic_differences_in_functional_ability_among_young_adults_in_Finland_in_Finnish)
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2011. Sosiaali- ja terveysalan kansalaisjärjestöt sosiaali- ja terveysministeriön kumppaneina. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistiota 2011:5. Viitattu 13.5.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73749/URN%3ANBN%3Afi-fe201504224603.pdf?sequence=1>
- THL. 2019. Vammaispalveluiden käsikirja. Esteettömyys ja saavutettavuus. Viitattu 28.6.2021. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/esteettomyys-ja-saavutettavuus>
- THL. 2020. Keskeisiä käsitteitä. Viitattu 12.8.2021. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>
- Tietoarkisto. 2021. Kvalitatiivisen datan käsittely. Viitattu 25.7.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/kvalitatiivisen-datan-kasittely>
- Tilastokeskus. 2021. Kvalitatiivinen tutkimus. Viitattu 13.1.2021. [https://www.stat.fi/meta/kas/kvalit\\_tutkimus.html](https://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html)
- Turunen, P. 2018. ”Et ne altruistiset ja itsekkäät syyt, ne on kulkenu tässä koko ajan käsikkäin” Vapaaehtoisten kokemuksia verkkovapaaehtoistoimintaan sitoutumisesta Pelastakaa Lapset ry:ssä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, kasvatustieteen tiedekunta. Helsinki. Viitattu 22.8.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-201805161938>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Viitattu 13.5.2021. [https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK\\_ohje\\_2012.pdf](https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf)
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Viitattu 13.1.2021. [https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden\\_eettisen\\_ennakoarvioinnin\\_ohje\\_2019.pdf](https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf)
- Valtiovarainministeriö. 2015. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu - kaikki käy. Valtiovarainministeriön raportti 39/2015. Viitattu 10.5.2021. [https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/12917e08-abc8-416f-a7e0-6f6e675f85df/ca4118d6-c8b3-44c8-9ba7-0c4b4ce7d73d/JULKAISU\\_20160406111500.PDF](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/12917e08-abc8-416f-a7e0-6f6e675f85df/ca4118d6-c8b3-44c8-9ba7-0c4b4ce7d73d/JULKAISU_20160406111500.PDF)
- Veikkaus. 2015. Tutkimus: nuoret aikuiset kaikkein yksinäisimpiä Suomessa. Raha-automaattiyhdistys. Viitattu 11.8.2021. <https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!article/inhimillisia-uutisia/julkaisut/2015/07/tutkimus-suomessa-yksinaisimpia-ovat-nuoret-aikuiset>

Julkaisemattomat

Oranssin toimintakertomus. 2019. Oranssi ry.

Vuorio, E. 2021. Toiminnanjohtajan haastattelu 13.4.2021. Oranssi ry. Helsinki.



## Kuviot

Kuvio 1: Opinnäytetyön prosessikaavio .....	27
Kuvio 2: Haastattelukysymysten muutokset .....	32
Kuvio 3: Oppaan ensimmäinen versio .....	34
Kuvio 4: Alkuvaiheissa kieliasu oli vielä karkeaa .....	35
Kuvio 5: Lainaukset elävöittävät sisältöä .....	37
Kuvio 6: Vapaaehtoistoiminnan ideoinnin työväline .....	38
Kuvio 7: Haastatteluaineiston luokittelu .....	40

## Liitteet

Liite 1: Haastatteluiden rakenne .....	67
Liite 2: Oranssin turvallisemman tilan ohjeet.....	69
Liite 3: Markkinointiesite .....	70
Liite 4: Saatekirje ja suostumuslomake.....	71

Liite 1: Haastatteluiden rakenne

### **Haastattelurunko 1**

#### **Uusille vapaaehtoistoimijoille suunnatut kysymykset**

##### **Taustatiedot:**

Ikä

Asuinpaikkakunta

Oletko osallistunut Oranssin toimintaan aikaisemmin?

##### **Teema 1: Toiveet ja odotukset**

Mikä sai sinut kiinnostumaan Oranssista?

Millaisia odotuksia sinulla on Oranssin vapaaehtoistoiminnalta?

Haluaisitko Oranssilta valmiita vapaaehtoistehtäviä vai kiinnostaako itse suunniteltu toiminta enemmän?

Millaista harrastustoimintaa ja tapahtumia toivoisit Oranssilla järjestettävän?

##### **Teema 2: Saavutettavuus**

Mikä saattaisi vaikeuttaa osallistumista Oranssin vapaaehtoistoimintaan?

Millaista tukea toivoisit saavasi Oranssilta vapaaehtoistoimintaan?

##### **Teema 3: Tiedonkulku**

Mitä tietoa Oranssin vapaaehtoistoiminnasta kertovan oppaan tulisi mielestäsi sisältää?

Mitä kautta toivoisit saavasi tiedon Oranssin avoimista vapaaehtoistehtävistä?

##### **Teema 4: Muut**

Kerro joku oma kokemus tai muisto Oranssista tai vapaaehtoistoiminnasta (jos on):

### **Haastattelurunko 2**

#### **Oranssin toiminnassa mukana oleville suunnatut kysymykset**

##### **Taustatiedot:**

Ikä

Asuinpaikkakunta

Rooli Oranssin toiminnassa

Kuinka olet päätenyt Oranssille?

##### **Teema 1: Toiveet ja odotukset**

Millaiseksi toivot Oranssin vapaaehtoistoiminnan kehittyvän?

Millaista harrastustoimintaa ja tapahtumia toivoisit Oranssilla järjestettävän?

Miten määrittelet Oranssin vapaaehtoistoiminnan?

##### **Teema 2: Saavutettavuus**

Mikä saattaisi vaikeuttaa osallistumista Oranssin vapaaehtoistoimintaan?

Mitkä asiat koet Oranssin vapaaehtoistoiminnan vahvuuksina ja heikkouksina?

Mikä termi kuvaisi mielestäsi parhaiten Oranssin vapaaehtoistoimintaa?

##### **Teema 3: Tiedonkulku**

Mitä tietoa Oranssin vapaaehtoistoiminnasta kertovan oppaan tulisi mielestäsi sisältää?

Mikä olisi mielestäsi tehokkain viestintäkanava Oranssin vapaaehtoisille?

**Teema 4: Muut**

Mitä Oranssi on tuonut elämääsi?

Mitä haluaisit sanoa ihmisille, jotka harkitsevat osallistuvansa Oranssin vapaaehtoistoimintaan?

Kerro joku oma kokemus tai muisto Oranssin vapaaehtoistoiminnasta:

Liite 2: Oranssin turvallisemman tilan ohjeet

## ORANSsin TURVALLISEMMAN TILAN OHJEET

### **Kunnioitamme toisiamme ja annamme tilaa kaikille**

Puhumme kunnioittavasti aroista aiheista, koska ne voivat olla toisille henkilökohtaisia. Annamme kaikille tilaa puhua ja toimia.

### **Emme käytä päihkeitä Oranssin tiloissa.**

Otamme huomioon, että Oranssin tapahtumissa käy alaikäisiä sekä ihmisiä, jotka ahdistuvat selvästi päihtyneestä käytöksestä. Oranssi on aina ollut päihteetön tila.

### **Annamme kehorauhan kaikille**

Kunnioitamme omaa ja toisten kehoa. Emme koske toisia ilman lupaa ja vältämme kommentoimasta toisten kehoja. Kaikenlainen väkivalta on Oranssilla kiellettyä.

### **Vältämme olettamasta muiden taustaa ja ominaisuuksia**

Vältämme olettamasta muiden sukupuolta, seksuaalisuutta, taustaa tai toimintakykyä. Tiedostamme omat ennakkoluulomme ja oletuksemme. Annamme jokaisen olla sellaisia kuin ovat.

### **Turvallinen tila tehdään yhdessä**

Otamme jokainen yhdessä vastuuta turvallisesta ilmapiiristä. Hyväksymme virheet, otamme vastuuta omasta toiminnastamme ja korjaamme käytöstämme tarvittaessa. Autamme toisiamme.

## Liite 3: Markkinointiesite

# ORANSSI

Oranssi ry on nuorten kansalaisjärjestö, joka perustettiin Helsingissä vuonna 1990. Alkuun homma pyöri talonvaltausliikkeenä, mutta sittemmin Oranssi on muuntunut avoimien kulttuuritapahtumien turvasatamaksi.

Se, mitä Oranssi kokijoiden mukaan tarjoaa ei ole ihan lyhyt lista. Oranssilta on varmasti yhtä monta mielenkiintoista tarinaa kuin on kävijääkin. Toiminta tähtää siihen, että mahdollisimman monella nuorella olisi mahdollisuus toteuttaa täällä juttuja, mitä ei välttämättä ole muualla mahdollista tehdä.

Oranssin nykyinen päämaja/kulttuurikeskus on Suvilahden VALVOMO-rakennuksessa. Tilat muuntuu monenlaisen toimintaan ja kysymys kuuluukin, mitä sinä haluaisit, että Oranssilla tapahtuu.

## YHTEYSTIEDOT

**ORANSSIN KäYNTIOSOITE**  
**KAASUTEHTAANKATU 1, RAKENNUS 11**  
**(VALVOMO, SUVILAHTI)**  
**00540 HELSINKI**

**ORANSSIN PostiosOITE**  
**KAASUTEHTAANKATU 1 / 20**  
**00540 HELSINKI**


**TOIMINNANJOHTAJA EMMA VUORIO**  
**+358 447005665,**  
**TOIMINNANJOHTAJA@ORANSSI.NET**

**KULTTUURIPÄÄLLIKKÖ JUHO MINERVA**  
**+358 407694778**  
**KLUBI@ORANSSI.NET**


## Tervetuloa ORANSSILLE




"Siel on oikeesti tosi turvallinen olo, et on mul oikeesti aika eri olo olla Oranssil keikalla ku jossain normikeikkapaikal tai baarissa. Mul on oikeesti semmonen olo et ei voi tapahtuu mitään tyhmää. Et vaikka mul ei ookkaan mun viittätoista kaverii siin, siel on kuitenkin kivaa olla."



"Voit tulla ja toteuttaa sen sun oman vision just silleen niinku sä haluat, et sulle periaatteessa annetaan tilat ja autetaan sit kaikessa. Se on mun mielestä ehdottomasti se mikä tekee tästä paikasta timantin."



"Mä muistan jollain keikalla, - johon tulin vähän niinku sattumoisin - sit kysyin, et tarviiks jeesiä. "Sä voit mennä tonne lipunmyyntiin". Menin sit lipunmyyntiin ja sit jotain ihme säätöä oli sen kanssa, että kuka tekee ruokaa tai jotain. Pari tyyppiä, jotka oli tullu keikalle sano, että me voidaan auttaa. Sitten tavallaan ihmiset löyty siitä - ne oli juuri maksanu sisäänpääsyn, että voivat kattoo keikkaa ja sit ne meni jonneki takahuoneeseen vääntää ruokaa. Mun mielestä se oli niinku, et vau - tää on tosi siistiä. Ehkä se, että ei tuntunut olevan hirvee ero siinä ootko kävijä, osallistuja, maksava asiakas vai vapaaehtonen. Kaikki oli vähän niinku yhtä. Ja kaikki vaan halus, että tää ilta toimii se oli mun mielestä tosi siistiä."



Liite 4: Saatekirje ja suostumuslomake

### **Saatekirje 29.3.2021**

#### **Hyvä haastatteluun osallistuja,**

Pyydämme teitä osallistumaan haastatteluun, joka toimii osana opinnäytetyötä. Opinnäytetyön avulla kartoitetaan ja kehitetään Oranssi ry:n (myöhemmin Oranssi) vapaaehtoistoimintaa. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka yhteydessä toteutetaan haastatteluja. Olemme arvioineet, että sovellutte haastateltavaksi, koska olette joko olleet osana Oranssin toimintaa tai osoittaneet kiinnostusta olla osallinen siihen. Opinnäytetyötä toteuttavat Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Laura Ikävalko, Jemina Rouhiainen ja Petri Karvonen.

#### **Opinnäytetyön tarkoitus**

Opinnäytetyön tarkoituksena on selkeyttää Oranssin vapaaehtoistoiminnan koordinointia sekä lisätä toiminnan saavutettavuutta. Osana opinnäytetyötä laaditaan opas Oranssin vapaaehtoistoiminnasta. Opinnäytetyön tilaajana on Oranssi ry. Haastatteluiden avulla on tarkoitus saada tietoa Oranssin toiminnan kehittämisen tarpeista ja mahdollisuuksista.

#### **Vapaaehtoisuus**

Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voitte keskeyttää sen koska tahansa. Haastattelusta kieltäytyminen tai sen keskeyttäminen ei vaikuta millään tavalla mahdollisuuksiin olla osana Oranssin toimintaa. Mikäli keskeytätte osallistumisenne, voitte päättää käytetäänkö jo kerättyjä tietoja osana opinnäytetyötä.

#### **Haastatteluiden aikataulut ja palkkio**

Opinnäytetyössä kerätään haastatteluiden avulla kokemuksia Oranssin toiminnasta vapaaehtoistoiminnan näkökulmasta. Haastattelut toteutetaan keväällä 2021. Haastatteluun kuluu aikaa noin 30 minuuttia. Haastatteluun osallistumisesta ei makseta palkkiota.

#### **Tietojen luottamuksellisuus, säilytys ja tietosuoja**

Haastatteluissa kerättyä tietoa ja tuloksia käsitellään luottamuksellisesti henkilötietolain edellyttämällä tavalla eikä tietoja luovuteta ulkopuolisille. Tulokset analysoidaan

anonymisti, eikä yksittäinen henkilö ole tunnistettavissa valmiissa oppaassa tai opinnäytetyössä. Kerätty haastatteluaineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

### **Lisätiedot**

Voitte esittää haastatteluihin tai opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä sähköpostiosoitteeseen [laura.ikavalko@student.laurea.fi](mailto:laura.ikavalko@student.laurea.fi).

Ystävällisin terveisin,

Laura Ikävalko, Jemina Rouhiainen & Petri Karvonen

Laurea-ammattikorkeakoulu

### **Suostumus**

Minua on pyydetty osallistumaan yllä mainitun opinnäytetyöhön, jonka tarkoituksena on tutkia ja kehittää Oranssi ry:n vapaaehtoistoimintaa. Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani kirjallisen saatekirjeen. Olen saanut riittävän selvityksen opinnäytetyöstä ja sen yhteydessä suoritettavasta tietojen keräämisestä ja käsittelystä. Saatekirjeen sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti, minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin opinnäytetyötä tai haastatteluja koskeviin kysymyksiini. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani opinnäytetyöhön. Olen saanut riittävät tiedot oikeuksistani, opinnäytetyön tarkoituksesta ja sen toteutuksesta. Tiedän, että tietojani käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta sivullisille. Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista. Olen tietoinen, että voin milloin tahansa sekä keskeyttää osallistumiseni haastatteluihin.

**Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän opinnäytetyöhön ja suostun vapaaehtoisesti haastatteluun.**

---



Haastateltavan nimi

Päivämäärä

---

Allekirjoitus

**Suostumuksen vastaanottaja**

---

---

Haastattelijan nimi

Päivämäärä

---

Allekirjoitus

Alkuperäinen allekirjoitettu suostumus hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Saatekirje ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan haastateltavalle.